Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Šárka Hrušková

INSTITUTY MILOSTI A AMNESTIE A JEJICH NAPLNĚNÍ V ROZHODNUTÍCH PREZIDENTŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
JUDr. Kateřina Janstová, Ph.D.

Katedra:
Katedra ústavního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu):
Březen 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. 3. 2014

…….....……

Šárka Hrušková

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Kateřině Janstové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytla při psaní této práce.
Také bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým za podporu, kterou mi poskytovali po celou dobu mého studia.

Obsah

ÚVOD ... **1**

1 INSTITUTY MILOSTI A AMNESTIE ... **4**

1.1 POJEM AMNESTIE A MILOST ... 4

1.2 VYMEZENÍ INSTITUTŮ MILOSTI A AMNESTIE ... 4

1.3 FORMY MILOSTI A AMNESTIE ... 6

2 ČESKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA AMNESTIE A MILOSTI ... **11**

2.1 HISTORIE ÚSTAVNÍ ÚPRAVY ... 11

2.2 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA ... 15

2.2.1 Ústavní úprava ... *15*

2.2.2 Zákonná úprava ... *17*

3 MILOSTI ... **23**

3.1 ŽÁDOST O MILOST ... 23

3.2 ŘÍZENÍ O UDĚLENÍ MILOSTI ... 25

3.2.1 Přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ... *25*

3.2.2 Průběh řízení o udělení milosti ... *28*

3.3 MÍRA VYUŽITÍ INSTITUTU MILOSTI ... 32

3.4 ZÁVĚREM K INSTITUTU MILOSTI ... 34

4 AMNESTIE ... **37**

4.1 ČESKOSLOVENSKÉ AMNESTIE ... 37

4.2 AMNESTIE VÁCLAVA HAVLA ... 40

4.2.1 Amnestie Václava Havla do roku 1993 ... *40*

4.2.2 Amnestie Václava Havla od roku 1993 ... *44*

4.3 AMNESTIE VÁCLAVA KLAUSE ... 45

4.4 ÚSTAVNĚPRÁVNÍ PROBLEMATIKA AMNESTIE ... 49

4.4.1 Přezkoumatelnost amnestie a možnosti jejího zrušení ... *49*

4.4.2 Odpovědnost za amnestijní rozhodnutí ... *55*

4.5 ZÁVĚREM K INSTITUTU AMNESTIE ... 61

5 ÚVAHY DE LEGE FERENDA ... **63**

ZÁVĚR ... **66**

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK **69**

SEZNAM LITERATURY **70**

SEZNAM PŘÍLOH **82**

PŘÍLOHA Č. 1: ZNĚNÍ HISTORICKÝCH PRAMENŮ 83

PŘÍLOHA Č. 2: MÍRA VYUŽITÍ INSTITUTU MILOSTI V ČESKÉ REPUBLICE 85

PŘÍLOHA Č. 3: AMNESTIE ZE DNE 1. 1. 1990 87

PŘÍLOHA Č. 4: AMNESTIE ZE DNE 16. 2. 1990 89

PŘÍLOHA Č. 5: AMNESTIE Z 3. 2. 1993 90

PŘÍLOHA Č. 6: AMNESTIE Z 3. 2. 1998 91

PŘÍLOHA Č. 7: AMNESTIE Z 1. 1. 2013 93

ABSTRAKT **94**

ABSTRACT **95**

KLÍČOVÁ SLOVA **96**

KEY WORDS **96**

Úvod

Oprávnění udělovat milost a vyhlašovat amnestii patří mezi ústavně zakotvené pravomoci prezidenta republiky, jejichž výkonem hlava státu odpouští některé následky uložené trestními soudy a zasahuje do probíhajících trestních řízení. Milost a amnestie jsou instituty, které byly zakotvené ve všech československých ústavách a v naší historii patřily vždy mezi tradičně využívané. Jejich zakotvení bylo převzato i do Ústavy České republiky a za více jak 20 let jejího vývoje zůstala tato úprava téměř beze změny. Relativně nedávné události však přinesly otázku, zda nepřišel čas pro její novelizaci.

Když na začátku roku 2013 vyhlásil tehdejší prezident České republiky Václav Klaus amnestii, způsobilo to úplné mediální pozdvižení. Téměř okamžitě se v médiích začaly objevovat většinou kritické komentáře vztahující se k amnestii, kterých postupně přibývalo. Následný vývoj událostí způsobil, že i po uplynutí několika měsíců byla amnestie stále živým tématem. Nejen mediální tlak, ale i celá řada právních a politických kroků, které Václav Klaus svým rozhodnutím způsobil, mě přivedly k úvahám nad podstatou a smyslem institutu amnestie. Události vyvolané touto poslední amnestií jsem se pokusila shrnout ve své práci *Amnestie prezidenta republiky V. Klause* v rámci VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti pořádané Právnickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze, kterou jsem úspěšně obhájila v květnu roku 2013. V této práci jsem se však dostatečně nezabývala úvahami nad výhodami a nedostatky současné právní úpravy a nad její možnou změnou. Rozhodla jsem se tedy své poznatky z předchozího úsilí využít a rozšířit v této diplomové práci, ve které se věnuji nejen institutu amnestie, ale i jeho příbuznému institutu milosti.

Mylné by bylo považovat zájem o institut milosti a amnestie za pouhé aktuální vzplanutí. Jde o téma dlouhodobé, ke kterému se vyjadřují odborníci opakovaně, k čemuž přispívá i fakt, že se jedná o téma společné pro obor práva ústavního i trestního. Lze se tak zabývat na jedné straně jejich ústavněprávní problematikou, na druhé straně hledisky trestněprávními. Zcela oddělit je však nelze, protože aplikace předmětných institutů bude v praxi vždy znamenat výkon pravomoci ústavního orgánu, kterým jsou způsobovány účinky v trestněprávní oblasti konkrétních osob. Já jsem se ve své práci snažila zaměřit spíše na okruh ústavněprávní otázek vztahujících se k tématu. Na druhé straně zamýšlet se nad smyslem institutů milosti a amnestie bez

přesahu do trestněprávní oblasti by nebylo důsledné, proto svou práci doplňuji i o shrnutí trestněprávní úpravy a výklad trestněprávních účinků milostí a amnestií.

Jak z názvu této diplomové práce vyplývá, soustředila jsem svou pozornost zejména na konkrétní rozhodnutí prezidentů České republiky. V oblasti milostí jsem se tak zabývala zejména dosavadní praxí uplatňovanou v postupech, které předcházejí rozhodnutí o udělení či neudělení milosti a jejich výsledky. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o milostech jsou rozhodnutí neveřejná a jejich počet několikanásobně přesahuje počet vyhlášených amnestií, není možné se zabývat jednotlivými prezidentskými rozhodnutími o milostech a své soustředění jsem tak směřovala na jejich počet a typ s cílem zjistit, nakolik je institut milosti v České republiky využíván. Na druhé straně, amnestijní rozhodnutí jsou v historii České republiky pouze tři, což mi umožnilo se blíže zabývat jejich obsahem a dopady a nalézt v nich určité typické znaky nebo naopak rozdílnosti a zabývat se jejich účinky. Ve své práci jsem se soustředila pouze na amnestie, k jejichž vyhlášení je oprávněn prezident republiky podle současné ústavní úpravy, a proto, i když jsem si vědoma existence oprávnění vlády vyhlašovat amnestie v oblasti přestupků podle § 90 zákona České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších právních předpisů, tak se jiným typům amnestie nebo aktům podobných účinků v této práci nevěnuji.

Záměrem této práce je analyzovat dosavadní vývoj v oblasti využití institutů milosti a amnestie s cílem poskytnout dostatečný přehled k tématu nezbytný k úvahám nad potřebností jejich dalšího zakotvení, popřípadě nad možnostmi změn jejich současné úpravy. Ráda bych v průběhu své práce došla k odpovědi na otázku, zda má institut amnestie a milosti místo v právním řádu demokratického právního státu či nikoliv a popřípadě v jaké podobě.

Jak jsem již předestřela na počátku, k tématu milosti a amnestie existuje celá řada zdrojů. A to jednak obecných, zabývající se pravomocemi prezidenta republiky jako takovými, a jednak konkrétních, týkajících se přímo institutu milosti a amnestie. Já jsem ve své práci čerpala zejména z komentářů k Ústavě, trestnímu řádu a trestnímu zákoníku a z odborných článků vydaných buď jako součást nějakého sborníku nebo publikovaných v odborných časopisech. Za velmi užitečnou se pro účely mé práce ukázala publikace Lenky Marečkové Milosti: Ohnisko lidství v trestním právu, věnovaná milostem a amnestiím Václava Havla, která zejména poskytuje přehled o míře

využití institutu milosti Václavem Havlem. Pro možné srovnání těchto dat s údaji vztahujících se k milostem Václava Klause jsem vytvořila stejný přehled o jeho rozhodnutích, přičemž jsem čerpala z údajů k uděleným milostem poskytnutých veřejnosti na webových stránkách Pražského hradu. Seznam použitých zdrojů je řazen na závěr této práce.

Po formální stránce je práce členěna na úvod, samotný text skládající se z pěti kapitol a závěr. První kapitola se věnuje vymezením institutů milosti a amnestie, zejména prostřednictvím charakteristiky jejich jednotlivých forem. V druhé kapitole se věnuji tuzemské právní úpravě obou institutů, když nejdříve poskytuji přehled historie ústavní úpravy a poté se věnuji současné úpravě ústavní i zákonné. Stěžejní část práce představují kapitoly třetí až pátá. Ve dvou z nich jsou blíže představeny instituty milosti a amnestie a práci uzavírá kapitola obsahující úvahy de lege ferenda.

K práci je přiloženo sedm příloh, které mají zejména ulehčit čtení této práce. První z nich obsahuje znění některých článků československých ústav, kterým se věnuji v kapitole o historii ústavní úpravy a účelem této přílohy je poskytnout ucelený přehled právní úpravy potřebné k tématu práce, aby čtenář nebyl nucen listovat v historických dokumentech. Druhá příloha obsahuje všechny výsledky srovnání míry využití institutu milosti prezidenty České republiky. Zbylých pět příloh obsahuje znění všech amnestií Václava Havla a Václava Klause, jejichž obsahem se ve své práci blíže zabývám a slouží k usnadnění práce s předkládaným textem.

Tato diplomová práce vychází z právního stavu k 23. 3. 2014.

1 Instituty milosti a amnestie

1.1 Pojem amnestie a milost

Pojem amnestie pochází z řeckého slova *amnēstíā*[1], které znamená zapomenutí a označuje v českém právní prostředí „*akt prezidenta republiky, kterým hromadně promíjí nebo zmírňuje tresty (resp. jejich důsledky) uložené určitému okruhu pachatelů tr. činů, anebo nařizuje nezahajovat či zastavit jejich tr. stíhání.*“[2] I označení pro amnestii v některých jiných jazycích má stejný původ, srov. anglicky *amnesty*, německy *amnestie*, francouzsky *amnistie*, italsky *amnistia*.

Pojem milost je odvozen od slova *omilostnit* a je dnes více užívaným synonymem pro slovo pardon, které pochází z francouzského *pardonner* [3](promíjet), které dalo původ i anglickému označení milosti (*pardon*). Milost jako právní institut opravňuje hlavu státu nařídit zastavení trestního řízení, prominout či zmírnit uložený trest a jeho následek u individuálních osob. Někdy se pojem milost používá v širším smyslu, zahrnující v sobě jak milost ve smyslu popsaném výše, tak milost hromadnou, tedy amnestii. Takto byl pojem milosti chápán například podle ústavní listiny z roku 1920.[4]

1.2 Vymezení institutů milosti a amnestie

Podstata milosti i amnestie je totožná, jedná se o projev prominutí, odpuštění či zmírnění trestněprávních následků. Díky tomuto společnému základu jsou si v několika znacích podobné, k vymezení jejich podstaty však můžeme nejlépe dojít pomocí jejich odlišností.

Udělená milost i vyhlášená amnestie mohou mít stejný typ účinků, ale liší se v jejich rozsahu. Účinky milosti se oproti amnestii projevují v jednotlivých případech, tedy u individuálních osob, nikoliv hromadně. Hlavním znakem, kterým se tyto akty liší, je tedy míra jejich obecnosti. Zatímco milost se vztahuje ke konkrétní osobě a popř.

---

[1] REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2001, s. 52.

[2] HENDRYCH, Dušan. Heslo amnestie. In: HENDRYCH, Dušan, Miroslav BĚLINA, Josef FIALA, Pavel ŠÁMAL, Ivana ŠTENGLOVÁ a Pavel ŠTURMA. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, Beckovy odborné slovníky. s. 16.

[3] REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. c.d., s. 448.

[4] PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In: *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: CODEX Bohemia, 1998, s. 155.

konkrétnímu trestu, který jí byl uložen, amnestie je vyjádřena obecně, zpravidla druhem uloženého trestu, jeho výměrou, nebo povahou trestného činu, popř. by mohla být vyjádřena s ohledem na odsouzené osoby (např. muži starší 60 let).[5] Jejich základní odlišnost v podobě různé míry obecnosti je také důvodem jejich různé povahy a různého provedení.

Rozhodnutí o milosti je svou povahou individuální právní akt, který směřuje k jedné konkrétní osobě.[6] Tím, že je v rozhodnutí o milosti přímo stanovené, komu je udělena, není její výkon nikterak složitý a spočívá pouze v naplnění účinku, který je v milosti předpokládán. Výkon realizuje Ministerstvo spravedlnosti zpravidla prostřednictvím příslušného soudu. Oproti tomu amnestijní rozhodnutí je chápáno jako normativní akt *sui generis* a jako takový je považován za specifický pramen práva,[7] který je publikován ve Sbírce zákonů. Oproti milosti není amnestie individualizovaná, a proto je třeba určit, kdo je jejím adresátem, tedy na které konkrétní osoby se vztahuje. Tato rozhodnutí činí buď soud, nebo státní zástupce (podrobněji v kap. 2.2.2). Rozdílná míra obecnosti je také důvodem faktu, že amnestie se publikuje ve Sbírce zákonů, zatímco milost je udělována konkrétní osobě, která je v daném rozhodnutí specifikována. I když se v obou případech jedná o rozhodnutí prezidenta republiky, nemají tyto akty stejný charakter a neplatí zde stejný režim odpovědnosti za jejich vydání. Tyto odlišnosti vyplývají z rozdílných povah prezidentských pravomocí a jejich systematického zařazení v Ústavě, (podrobněji v kap. 2.2.1).

K udělení milosti a vyhlášení amnestie vedou také rozdílné důvody a příčiny. Při udělování milosti se zpravidla přihlíží k osobním, sociálním či zdravotním poměrům případného adresáta milosti, avšak u amnestie toto přihlédnutí není možné. Nicméně i zde je možné formulaci amnestie odůvodnit humanitárními důvody, např. prominutím trestů seniorům. Milost je obvykle vydána jako reakce na žádost konkrétní osoby, zatímco amnestie se často vydávají při nějaké význačné události[8] nebo může sloužit

[5] SLADEČEK, Vladimír. Komentář ke čl. 63. In: SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 465.

[6] ODEHNALOVÁ, Jana. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: KLÍMA, Karel et al. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 2 v., s. 474.

[7] JELÍNEK, Jiří. Kapitola III. In: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. s. 60. Obdobně i DOLENSKÝ, Adolf: Kapitola III. In: NOVOTNÝ, Oto, Marie VANDUCHOVÁ, Pavel ŠÁMAL. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 6. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 68.

[8] MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. Milost a amnestie. In: *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 185.

k uklidnění obyvatelstva po mimořádných událostech ve státě, jakými může být válka, hospodářská krize[9] či změna režimu.

I přes uvedené rozdíly mezi akty amnestie a milosti, je možná i jejich jakási kombinace, kterou bychom mohli pozorovat v několika amnestiích dříve vydaných československými prezidenty. Tyto amnestie obsahovaly specifická ustanovení stanovující, že trest může být odpuštěn či zmírněn i osobám, které nespadají do osobní působnosti vydané amnestie, pokud o tom rozhodne prezident republiky, tedy pokud jim udělí milost. Prostřednictvím amnestie tak prezident vyzýval zpravidla ministra spravedlnosti k podávání návrhů na udělení individuální milosti pro osoby spadajících do vymezených skupin (např. mladiství, starší osoby, těhotné ženy aj.).[10] Tato forma amnestie je někdy označována jako tzv. fakultativní.[11]

1.3 Formy milosti a amnestie

Jak amnestie, tak milost může mít tři formy. Rozlišujeme abolici, agraciaci a rehabilitaci. Nejedná se o legální pojmy, ale jsou to výrazy v odborné veřejnosti rozšířené. Zvolená forma určuje jaký účinek milost nebo amnestie způsobí a v jaké fázi trestního řízení se projeví. Jedno rozhodnutí může obsahovat více forem najednou, což je typické zejména pro amnestii.

Agraciací se rozumí odpuštění trestu či jeho části nebo zmírnění trestu. Samotná agraciace tedy může mít podobu odpuštění či zmírnění. Podstatou odpuštění je prominutí výkonu trestu nebo jeho zbytku, tzn. např. odsouzený k nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve výkonu trestu je v důsledku agraciace z věznice propuštěn. Odpuštění se samozřejmě může týkat jen nevykonaného trestu či jeho nevykonané části. Při zmírnění nedochází k prominutí celého trestu, ale jen jeho části. Může tak dojít např. ke snížení částky peněžitého trestu, nebo ke snížení počtu let trestu odnětí svobody, s tím, že neprominutou část trestu lze vykonat. Doktrína se přiklání i k možnosti, že toto

[9] KANTOŘÍKOVÁ, Jana. Heslo Amnestie. In: KLÍMA, Karel et al. *Encyklopedie ústavního práva*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, s. 10.

[10] Tak např. prezident republiky uložil ministru spravedlnosti, aby mu předložil návrhy na udělení individuální milosti mimo jiné u mladistvých, starších osob v čl. VI. amnestie z 1. 12 1957 (Rozhodnutí prezidenta republiky a vlády Československé republiky o amnestii z 1. prosince 1957, rozhodnutí č. UL01/57, uveřejněno v č. 117/1957 Úředního listu na straně 765. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21]).

[11] RŮŽIČKA, Miroslav. Komentář k § 368. In: NOVOTNÝ, František, Miroslav RŮŽIČKA. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 1453.

agraciační zmírnění může spočívat i v přeměně přísnějšího trestu za mírnější.[12] Příkladem může být změna nepodmíněného trestu odnětí svobody na trest podmíněný nebo na zcela jiný druh trestu, např. trest obecně prospěšných prací. Možnost uvedenou na druhém místě však někteří autoři nepřijímají, tak např. *Sládeček*[13] nebo *Filip*. Je totiž sporné, zda není tato možnost vyloučena čl. 40 odst. 1 Listiny, podle kterého o vině a trestu za trestné činy rozhoduje pouze soud.[14] Pochopitelné je, že v rámci zmírnění nemůže dojít k uložení trestu, který není v zákoně upraven, stejně jako nemůže být nařízen jiný způsob výkonu trestu než ten, který zákon u uloženého trestu předpokládá.[15]

Vždy se však o agraciaci bude jednat až od okamžiku, kdy již byl odsouzenému uložen trest. Převažuje názor, že se uplatní až od právní moci odsuzujícího rozsudku,[16] proto milost či amnestie před tímto okamžikem může mít podobu jen abolice. Opačný názor zastává *Filip*, podle něhož právní moc takového rozhodnutí není Ústavou vyžadována, takže tuto možnost má prezident republiky již od vynesení rozsudku.[17] Pro formulaci agraciací v dosavadních amnestiích vyhlášených na našem území je typické, že se vztahují na pravomocně uložené tresty ke dni vyhlášení amnestie.[18]

Agraciace se vždy vztahuje jen k trestům a neuplatní se tak u jiných částí odsuzujícího rozsudku či jiného rozhodnutí soudu v trestní věci. Je tedy vyloučené, aby došlo k prominutí či zmírnění ochranného opatření, pořádkové pokuty nebo povinnosti

---

[12] FILIP, Jan. Komentář ke čl. 62 písm. g). In. BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: Linde, 2010. s. 730.

[13] SLÁDEČEK, Vladimír. Komentář ke čl. 62. In: SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 444.

[14] Srov. FILIP, Jan. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d. s. 730. Ale např. *Škvain* nevylučuje ani uložení takového druhu trestu, který by jinak za spáchaný trestný čin nebylo možné uložit, In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 3 sv. Velké komentáře. s. 4042.

[15] SCHOLZ, Otto. Heslo Abolice, Amnestie. In: HÁCHA, Emil, Jiří HOETZEL, Karel LAŠTOVKA, Antonín HOBZA a František WEYR. Slovník veřejného práva československého. Repr. pův. vyd. z r. 1929. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, s. 4.

[16] ŠKVAIN, Petr. Komentář k § 366. In: ŠÁMAL, Pavel et al. Trestní řád: Komentář. c.d., s. 4042, stejný úryvek zároveň citován v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 8 Tdo 202/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-02-10], shodně i ŠČERBA, Filip. Kapitola XIX. In: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 440.

[17] FILIP, Jan. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d. s. 729.

[18] srov. např. s čl. I odst. 1 amnestie z roku 2013: *„Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly* ***pravomocně*** *uloženy před 1. lednem 2013 ve výměře nepřevyšující jeden rok."* (Rozhodnutí prezidenta republiky z 1. ledna 2013 o amnestii, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb.). Také např. čl. II odst. 1 písm. a) amnestie z roku 1998: *„Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky* ***pravomocně*** *uložené ke dni tohoto rozhodnutí za trestné činy uvedené v článku I ve výměře nepřevyšující šest měsíců."* (Rozhodnutí prezidenta republiky z 3. února 1998 o amnestii, publikované jako č. 20/1998 Sb.).

k náhradě škody či nákladů řízení.[19] Z toho tedy vyplývá, že agraciační rozhodnutí nezpůsobuje zánik odsuzujícího rozsudku ani jeho části. Lze tak proti němu uplatňovat opravné prostředky. Platí však, že účinky agraciace zůstávají zachovány i v případě, že po uplatnění opravného prostředku došlo k vydání nového odsuzujícího rozsudku. I na toto nové odsouzení je třeba aplikovat již jednou učiněné agraciační rozhodnutí. K této aplikaci však dojde až ve vykonávacím řízení, což znamená, že agraciační rozhodnutí nebude v takové situaci relevantní při ukládání trestu. Dovolací soud tedy v novém odsuzujícím rozsudku opět uloží trest, ten však v důsledku agraciačního rozhodnutí nelze vykonat.[20] V určitých případech by se však mohlo stát, že aplikace agraciace by již nebyla možná, např. by v novém odsuzujícím rozsudku byl uložen peněžitý trest, zatímco původní agraciační rozhodnutí odpouští dříve uložený trest odnětí svobody. Řešení této situace v případě milosti navrhuje *Škvain*, který za nejvhodnější považuje postup, při kterém by soud předložil daný spis prezidentu republiky, který by tak měl možnost zhodnotit, zda důvody, pro které milost udělil původně, jsou i nadále zachovány.[21]

Abolice je nařízením, aby se trestní řízení nezahajovalo nebo bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo. Milost či amnestie v podobě abolice tedy spočívají v tom, že proti dané osobě není možné dále činit kroky trestního řízení a abolice je tak překážkou v jeho pokračování až do okamžiku vynesení rozsudku (popř. právní moci takového rozsudku), odkdy by se již musela uplatnit agraciace, nikoliv abolice. Hlavním účinkem této formy milosti (amnestie) je tedy nepřípustnost trestního stíhání. Existují však různé názory na to, jaké všechny účinky působí s ohledem na to, jestli je institut abolice chápán jako procesněprávní nebo hmotněprávní institut. Procesněprávní pojetí chápe abolici jen jako překážku stíhatelnosti činu, zatímco hmotněprávní pojetí spojuje s abolicí zánik celého trestněprávního vztahu mezi pachatelem a státem a tím ztrátu práva státu na potrestání pachatele. Nemožnost takový čin stíhat je pak již jen

[19] FILIP, Jan. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d. s. 729.

[20] Usnesení NS ČR ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 8 Tdo 202/2005. V případě agraciace v podobě amnestie musí po právní moci nového odsuzujícího rozsudku dojít znovu k rozhodnutí o použití amnestie, pokud její použití ještě přichází v úvahu.

[21] ŠKVAIN, Petr. Komentář k § 366. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d.,s. 4045-4046.

procesním důsledkem.[22] *Šámal*, dle mého názoru správně, poukazuje na určitý rozpor v hmotněprávním pojetí abolice. Účinek abolice v podobě zastavení trestního stíhání lze totiž vyloučit výslovným trvání obviněného na tom, aby se v řízení pokračovalo, přičemž může dojít až k vydání odsuzujícího rozsudku, i když bez uložení trestu,[23] (k tomu blíže v kap. 2.2.2). Domnívám se tedy, že i když stát ztrácí právo na potrestání pachatele, na případném spáchání trestného činu pachatelem se nic nemění, když ho může soud uznat vinným. Trestněprávní vztah trvá a abolice je jen překážkou stíhatelnosti.

Abolice představuje nejvíce kontroverzní formu amnestie i milosti. Je to z toho důvodu, že zasahuje do pravomoci všech orgánů činných v trestním řízení, tj. jak policejního orgánu a státního zástupce, tak soudu.[24] Vztahuje se totiž na dosud pravomocně neskončená trestní řízení. Uplatňuje se ve fázi, kdy ještě není rozhodnuto o vině a trestu a způsobuje, že k takovému rozhodnutí ani nemůže dojít,[25] protože pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání zakládá překážku věci rozsouzené. To je problematické v několika směrech. Hlavní problém souvisí s čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny, které shodně stanovují, že o vině a trestu za trestné činy rozhoduje pouze soud. Vydáním aboličního rozhodnutí ale prezident republiky nahrazuje pravomoc soudu v trestních věcech a znemožňuje soudu, aby o vině a trestu rozhodl.

Třetí forma amnestie a milosti se zpravidla nazývá rehabilitací[26] a znamená odstranění následků odsouzení. Je tedy jednou z možností zahlazení odsouzení, ke kterému jinak dochází buď ze zákona, nebo rozhodnutím soudu. Hlavním účinkem rehabilitace je, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, nebrání-li tomu jiné, dosud nezahlazené odsouzení.[27] Pro odsouzeného to má hlavní praktický důsledek spočívající v tom, že zahlazené odsouzení se nevykazuje ve výpisu z evidence Rejstříku

[22] JELÍNEK, Jiří. Kapitola XV. In: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. c.d., s. 338, shodně i HALOUZSKA, V. Povaha právního institutu promlčení a abolice. *Právní obzor*. roč. 1974, č. 2, s. 132. Opačný názor, tedy že abolice je institutem procesního práva zaujímá např. SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Vyd. 1. Praha: Novatrix, 2009, s. 446.

[23] ŠÁMAL, Pavel. Kapitola XXX. In: ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUCHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xliv, s. 919.

[24] SLÁDEČEK, Vladimír. Komentář ke čl. 62. In: SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ: *Ústava České republiky: komentář.* c.d., s. 445.

[25] S výjimkou situace, kdy na projednání věci trvá sám obviněný (§ 11 odst. 3 trestního řádu).

[26] SLÁDEČEK, Vladimír. Komentář ke čl. 62. In: SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*., c.d. s. 444-445. Autor označení rehabilitace nepovažuje za zcela přesné, protože pojem rehabilitace vyjadřuje nápravu křivd, o kterou při zahlazení nejde.

[27] ODEHNALOVÁ, Jana. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: KLÍMA, Karel et al. *Komentář k Ústavě a Listině*., c.d., s. 475.

trestů, což ulehčuje odsouzenému např. získání zaměstnání. Rehabilitací však dochází pouze k vytvoření fikce, že daná osoba nebyla odsouzena, tzn., že odsouzení nezmizí a nadále se tak bude uvádět v opise z evidence Rejstříku trestů, které si mohou vyžádat zejména orgány činné v trestním řízení. Stejně jako u agraciace, i při rehabilitaci nedochází k odstranění odsuzujícího rozsudku. Je tedy možné vůči němu uplatňovat mimořádné opravné prostředky a provádět výkon v něm obsažených výroků, např. o ochranných opatřeních. Ochranná opatření nemají povahu odsouzení, účinky rehabilitace se tak na ně nevztahují.[28] Rehabilitace se může uplatňovat samostatně vzhledem k již vykonanému trestu, nebo společně s agraciací, kdy dochází nejen k prominutí výkonu trestu či jeho části, ale zároveň se zahlazuje odsouzení k tomuto prominutému trestu.

Shodně pro agraciaci a rehabilitaci platí, že jejich účinky nelze odmítnout. Mohou tak nastat i proti vůli odsouzeného.[29] Jiné je to v případě abolice, jejíž účinkům se může odsouzený vyhnout výslovným trváním na projednání věci. V takovém případě bude soud rozhodovat jen o vině, ale trest neuloží, (k tomu blíže v kap. 2.2.2).

[28] ŠČERBA, Filip. Kapitola XIX. In: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. c.d., s. 441-442.
[29] Tamtéž, s. 440.

2 Česká právní úprava amnestie a milosti

Základ právní úpravy institutů milosti a amnestie je obsažen v Ústavě. Na ústavní úpravu pak dále navazuje celá řada právních předpisů a interních norem, které se věnují zejména podmínkám a způsobu výkonu daného rozhodnutí prezidenta republiky. Cílem této kapitoly je shrnout ty nejvýznamnější právní normy, kterými jsou tyto instituty dnes v českém právním pořádku upraveny. Nicméně koncepce ústavního práva prezidenta republiky udělovat milosti a vyhlašovat amnestie má dávné historické kořeny, jejichž pochopení nám může přinést vysvětlení celé řady otázek týkajících se důvodů úpravy, systematického zařazení i formulace konkrétních pravomocí v dnešní Ústavě. Z těchto důvodů jsem považovala za nutné uvést tuto kapitolu alespoň krátkým výkladem k ústavní historii týkající se milosti a amnestie. Pro lepší přehlednost shrnuji znění předmětných ustanovení z historických pramenů v příloze č. 1.

2.1 Historie ústavní úpravy

Historické kořeny amnestie a milosti bychom nalezli již v dobách antiky.[30] Tradičně se jednalo o oprávnění panovníka (krále, císaře) rozhodnout o nepotrestání určité osoby či skupiny osob. Jejich úprava se nevytratila ani v období, ve kterém docházelo k přechodu od absolutních monarchií k parlamentním formám státního zřízení. V této době se stává úprava amnestie a milosti běžnou součástí obsahu ústavních listin, [31] zpravidla jako oprávnění hlavy státu nebo parlamentu.

V historii naší úpravy se tradičně toto právo svěřuje hlavě státu, a to již od prvních československých ústav. Došlo tak k navázání na rakouskou tradici, ve které toto právo patřilo císaři. Při koncipování ústavního práva prezidenta udělovat milosti či vyhlašovat amnestie, tak vycházeli tehdejší ústavodárci ze Základního zákona o soudcovské moci (č. 144/1867 ř. z.) a jeho čl. 13, na jehož základě měl císař právo udělovat milost i amnestii ve všech jejich formách.[32] V důvodové zprávě k Ústavní listině z roku 1920 byl tento postup odůvodněn takto: *„Většina ústav vyhražuje právo udílení milosti (amnestie, abolice atd.) hlavě státu, tak tomu bylo i v Rakousku a není*

[30] FILIP, Jan. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d. s. 726.
[31] ŠÍN, Zbyněk. Ústavní oprávnění prezidenta republiky udělovat milost. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 1995, III., 10. s. 7.
[32] PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. c.d., s. 154-155.

podstatného důvodu, proč by se měla nová ústava od tohoto odchýlit.“ Přičemž svěření práva amnestie parlamentu *„nelze z praktických důvodů doporučiti,“* protože se jedná o příliš těžkopádný postup.[33]

Již v prozatímní ústavě z roku 1918 bylo v § 10 upraveno právo prezidenta republiky udílet milost i amnestii. Ani jednoho z těchto pojmů zde však nebylo použito. V tomto provizorním období počátku Československa ale docházelo k vyhlašování amnestií a udělovaní milostí i mimo pravidla stanovená ústavou. Tak například ještě před přijetím prozatímní ústavy došlo k vyhlášení amnestie Národním výborem, jakožto nositelem svrchované moci ve státě.[34] Byla vyhlášena s cílem *„odčiniti nespravedlnosti bývalé rakouské justice a následky válečných poměrů“* a kombinovala v sobě abolici, agraciaci i rehabilitaci. Přičemž si v § 8 Národní výbor ponechával možnost prominout tresty i v jiných případech na žádost či návrh, tedy možnost udělení individuální milosti v konkrétním případě hodného zvláštního zřetele.[35] V roce 1919 zase došlo k vyhlášení dílčí amnestie Národním shromážděním v zákoně č. 299/1919 Sb. z. a n., jímž se zřizovaly lidové soudy cenové.[36]

Obsáhlejší úpravu následně přinesla ústavní listina z roku 1920 (dále také jen „Ústavní listina“), která již používá pojmu milosti i amnestie, s tím, že výraz milosti je zde chápán široce, jako institut zahrnující jak milost, tak amnestii. To vyplývá z výčtu pravomocí prezidenta republiky, který bychom nalezli v tehdejším § 64, podle něhož prezident republiky mimo jiné „*uděluje milost podle § 103.“* Podle tohoto odkazovaného paragrafu se pak udělením milosti mimo jiné rozumělo právo „*udíleti amnestie*“.

Úprava ústavního postavení prezidenta republiky, včetně jeho pravomocí, byla v Ústavní listině součástí třetí hlavy o moci vládní a výkonné. Úprava milosti obsažená v § 103 pak byla zahrnuta do hlavy čtvrté, která se věnovala moci soudcovské. Úprava zde byla podrobnější než v prozatímní ústavě z roku 1918. V obou ústavách je

[33] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se uvozuje ústavní listina: Součástí Zprávy ústavního výboru k ústavní listině Československé republiky, usnesené ústavním výborem podle § 14 a 17 jednacího řádu. Zasedání Národního shromáždění československého roku 1920. PS PČR [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t2421_04.htm.

[34] PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. c.d., s. 155-156.

[35] Nařízení Národního výboru československého ze dne 5. listopadu 1918 o amnestii, publikované jako č. 28/1918 Sb. z. a n. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[36] PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. c.d., s. 156.

formulace velmi podobná, ale v Ústavní listině bylo navíc výslovně stanoveno, že se prominutí nebo zmírnění trestu ze strany prezidenta republiky může týkat též ztráty volebního práva do Národního shromáždění a jiných zastupitelských sborů. Jednalo se tak vlastně o ujištění, že takový typ milosti (amnestie) je ústavně konformní. K tomu Ústavní listina obsahovala oproti dnešní úpravě i určité omezení prezidenta republiky ve využívání jeho ústavního práva udělovat milost (vyhlašovat amnestii).

a) Výslovně bylo vyloučeno právo abolice u soukromožalobních činů.[37] Ze znění § 103 však není zcela jisté, zda se toto omezení vztahovalo i na abolici obsaženou v amnestiích. V některých amnestiích z této doby byly výslovně vyloučeny, mnohé se o nich však vůbec nezmiňují.[38]
b) Zcela pak byla vyloučena milost či amnestie u členů vlády, kteří byli odsouzeni podle § 79.[39]

Právo milosti (amnestie) se týkalo trestů a právních následků odsouzení trestními soudy. Účinky těchto aktů se tudíž nemohly dotýkat civilněprávních povinností ukládaných v odsuzujícím rozsudku (např. povinnost náhrady škody).[40]

S úkony milosti (amnestie) také souvisí úprava odpovědnosti za jejich vydání. Podle obou československých prvorepublikových ústav platilo, že prezident republiky není odpovědný z výkonu své funkce.[41] Odpovědnost za jeho úkony, (které lze označit za vládní, popř. výkonné), nesl příslušný člen vlády, který daný úkon opatřil svým podpisem.

Do přijetí dnešní ústavy se instituty milosti a amnestie staly obsahem ještě dalších tří ústavních předpisů. Formulace ústavních oprávnění prezidenta republiky udělovat milost či vyhlašovat amnestii se nadále příliš neměnila. Vlivem politických změn však postupně docházelo ke změnám v postavení prezidenta z hlediska jeho

[37] Jednalo se o delikty, jejichž stíhání záviselo na vůli poškozeného, který měl postavení soukromého žalobce s podobnými právy, jako měl jinak státní zástupce. Patřily sem zejména činy jako urážky na cti, cizoložství, krádeže v rodině aj., viz heslo Soukromožalobní delikty. In: DVOŘÁČEK, Jan. *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Praha: Československý kompas, 1932, [6], s. 823.
[38] SCHOLZ, Otto. Heslo Abolice, Amnestie. In: HÁCHA, Emil, Jiří HOETZEL, Karel LAŠTOVKA, Antonín HOBZA a František WEYR. Slovník veřejného práva československého. c.d., s. 4.
[39] Dle § 79 Ústavní listiny byli členové vlády trestně odpovědní, pokud porušili v oboru své působnosti ústavní nebo jiné zákony. Trestní řízení pak prováděl senát na žalobní návrh poslanecké sněmovny.
[40] ŠÍN, Zbyněk. *Ústavní oprávnění prezidenta republiky udělovat milost*. c.d., s. 7.
[41] Prozatímní ústava se omezila jen na stanovení, že prezident republiky nemůže být trestně stíhán (§ 9). Ústavní listina již výslovně stanovuje, že prezident není z výkonu své funkce odpovědný (§ 66), a že trestně stíhán může být pouze pro velezradu (§ 67).

odpovědnosti.

Ústava z 9. května 1948 systematicky zařazuje institut milosti a amnestie do třetí kapitoly o prezidentu republiky a zakotvovala příslušnou úpravu v § 74 mezi ostatními pravomocemi prezidenta republiky. Oproti předchozí úpravě zde došlo k formulaci nového omezení prezidenta ve využití daného ústavního práva. Platilo, že prezidentu republiky dané ústavní právo vůbec nepřísluší, od chvíle, co je stíhán pro velezradu, nebo pokud je za ní odsouzen. Omezení v případě soukromožalobních deliktů a vzhledem k členům vlády zůstalo stejné jako v Ústavní listině. Stejná zůstala i úprava odpovědnosti prezidenta republiky.

Výraznější změny přinesla Ústava z roku 1960, ve které bylo oprávnění prezidenta udělovat milost a amnestii zařazeno do výčtu prezidentových pravomocí v § 62, který byl zařazen do čtvrté hlavy o prezidentu republiky. Formulace samotného oprávnění udělovat milost či vyhlašovat amnestie je v této ústavě o něco stručnější. Jednak došlo k vypuštění omezení prezidenta republiky v udělování milosti a amnestie, které bychom našli v předchozích dvou ústavách, ale také zde použitá formulace nezahrnovala zahlazení odsouzení, tedy formu rehabilitace, která byla v dřívější úpravě vždy obsažena. Ve skutečnosti prezident republiky toto své ústavní oprávnění využíval i ve formě rehabilitace.[42]

Oproti předchozí úpravě byl prezident republiky podle Ústavy z roku 1960 odpovědný ze své funkce Národnímu shromáždění a nebyla zde již upravena povinnost členů vlády kontrasignovat jeho akty. Fakticky šlo o odpovědnost deklaratorní, jelikož v této době prezident republiky požíval absolutní materiální imunity.[43]

Poslední úpravu před přijetím dnešní Ústavy nalezneme v ústavním zákoně č. 143/1968 Sb., o Československé federaci. Ten ve čl. 61 písm. j) obsahoval pravomoc milosti a amnestie v totožném znění jaké bylo v Ústavě z roku 1960, s výjimkou poslední věty, kterou bylo do ústavní úpravy zařazeno zpět právo rehabilitace. Podle tohoto zákona se prezident republiky stal odpovědným Federálnímu shromáždění. Ústava z roku 1960 zůstala nadále v platnosti. Její jednotlivé články však byly změněny

[42] HENCOVSKÁ, Mária. *Milosť a amnestia v Československom právnom poriadku*. Bratislava: Právnický ústav Ministerstva spravodlivosti SSR, 1986. s. 25.

[43] KOUDELKA, Zdeněk. Změny v postavení prezidenta na Slovensku a v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: DANČÁK, Břetislav a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Aktuálnost změn Ústavy ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 1999, s. 233.

tímto ústavním zákonem o Československé federaci.[44]

2.2 Současná právní úprava

2.2.1 Ústavní úprava

Jak vyplývá z předchozího textu, udělovaní milostí a vyhlašování amnestií bylo v našem právním prostředí tradičně právem hlavy státu a jako takové bylo upraveno mezi jeho pravomocemi v ústavách. Na tuto tradici navázala i Ústava České republiky přijatá Českou národní radou dne 16. 12. 1992 jako ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

V mnoha aspektech se však současná ústavní úprava liší. Zejména zde poprvé dochází k rozdělení úpravy amnestie a milosti, které tak již nejsou součástí stejného ustanovení, jak tomu bylo v předchozích úpravách. Toto rozdělení je důsledkem zvláštní koncepce odpovědnosti prezidenta republiky, která se v dnešní ústavě uplatňuje. Tato specifičnost spočívá v tom, že prezident republiky není sice z výkonu své funkce odpovědný, stejně jako tomu bylo např. za první československé republiky, ale zároveň není stanovena obecná povinnost kontrasignovat jeho akty, jak je v parlamentních demokraciích zvykem.[45] Pravomoci prezidenta republiky jsou v Ústavě rozděleny do dvou ustanovení (čl. 62 a 63), s tím, že kontrasignaci podléhají pouze rozhodnutí prezidenta republiky uskutečněná při výkonu pravomocí stanovených ve čl. 63 a za taková rozhodnutí odpovídá vláda (čl. 63 odst. 4 Ústavy). Z toho vyplývá, že za akty, při jejichž provádění se prezident opírá o čl. 62 Ústavy, není nikdo odpovědný.[46] Takový stav je velmi neobvyklý a je chápán jako nežádoucí.[47] V současné době je tedy původně kompaktní úprava institutů milosti a amnestie rozdělená do těchto dvou článků 62 a 63 Ústavy.

Institut amnestie je zakotven ve čl. 63 odst. 1 písm. k) Ústavy. Oproti tomu milost je upravena ve čl. 62 písm. g) Ústavy a jedna z jejích forem i v článku 63 odst. 1 písm. j) Ústavy, (znění jednotlivých ustanovení uvádím níže). Původně byly v ustanovení čl. 62 písm. g) upraveny všechny formy milosti, ale kvůli kontroverzní povaze abolice, byla tato forma přesunuta do kontrasignovaných pravomocí prezidenta

[44] KUKLÍK, Jan. Kapitola VI. In: KUKLÍK, Jan et al. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, s. 341.
[45] PAVLÍČEK, Václav. Prerogativy nebo správní akty prezidenta republiky?. In: *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 134.
[46] Pomineme-li možnost vyvozovat odpovědnost prezidenta republiky za velezradu podle čl. 65 odst. 2 Ústavy.
[47] PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. c.d., s. 164-165.

republiky, a to ústavním zákonem č. 71/2012 Sb. s účinností od 1. 10. 2012, (k tomu také v kap. 3.4).

V současné době znějí předmětné články Ústavy takto:

Čl. 62 písm. g): *Prezident republiky odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení.*

Čl. 63 odst. 1 písm. j): *Prezident republiky dále nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo.*

Čl. 63 odst. 1 písm. k): *Prezident republiky dále má právo udělovat amnestii*.

Oprávnění prezidenta České republiky zahrnuje všechny používané formy milosti a amnestie, tedy:

a) ***agraciaci***: právo odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem,

b) ***rehabilitaci***: právo zahlazovat odsouzení,

c) ***abolici***: právo nařizovat, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo.

Ani v jednom z uvedených článků není pojem *milost* použit, ale z jejich znění lze dovodit, že se jedná o úpravu tohoto institutu. Navíc je pojmu milosti výslovně použito v důvodové zprávě k čl. 62 Ústavy.[48] Absence pojmu milosti v Ústavě je způsobena pravděpodobně navázáním na úpravu v československých ústavách, kde pojmu milosti také nebylo výslovně používáno, vyjma Ústavní listiny. Místo toho byla milost vždy zakotvena prostřednictvím jejich jednotlivých forem (abolice, agraciace, rehabilitace), tak jak je tomu i v dnešní Ústavě. Co vše se rozumí pojmem milosti, tedy není legislativně přesně vymezeno. Bez ohledu na to je v právních předpisech tohoto výrazu používáno.[49] V souvislosti s tím se v literatuře objevují názory, že by mělo dojít k definování předmětného pojmu jako pojistka před případným zneužitím institutu milosti.[50]

Dle současné ústavní úpravy institutů milosti a amnestie tedy platí, že k platnosti milosti ve formě agraciace a rehabilitace se nevyžaduje souhlas jiného orgánu, je to ryze

[48] Důvodová zpráva k Ústavě ČR. In: PSP ČR [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0152_01.htm.

[49] Např. v trestním řádu; v zákoně č. 89/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem; ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy aj.

[50] Např. PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. c.d., s. 163. Shodně KANTOŘÍKOVÁ, Jana. K otázce prezidentských milostí. *Právní fórum: český právnický měsíčník*. Praha: ASPI Publishing, 2004, č. 1, s. 31.

osobní právo prezidenta republiky. V tom se úprava amnestie a milosti ve formě abolice liší. Jejich vydání je podmíněno kontrasignací předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Bez tohoto spolupodpisu by tyto akty prezidenta republiky nebyly platné. O posledních dvou jmenovaných navíc dále platí, že k nim může být za výjimečných okolností oprávněn předseda vlády sám. Dochází k tomu za situace uvolněného prezidentského úřadu, kdy prezident republiky například ještě není zvolen nebo zemře či těžce onemocní. Potom dle čl. 66 Ústavy platí, že usnese-li se na tom Poslanecká sněmovna a Senát, přísluší výkon některých funkcí Předsedovi vlády. Mezi těmito funkcemi je i udělování milosti ve formě abolice a vyhlašování amnestie.

2.2.2 Zákonná úprava

Jak jsem už dříve předeslala, na ústavní úpravu milosti a amnestie navazuje několik dalších předpisů, které ji provádějí. Samotné uplatnění ústavního práva udělit milost (vyhlásit amnestii) nestačí k tomu, aby nastaly jejich účinky. K tomu se zpravidla vyžaduje ještě rozhodnutí nebo opatření soudu či jiného orgánu. Proto je pochopitelně třeba upravit postup těchto dalších orgánů, které vůli prezidenta (popř. vůli prezidenta a vlády) vykonají. Navazující předpisy tak upravují zejména způsob provedení milosti či amnestie a důsledky, které tyto akty způsobují, zejm. pro trestní řízení.

- **Trestní řád**

Podrobnosti ohledně aplikace milosti a amnestie upravuje především trestní řád, a to ve své dvacáté třetí hlavě s názvem „udělení milosti a použití amnestie“, v § 366 – 370. Této oblasti se však věnuje pár ustanovení i na jiných místech trestního řádu, z nichž nejdůležitější je § 11 trestního řádu upravující nepřípustnost trestního stíhání, kterou může vyvolat mimo jiné i udělená milost či vyhlášená amnestie ve formě abolice. Způsob provedení těchto aktů se liší v závislosti, zda se jedná o milost či amnestii, a v závislosti na jejich formě (abolici, agraciaci, rehabilitaci).

Trestní řád upravuje ohledně milosti *řízení o udělení milosti* a vzhledem k aplikaci amnestie zase *rozhodnutí o použití amnestie*. V rámci řízení o udělení milosti lze podle znění § 366 odst. 2 trestního řádu rozlišovat ještě určitou jeho fázi, a to *řízení o žádosti o milost*. Trestní řád umožňuje, aby tento dílčí úsek řízení o udělení milosti prováděl ministr spravedlnosti, pokud to prezident republiky stanoví. Čeští prezidenti této možnosti zpravidla využívali a svým rozhodnutím tak přenesli část své pravomoci

na ministra spravedlnosti. Samotné udělení milosti však může vždy učinit jen prezident sám. Tomuto přenesení pravomoci se blíže věnuji v kapitole 3.2.1. Je pochopitelné, že řízení o žádosti o milost probíhá pouze v případě, že je nějaká žádost podána. Jak jsem již zmínila dříve, žádost o milost nemusí nutně předcházet udělení milosti a tedy i řízení o žádosti o milosti nemusí být nutnou součástí řízení o udělení milosti.

Zvláštností řízení o udělení milosti je možnost prezidenta učinit v jeho průběhu jakési prozatímní opatření. Díky tomu může prezident republiky ještě před tím, než rozhodne o milosti, nařídit dle § 366 odst. 3 trestního řádu např., aby se trestní řízení zatím nezahájilo, nebo aby byl obviněný propuštěn z vazby. Účinnost takového nařízení zaniká nejpozději rozhodnutím o milosti (ať už negativním nebo pozitivním).[51] Stejné oprávnění má i ministr spravedlnosti, pokud mu bylo umožněno vést řízení o žádosti o milost (§ 367 trestního řádu).

Ve vztahu k milosti trestní řád na tomto místě (§ 369) také upravuje situaci, kdy prezident republiky udělí milost pod podmínkou. Toto ustanovení se týká pouze rozhodnutí agraciační povahy, protože zejména v případě prominutí nebo zmírnění trestu přichází v úvahu vázat jeho provedení na splnění nějaké podmínky. I amnestie může být podmíněná, na tu se však toto ustanovení výslovně nevztahuje.[52] Okruh podmínek není nijak vymezen. Může jím být cokoliv, co lze v souladu se zákonem po odsouzeném vyžadovat. Typickou podmínkou je, že daná osoba po stanovenou dobu nespáchá úmyslný trestný čin.[53] Nejčastěji se tak jedná o podmínky rozvazovací,[54] které způsobují, že účinky milosti nastávají jejím udělením, ale v případě splnění dané podmínky může prezident republiky rozhodnout o tom, že dříve uložený trest nebo jeho zbytek má být vykonán. Dojde vlastně ke zpětvzetí milosti. Plnění stanovených podmínek a k tomu převýchovu odsouzeného sleduje podle § 369 soud, který ve věci rozhodoval v prvním stupni. S přihlédnutím k soudní judikatuře je třeba toto ustanovení

---

[51] ŠKVAIN, Petr. Komentář k § 366. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d.,s. 4045.

[52] Lze však předpokládat, že se toto ustanovení použije i na případy podmíněné amnestie. RŮŽIČKA, Miroslav. Komentář k § 369. In: NOVOTNÝ, František, Miroslav RŮŽIČKA. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. c.d., s. 1453.

[53] ŠKVAIN, Petr. Komentář k § 366. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d., s. 4051

[54] Lze si však představit i podmínku odkládací. Takovou podmínku bychom nalezli v několika československých amnestiích a spočívala v tom, že amnestie se vztahuje na pachatele trestného činu opuštění republiky, pouze v případě, že se do určité doby vrátí zpět do ČSR. Srov. HENCOVSKÁ, Mária. Milosť a amnestia v Československom právnom poriadku. c.d., s. 44. Odkládací podmínku také formuloval Václav Havel v amnestii z února roku 1990, když vázal účinky abolice na odevzdání vymezených zbraní, jejích částí či střeliva do určitého termínu. Srov. Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 16. února 1990 o amnestii. Uveřejněné ve Sb., částka 10, ročník 1990. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

vykládat doslovně, tedy opravdu jen jako sledování podmínek. Danému soudu tak nenáleží právo rozhodnout, zda ke splnění či nesplnění podmínky skutečně došlo. To přísluší opět jen prezidentu republiky.[55] Toto ustanovení dále počítá s možností spolupráce soudu se zájmovými sdruženími občanů obdobně jako při podmíněném odsouzení podle § 329 odst. 3 trestního řádu.

Větší praktické problémy než provedení milosti přináší realizace amnestie. Prvním krokem při její aplikaci je stanovení, kdo je její adresátem, tedy jaké konkrétní osoby spadají do jejího osobního rozsahu. Rozhodnutí o tom, zda a do jaké míry je osoba účastna amnestie, se nazývá *rozhodnutí o použití amnestie* a je upraveno v § 368 trestního řádu. Podle znění tohoto ustanovení se takto však nazývá pouze rozhodnutí o udělené agraciaci, protože se uplatní jen u osob, kterým byl pravomocně uložen trest. Úpravu nějakého specifického rozhodnutí při aplikaci zbylých dvou forem amnestie (abolice, rehabilitace) v trestním řádu nenalezneme a uplatní se tak u nich obecných ustanovení trestního řádu. Rozhodnutí o použití amnestie činí obecně ten soud, který rozhodoval v dané věci v prvním stupni. Pouze v případě, že je dotyčná osoba právě ve výkonu trestu odnětí svobody, vydává rozhodnutí o použití amnestie soud, v jehož obvodu se trest vykonává. Jedná se o deklaratorní rozhodnutí, které pouze potvrzuje, že příslušné osobě byl prominut nebo odpuštěn trest prezidentem republiky v amnestii. Toto rozhodnutí se použije pouze u osob, které se amnestie účastní, tzn., negativní rozhodnutí se nevydává.[56] Rozhodnutí o použití amnestie je svou povahou *usnesení* (§ 119 odst. 1 trestního řádu). Jako opravný prostředek se u něj tudíž použije stížnost, která má v tomto případě odkladný účinek.

K tomuto ustanovení (§ 368) je ve vztahu speciality § 370 upravující zmírnění či prominutí trestu jen za některý z trestných činů, za něž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest. I toto ustanovení se věnuje pouze agraciaci a jeho užití přichází v úvahu pouze při rozhodování o amnestii. V případě individuální milosti výměru zmírněného trestu stanoví svým rozhodnutím přímo prezident republiky.[57] Podmínkou aplikace je,

---

[55] *"[…] soud v této věci není nad rámec ustanovení § 369 tr. ř. oprávněn vést jakékoli řízení ani vydávat rozhodnutí. Z povahy věci totiž automaticky vyplývá, že tento soud bude muset […] předložit výsledky svého šetření ohledně obviněného spolu s trestními spisy prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti prezidentu republiky k posouzení a rozhodnutí."* Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9.4.2002, sp.zn. 4 Tz 18/2002, publikováno ve č. 4/2003 Sb. r. tr. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[56] ŠKVAIN, Petr. Komentář k § 368. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d., s. 4048.

[57] ŠKVAIN, Petr. Komentář k § 368. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d., s. 4053.

že byl uložen souhrnný nebo úhrnný trest. Tento trest se ukládá v případě souběhu více trestných činů, při čemž se neukládá trest za každý jednotlivý trestný čin, ale soud uloží jen jeden trest úhrnný nebo souhrnný (více viz § 43 trestního zákoníku). V případě, že amnestie dopadá na trest jen za některý ze sbíhajících trestných činů, musí pak soud, který uložil trest v prvním stupni, rozhodnout o novém trestu za trestné činy, kterých se amnestie nedotýká. Rozhoduje o tom usnesením, proti kterému je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

Jiná situace nastává v případě aboličního rozhodnutí. O abolici, (jak v podobě milosti tak amnestie), rozhoduje buď policejní orgán, státní zástupce či soud v závislosti na stádiu trestního řízení, a to buď usnesením o odložení věci, nebo usnesením o zastavení trestního stíhání. Procesním důsledkem abolice je totiž nepřípustnost trestního stíhání, která znamená, že trestní stíhání nelze vůbec zahájit a bylo-li zahájeno, musí být zastaveno. Z hlediska své aplikace se abolice od zbylých dvou forem milosti (amnestie) liší v tom, že je obviněnému umožněno, aby se účinkům abolice částečně vyhnul. A to tím, že bude trvat na projednání věci.[58] V takovém případě soud v řízení pokračuje a dojde-li k závěru, že obviněný skutek opravdu spáchal, pak vysloví pouze vinu, ale neuloží trest (§ 227 trestního řádu). K tomu však může dojít pouze v řízení, ve kterém již bylo zahájeno trestní stíhání. Abolice totiž není vázána výslovně jen na trestní stíhání, ale na trestní řízení obecně. Proto se může týkat i takového trestního řízení, které se do stádia trestního stíhání ještě nedostalo. Pokud v této prvotní fázi trestního řízení nastane některý z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání, řízení se nezastavuje, ale věc se tzv. odkládá podle § 159a odst. 2 trestního řádu. Za takové situace se § 11 odst. 4 nepoužije a dotčená osoba se účinkům abolice vyhnout nemůže.[59] Usnesení o zastavení trestního stíhání představuje od chvíle jeho právní moci překážku věci rozhodnuté a není tak možné pro daný skutek zahájit trestní řízení znovu.[60]

Nastane-li situace, že obviněný skutečně trval na projednání věci a byl soudem uznán vinným, tedy došlo k vydání odsuzujícího rozsudku bez uložení trestu, je taková

[58] Dle § 11 odst. 4 trestního řádu, který stanovuje, že se v trestním stíhání musí pokračovat, prohlásí-li obviněný, že na projednání věci trvá, a to do tří dnů od doby, kdy mu bylo oznámeno usnesení o zastavení trestního stíhání.
[59] ŠÁMAL, Pavel. Komentář k § 11. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d.,s. 212.
[60] Viz § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu. Oproti tomu usnesení o odložení věci není považováno za tuto překážku, viz ŠÁMAL, Pavel. Komentář k § 11. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. c.d.,s. 205.

situace posuzována obdobně jako upuštění od potrestání,[61] se kterým je podle § 46 odst. 4 trestního zákoníku spojena fikce neodsouzení. Případné odsouzení abolované osoby se tak do Rejstříku trestů sice zapíše, ale ve výpisu z jeho evidence se neuvádí. Jedná se tedy o stejné následky, které přináší zahlazení odsouzení.[62] Abolice je tedy v těchto případech automaticky spojena s rehabilitací. Účinky abolice se uplatní i v případě řízení o mimořádných opravných prostředcích, když trestní řád vylučuje dovolání a obnovu řízení v neprospěch obviněného, *jestliže se na čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo* [§ 265p odst. 2 písm. b); § 279 písm. c)].

Na úpravu obsaženou v trestním řádu navazuje vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy (dále také „Kancelářský řád soudů“).[63] Nejedná se o právní předpis, ale instrukci Ministerstva spravedlnosti upravující konkrétní kroky pro jednotlivé činnosti soudu. Ohledně milosti je zde např. zajímavá úprava tzv. *publikace*, neboli oznámení o udělení milosti samotnému odsouzenému. Toto oznámení je úkolem předsedy příslušného soudu, který má za úkol o provedení publikace sepsat protokol, který má mimo jiné obsahovat i vyjádření samotného odsouzeného k udělené milosti (§ 67 odst. 1 Kancelářského řádu soudů). V případě, že by byla milost (jedině ve formě abolice) udělena ještě v přípravném řízení,[64] oznamuje její udělení příslušný státní zástupce podle vyhlášky o jednacím řádu státního zastupitelství.[65] Tato vyhláška taktéž navazuje na úpravu v trestním řádu, když v oddílu druhém druhé části obsahuje úpravu týkající se šetření k žádostem o milost, které se blíže věnuji v kapitole 3.2.2.

Úprava obsažená v trestním řádu se uplatní i v případě milosti či amnestie, jejichž adresátem je mladistvý nebo právnická osoba, protože příslušné předpisy upravující řízení proti nim nemají pro tuto oblast vlastní úpravu.[66] V případě právnických osob přichází v úvahu subsidiární použití obecných právních předpisů, jen

[61] PÚRY, František. Komentář k § 46. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, Velké komentáře, s. 641.
[62] Tamtéž, str. 640.
[63] Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, původně publikované v 1/2002 SIS. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[64] K pojmu přípravného řízení srov. § 12 odst. 10 trestního řádu.
[65] Viz § 24-26 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
[66] Srov. § 1 odst. 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a § 1 odst. 2 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

pokud to není z povahy věci vyloučeno. Nepoužijí se tedy ta ustanovení, které se týkají pouze fyzických osob, zejména ustanovení upravující možné propuštění z vazby nebo týkající se výkonu trestu odnětí svobody. Jedno speciální ustanovení týkající se milosti či amnestie bychom ale našli v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, který v § 35 pojí za určitých podmínek účinky agraciace přímo s účinky zahlazení odsouzení. Platí totiž, že na mladistvého se hledí jakoby nebyl odsouzen, pokud mu bylo rozhodnutím prezidenta republiky zmírněno nebo prominuto trestní opatření odnětí svobody nepřevyšující jeden rok. U trestních opatření na delší dobu rozhoduje o zahlazení odsouzení soud.

- **Další navazující právní předpisy**

Ustanovení, která se uplatní při udělení milosti nebo vyhlášení amnestie je možné najít i v dalších právních předpisech. Příkladem takové úpravy je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanovuje, že osoby, na které se vztahuje milost nebo amnestie, nemají právo na náhradu škody, která jim byla způsobena trestním stíháním či rozhodnutím o trestu.[67] Další normy týkající se této oblasti nalezneme v zákoně č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. V Rejstříku trestů se totiž u pravomocně odsouzených osob mimo jiné evidují i údaje o udělení milosti a účasti odsouzeného na amnestii (§ 3). Navíc řízení o žádosti o milost je důvodem, pro který si příslušné orgány mohou vyžádat opis z evidence rejstříku trestů (§ 10). Amnestijních rozhodnutí se také týká zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, na základě kterého dochází k vyhlášení amnestie ve Sbírce zákonů.[68]

[67] § 10 odst. 1 zní: "*Právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o trestu má ten, na němž byl zcela nebo zčásti vykonán trest, jestliže v pozdějším řízení byl obžaloby zproštěn nebo bylo-li proti němu trestní stíhání zastaveno ze stejných důvodů, pro které soud v hlavním líčení rozhodne zprošťujícím rozsudkem.* ***To neplatí****, nařídí-li zastavení trestního stíhání prezident republiky, uživ svého práva udílet* ***milost*** *nebo* ***amnestii****."* § 12 odst. 1 písm. b) zní: „*Právo na náhradu škody nemá ten, kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena* ***milost*** *anebo že trestný čin byl* ***amnestován****."*

[68] Zákon přímo nehovoří o amnestijním rozhodnutí, ale obecně jen o rozhodnutí prezidenta republiky. Srov. ust. § 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv.

3 Milosti

Milost je na rozdíl od amnestie aktem individuálním, čímž se rozumí, že směřuje vůči konkrétní osobě, individualizované přímo v textu milosti. Stejně jako amnestie může spočívat ve znemožnění trestního řízení, v prominutí či zmírnění trestu a konečně i v zahlazení odsouzení. Přičemž je možná jak vzájemná kombinace těchto účinků, tak milost omezující se jen na jediný z nich. Udělení milosti je dle naší ústavněprávní úpravy zpravidla osobním právem prezidenta republiky, který není při jeho výkonu téměř nijak omezen. Pokud se však rozhodne milostí nařídit nezahajovat trestní řízení nebo již zahájené zastavit, dělí se o své právo s vládou. Platnost milosti ve formě abolice je totiž podmíněna vládním souhlasem vyjádřeným ve spolupodpisu milosti uděleným zpravidla předsedou vlády.

Pro lepší pochopení tohoto institutu, jeho povahy a významu, je třeba se seznámit nejen s právní úpravou a obecnou charakteristikou milosti, ale s celým procesem, který jejímu udělení předchází. V této části mé práce se zaměřuji na přiblížení problematiky řízení o udělení milosti. Zajímala jsem se zejména o kritéria posuzování žádostí a o dosavadní praxi uplatňovanou při jejich vyřizování. V závěrečné části pak podávám přehled o míře využití tohoto institutu.

3.1 Žádost o milost

Cílem milosti je vyvolat účinky spojené s jejím udělením. Jejímu udělení však předchází specifický proces zahájený zpravidla žádostí o milost. Je však třeba zdůraznit, že prezident republiky může udělit milosti i bez žádosti, např. z podnětu veřejného ochránce práv, státního zástupce nebo jen na základě vlastního šetření. Udělenou milost nelze odmítnou, je tak možné být adresátem milosti proti své vůli. Jedinou výjimkou je již dříve zmíněná abolice, jejímž účinkům se lze zpravidla vyhnout výslovným trváním na projednání věci.

Žádost o milost není nijak regulována. Jak z hlediska její formální tak materiální stránky nejsou oficiálně vyžadovány žádné náležitosti. Nicméně z účelu, který je žádostí o milost sledován, můžeme vyvodit minimální obsahové požadavky tak, aby bylo umožněno příslušným orgánům se žádostí věcně zabývat. V zájmu dotčené osoby je vhodné, aby žádost obsahovala co nejvíce relevantních údajů. Nezbytné jsou

identifikační údaje dotyčného, jako je jméno, bydliště, ale také údaje týkající se předmětného trestního řízení, nejlépe spisovou značku. Za žádoucí se považuje i vymezení důvodů, pro které je milost žádána a doložení svých tvrzení pomocí např. lékařské zprávy, vyjádření poškozených apod.[69] Důvody podání žádosti nejsou nijak omezeny a může jimi být cokoliv. Podání žádosti o milost není vázáno žádnou lhůtou.

Žádost o milost bude pravděpodobně nejčastěji přicházet ze strany samotných odsouzených nebo jejich blízkých. Ale s ohledem na to, že okruh oprávněných k podání žádosti není nijak regulován, může být žadatelem kdokoliv. Trestní řád v § 6 odst. 2 výslovně počítá s možností žádosti ze strany zájmového sdružení občanů. Pokud je následně milost udělena na žádost takového zájmového sdružení, má předseda příslušného soudu povinnost toto sdružení o udělené milosti vyrozumět.[70] Osoba žadatele není pro posouzení žádosti rozhodující, na druhou stranu podpora žádosti ze strany spoluobčanů či různých institucí, jako např. občanských sdružení, neziskových organizací nebo obecních úřadů, může přispět ke kladnému rozhodnutí prezidenta republiky.[71] Žádosti o milost jsou zhruba z jedné třetiny podávané v zastoupení advokátem.[72]

Předpisy neupravují žádné přímé účinky podání žádosti o milost. Podání žádosti tak nemá samo o sobě odkladný účinek na případné probíhající řízení.[73] Prezident republiky, popř. ministr spravedlnosti ale může do řízení zasáhnout v souladu s § 366 odst. 3 trestního řádu a nařídit např., aby se v trestním řízení prozatím nepokračovalo nebo aby byl obviněný propuštěn z vazby.

Ohledně žádosti se vede *řízení o žádosti o milost*, které provádí sám prezident republiky popř. ministr spravedlnosti, pokud to prezident republiky stanoví.

---

[69] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. Bulletin advokacie. roč. 1996, č. 3, s. 52.

[70] Srov. § 67 odst. 3 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, původně publikované v 1/2002 SIS.

[71] Zmíněné lze usuzovat z odůvodnění prezidenta Václava Klause k několika jím uděleným milostem. Např. milost udělená Borisi Glezgovi dne 16. 11. 2012, jehož žádost podpořil primátor města a dalších 70 občanů z místa bydliště. Nebo milost udělená Sergeii Napreenko ze dne 27. 10. 2010, jehož žádost podpořila organizace Amnesty International ČR. In: Pražský hrad [online]. [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/vaclav-klaus/rozhodnuti-prezidenta/amnestie-a-milosti/index.shtml.

[72] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d., s. 54.

[73] ŘÍHA, Jiří. Kapitola XXXII. In: JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. c.d.,s. 795.

3.2 Řízení o udělení milosti

3.2.1 Přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti

Jak jsem již zmínila dříve, agendu vyřizování žádostí o milost může prezident republiky převést na ministra spravedlnosti. Dosavadní prezidenti České republiky této možnosti již třikrát využili. Pouze prezident Václav Klaus si ponechal tuto oblast zcela ve své kompetenci. K přenesení tohoto okruhu prezidentovy pravomoci dochází jeho rozhodnutím publikovaným zpravidla ve Sbírce zákonů. Předpokládá se, že tímto rozhodnutím prezident republiky využívá zmocnění daného mu trestním řádem v čl. 366 odst. 2 a jako takové vyžaduje ke své platnosti kontrasignaci dle čl. 63 odst. 3 Ústavy.[74] K tomu však v případě rozhodnutí Václava Havla nedošlo. Naopak k rozhodnutí Miloše Zemana již spolupodpis předsedy vlády připojen byl.

První prezident České republiky Václav Havel poprvé přenesl svou pravomoc v této oblasti na generálního prokurátora, ministra spravedlnosti a ministra obrany již 6. února 1993, svým rozhodnutím, které nebylo publikováno ve Sbírce zákonů. Nicméně hned o rok později toto rozhodnutí zrušil jiným svým rozhodnutím ze dne 1. února 1994, kterým současně přenesl některé své pravomoci v řízení o udělení milosti.[75] Při započítání i československého vývoje se jednalo již o osmé rozhodnutí tohoto typu v pořadí.[76] Několik měsíců po nástupu Václava Klause do prezidentského úřadu však bylo toto přenesení zrušeno rozhodnutím nového prezidenta ze dne 4. srpna 2003.[77] Poslední rozhodnutí tohoto typu vydal současný prezident České republiky, Miloš Zeman, který navázal na předchozí praxi a přenesl opět část své pravomoci v řízení o udělení milosti na ministra spravedlnosti svým rozhodnutím z 29. listopadu 2013,[78] kterým došlo ke zrušení rozhodnutí předchozího prezidenta.

Podoba tohoto rozhodnutí není předepsána, ale je běžné, že v něm prezident republiky vymezí podmínky, za kterých ministr spravedlnosti povede řízení o žádosti

---

[74] Např. PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 62. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a roz. vyd. Praha: Linde, 1998, s. 225.

[75] Rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ze dne 1. února 1994, publikované pod č. 33/1994 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

[76] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d. s. 51.

[77] Rozhodnutí prezidenta republiky o zrušení přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ze dne 4. srpna 2003, publikované pod č. 254/2003 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

[78] Rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ze dne 29. listopadu 2013, publikované pod č. 378/2013 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

.

o milost. Tak Václav Havel stanovil, že na ministra spravedlnosti přenáší svou pravomoc provádět řízení o žádostech o milost a zamítat bezdůvodné žádosti. Následně pak vymezil případy, ve kterých ministrovi spravedlnosti právo zamítnout žádost vůbec nepřísluší. Jednalo se např. o žádosti ohledně pachatelů trestných činů proti životu a zdraví nebo odsouzených k doživotnímu trestu odnětí svobody. Přičemž si ještě ponechal možnost si vyhradit rozhodnutí i ohledně jiných žádostí výslovně v předmětném rozhodnutí nevymezených. Tento okruh žádostí, ve kterých si prezident zcela ponechává svou rozhodovací pravomoc, se také označuje jako *vyhrazená agenda*.[79] Rozhodnutí Miloše Zemana je ve srovnání s tím Havlovým stručnější, protože jím vyhrazená agenda je velmi úzká. Současný prezident republiky si vyžádal předkládat k rozhodnutí pouze žádosti o milost osob trpících závažnou chorobou nebo chorobou nevyléčitelnou bezprostředně ohrožující život, u kterých soud neshledal podmínky k upuštění od výkonu trestu z důvodu nemoci odsouzeného podle § 327 odst. 4 trestního řádu.[80] Ostatní žádosti mají být zamítnuty. Tím Miloš Zeman také vyjádřil svůj názor na institut milosti, jehož využití si chce ponechat jen na zcela výjimečné případy, kdy člověku zbývá jen pár měsíců života.[81] Oprávnění vést řízení o žádosti o milost tak nepřísluželo ministru spravedlnosti jen za dobu, kdy byl hlavou státu Václav Klaus, který s touto delegací části svých pravomocí nesouhlasil. Dle jeho slov totiž milost „*musí být zcela osobním aktem prezidenta a k tomu mu ani žádný úředník nemůže připravovat podklady a materiály. Protože to už z toho dělá další soudní instanci.*“[82]

Účelem tohoto přenesení pravomoci je zajistit dostatečný aparát pro vyřizování poměrně rozsáhlé agendy. Samotné přenesení části pravomoci prezidenta republiky na ministra spravedlnosti však není odbornou veřejností přijímáno bez výhrad. Je proto třeba se věnovat několika námitkám proti tomuto typu rozhodnutí.

Hlavní výtka se týká zamítání *bezdůvodných* žádostí. Trestní řád dává prezidentovi možnost zmocnit ministra spravedlnosti ve dvou oblastech:

1) na jedné straně k provádění řízení o žádosti o milost a

---

[79] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. Vyd.1. Praha: Academia, 2007, s. 85.

[80] Tento okruh žádosti spadal i do vyhrazené agendy Václava Havla. Viz čl. I odst. 2 písm. a) rozhodnutí č. 33/1994 Sb.

[81] BROŽ, Jan a Michaela SVOBODOVÁ. Zeman nedal milost nepohyblivému muži, který nechápe, proč ho soudí. In: *IDnes.cz* [online]. 14. 1. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zeman-nedal-milost-nepohyblivemu-cloveku-fga-/domaci.aspx?c=A140113_213016_domaci_brm.

[82] HAVLIGEROVÁ, Jana a Josef KOPECKÝ. Prezident musí vyjít ven, nesmí být skryt před lidmi. *HN Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*. Praha: Economia, a.s, 14. 1. 2003, s. 4.

2) na druhé straně k zamítání bezdůvodných žádostí.

V případě první oblasti je úlohou ministra spravedlnosti provést šetření ohledně osoby a trestního řízení, kterého se žádost o milost týká. Jeho úkolem je tedy připravit podklady pro rozhodnutí prezidenta republiky a předložit mu vlastní návrh, nikoliv sám milost udělit. Tato část rozhodnutí není považována za problematickou. Nejvíce kritizovaná je druhá možnost přenesení, protože zde již dochází částečně k přesunu rozhodovací pravomoci na ministra spravedlnosti, který díky tomu rozhoduje o neudělení milosti. Ministr spravedlnosti tedy činí negativní rozhodnutí v případě, že žádost je bezdůvodná, přičemž nejsou podrobně vymezena kritéria výkonu této pravomoci, zejména hlediska bezdůvodné žádosti. Jednoduchým řešením, nevyžadující změnu zákona, by bylo stanovení pravidel pro zamítnutí žádostí přímo hlavou státu v jeho rozhodnutí o přenesení pravomoci.[83] Takové vymezení kritérií by odpovídalo tomu, že udělení milosti závisí zcela na uvážení hlavy státu. Další možností, dle mého názoru více odpovídající demokratickému právnímu státu, je změna zákona, nejlépe trestního řádu, která by potřebná kritéria stanovila. Z tohoto hlediska se rozhodnutí Václava Havla a Miloše Zemana liší. První jmenovaný zmocnil ministra spravedlnosti zamítat jen *bezdůvodné* žádosti. Nicméně vymezení, co je bezdůvodnou žádostí, v jeho rozhodnutí chybí a závisí tak na uvážení ministra spravedlnosti. Naproti tomu Miloš Zeman zformuloval přenesení své pravomoci jinak. Dle jeho rozhodnutí má ministr spravedlnosti zamítat všechny žádosti, pokud se netýkají osob trpících nějakou vážnou chorobou. Tím, dle mého názoru, současný prezident stanovil, v jakých případech považuje žádosti za důvodné, ty ostatní tak mají být zamítány jako bezdůvodné.

Druhá skupina výhrad k rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti spočívá v pochybnosti nad ústavností takového rozhodnutí. Sama Ústava totiž prezidentovi nedává možnost přenést jeho rozhodovací pravomoc v této oblasti na někoho jiného. Ústava sice předpokládá zakotvení pravomocí prezidenta republiky i v běžných zákonech (čl. 63 odst. 2). Prezidentovo rozhodnutí však v takovém případě musí být kontrasignováno, k čemuž v rozhodnutí Václava Havla nedošlo. *„Je proto sporné, zda má přednost fakt, že pravomoc udělovat milost je*

[83] PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 62. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 225.

umístěna v čl. 62 Ústavy ČR, na který se nutnost kontrasignace nevztahuje, nebo to, že zmocnění k přenesení této pravomoci na ministra spravedlnosti je dáno na základě možnosti dané čl. 63 odst. 2 Ústavy.“[84] Úprava obsažená v čl. 366 odst. 2 trestního řádu je dle názorů některých odborníků ústavně problematická, protože umožňuje, aby rozhodnutí o žádostech (negativní rozhodnutí) provedla jiná osoba, než která je k tomu ústavně povolána.[85] Nabízí se tak otázka, zda se ministr spravedlnosti při zamítání žádostí nepohybuje tzv. *ultra vires*, protože mu pravomoc k rozhodování o milostech ve skutečnosti vůbec nenáleží.[86]

Dle mého názoru by rozhodovací pravomoc v těchto otázkách, za současné ústavní úpravy, ministru spravedlnosti náležet neměla. Je samozřejmé, že celou agendu vyřizování žádostí o milost nemůže reálně vykonávat jediná osoba. Šetření okolností pro udělení milosti bude vždy provádět skupina odborníků, přičemž z mého pohledu nezáleží na tom, jestli pracují pro ministra spravedlnosti nebo pro prezidenta republiky. Řízení o udělení milosti by mohlo probíhat celé uvnitř Kanceláře prezidenta republiky a k zamítání žádostí by pak docházelo jménem prezidenta republiky, nikoliv jiné osoby. Z pohledu dnešní úpravy se tak domnívám, že rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti vyžaduje dle čl. 63 odst. 3 Ústavy ke své platnosti kontrasignaci a rozhodnutí Václava Havla v této otázce z roku 1994 tak bylo přijato v rozporu s tímto článkem a bylo neplatné, když Ústavou vyžadovaný spolupodpis neobsahovalo. Důležité je však zdůraznit, že prezident republiky není vázán podmínkami, které stanovil při přenesení pravomoci na ministra spravedlnosti a může udělit milost v jakémkoliv případě.[87]

3.2.2 Průběh řízení o udělení milosti

Řízení o udělení milosti není formalizované řízení, jehož průběh by byl podrobně regulován právními předpisy. Jeho cílem je rozhodnout o udělení milosti, ať pozitivně či negativně. Zpravidla je jeho součástí řízení o žádosti o milost, ve kterém se posuzuje, zda je žádost důvodná či nikoliv. Prezident republiky však není při udělování

---

[84] FILIP, Jan. Obecné poznámky k aktuálnosti změn Ústavy ČR. In: DANČÁK, Břetislav a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Aktuálnost změn Ústavy ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 1999, s. 28.
[85] Např.,FILIP, Jan. Obecné poznámky k aktuálnosti změn Ústavy ČR. c.d., s. 28, Také PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 62. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 224-225.
[86] FILIP, Jan. Obecné poznámky k aktuálnosti změn Ústavy ČR, s.28, poznámka č. 21.
[87] ŠÍN, Zbyněk. *Ústavní oprávnění prezidenta republiky udělovat milost.* c.d., s. 8.

milostí vázán podanými žádostmi a může omilostnit i osobu, v jejíž prospěch žádná žádost podána nebyla.

Vzhledem k dříve zmíněnému rozhodnutí Miloše Zemana probíhá v současné době *řízení o žádostech o milost* na půdě Ministerstva spravedlnosti, stejně jako tomu bylo za Václav Havla v roli prezidenta České republiky. V případě, že je žádost o milost doručena Kanceláři prezidenta republiky, dochází k jejich zaevidování a následnému postoupení Ministerstvu spravedlnosti.[88]

Ke každé doručené žádosti je přistupováno individuálně a každá se samostatně prošetřuje. Postup tohoto šetření spočívá zejména v obstarání si potřebných podkladů k posouzení důvodnosti doručené žádosti. V průběhu řízení si Ministerstvo spravedlnosti může zažádat o opis z rejstříku trestů, ve kterém se vykazují mimo jiné i zahlazená odsouzení dotčené osoby, také žádat soud o spis týkající se šetřeného případu, dále se vychází např. i z hodnocení odsouzeného z věznice, lékařské zprávy a jiných podkladů.[89] V případě, že je dotčené trestní řízení ve fázi přípravného řízení a je podána žádost o abolici, zjišťuje podklady pro rozhodnutí o takové žádosti státní zástupce, který ve věci vykonává dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení.[90] Státní zástupce o výsledku šetření sepíše zprávu, ve které také navrhne, jak by mělo být o dané žádosti rozhodnuto a spolu s vyšetřovacími spisy ji předloží Ministerstvu spravedlnosti.[91] Pokud je ve prospěch jedné osoby podáno více žádostí, koná se o nich zpravidla společné řízení.[92]

Při posuzování důvodnosti žádostí se hodnotí celá řada kritérií. Souhrn hodnocených hledisek není žádným právním předpisem předepsán. Vytvořil se tak v průběhu několikaleté praxe uplatňující se při hodnocení doručených žádostí zejména na Ministerstvu spravedlnosti. Tato posuzovaná kritéria si nelze představit jako úplný a uzavřený seznam. Vždy záleží na konkrétním případu. Za prvořadé se považují humánní hlediska daného případu, zejm. zdravotní stav dotyčné osoby, jeho rodinné a sociální poměry a věk. Ve velké míře se také přihlíží k dosavadní bezúhonnosti dané osoby, k jeho postoji k šetřenému trestnému činu, také k jeho snaze se polepšit a jeho

[88] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 88.
[89] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d., s. 52.
[90] K dozoru státního zástupce srov. oddíl pátý trestního řádu, §174-175.
[91] Viz § 24 odst. 1 a §25 odst. 1 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli.
[92] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 87.

úsilí vyrovnat se s poškozenými.[93] Je třeba hodnotit i charakter trestné činnosti, zejména míru zavinění a okolnosti, které vedly k jejímu spáchání.[94] Naopak předmětem řízení nejsou otázky viny či postupu orgánů činných v trestním řízení.[95] A ani z výsledku řízení o udělení milosti, jak pozitivního tak negativního, nelze vyvozovat vinu či nevinu dotčené osoby.[96]

V odborné veřejnosti nepanuje shoda nad všemi běžně uváděnými důvody k udělení milosti. Vesměs přijímané jsou obzvláště humanitární důvody. Rozdílné názory se vyskytují zejména u milostí udělovaných z důvodu nápravy justičních omylů. Na jedné straně má řadu zastánců názor, že vadná rozhodnutí mají být odstraňována prostředky soudní moci, protože sám prezident republiky není k jejich nápravě kompetentní, poněvadž do jeho pravomocí nespadá soudní moc ani jeho část.[97] Na opačné straně je však zdůrazňováno, že milost může představovat poslední možnost k nápravě justičních omylů, tam kde prostředky nápravy nejsou aplikovány důsledně.[98] Udělení milosti se situací justičního omylu je navíc výslovně spojováno v protokolu č. 7 k Evropské úmluvě o lidských právech.[99]

Řízení o žádosti o milost není vázáno žádnou lhůtou a průměrně trvá asi půl roku.[100] Jeho délka je jednak závislá na náročnosti šetření a úplnosti podané žádosti a jednak na stádiu trestního řízení[101] a situaci, zda došlo k souběžnému podání jiných návrhů. Případnému probíhajícímu řízení o opravném prostředku se dává přednost před řízením o žádosti o milost.[102] Vliv má samozřejmě také počet podaných žádostí. Řízení o žádosti o milost může skončit dvěma způsoby. V prvé řadě to je zamítnutí žádosti

---

[93] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d., s. 53.
[94] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 95.
[95] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d., s. 53.
[96] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 99.
[97] PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 62. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 223. Podobně i FILIP, Jan. Komentář ke čl. 62 písm. g). In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d. s. 727.
[98] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 28. Marečková uvádí, že k udělení milosti z tohoto důvodu za funkční období Václava Havla několikrát došlo, u všech „*po marném vyčerpání možnosti veškerých opravných prostředků*“, s. 140.
[99] Čl. 3 zní *"Je-li konečný rozsudek v trestní věci později zrušen nebo je-li udělena milost, protože nová nebo nově zjištěná skutečnost dokazuje, že došlo k justičnímu omylu, je osoba, na níž byl vykonán trest podle tohoto rozsudku, odškodněna podle zákona nebo praxe platných v příslušném státu, […]."* Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: včetně jejích protokolů. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf. [cit. 2014-03-16].
[100] Jedná se o údaj vztahující se k řízení o žádostech o milost probíhajících na Ministerstvu spravedlnosti za prezidenta Václava Havla, srov. PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d., s. 52.
[101] PRŮCHOVÁ, Dagmar. *Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí*. c.d., s. 52.
[102] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 90.

jako bezdůvodné samotným ministrem spravedlnosti.[103] Ostatní žádosti, které ministr vyhodnotí jako důvodné, předloží společně s návrhem na jejich vyhovění s potřebnými podklady prezidentu republiky. Ten předloženým návrhem není vázán a záleží na jeho uvážení, zda žádost zamítne, nebo na jejím základě milost udělí.

O průběhu řízení o udělení milosti za Václava Klause neexistuje ucelený zdroj informací. Lze tak jen předpokládat, že se v Kanceláři prezidenta republiky uplatňoval podobný postup jako na půdě Ministerstva spravedlnosti v prezidentském období Václava Havla. Nicméně podle dostupných zpráv se žádostmi nezabývalo žádné specializované oddělení, ale jen nejbližší poradci prezidenta společně s ním.[104] Dle bývalého kancléře prezidenta Václava Klause Jiřího Weigla se v určitých časových úsecích vždy konala s prezidentem schůzka, jejíž obsahem bylo sdělení výsledků šetření o podaných žádostech. Sám Václav Klaus pak v každém případě rozhodoval, zda milost udělí či nikoliv.[105]

Jak zamítnutí žádosti o milost tak udělení milosti není odůvodňováno, ani to zákon nevyžaduje. Dle judikatury Ústavního soudu nemůže být postup vyřízení žádosti o milost ani v jeho průběhu vydané rozhodnutí předmětem soudního přezkumu, protože neexistuje v našem právním řádu subjektivní právo osoby na udělení milosti. Dotčená osoba se tedy nemůže proti zamítnutí žádosti o milost bránit ústavní stížností. *"Žádost o milost […] nelze hodnotit jako procesní prostředek, který zákon poskytuje k ochraně základního práva nebo svobody."*[106] Na druhou stranu zamítnutí žádosti nepředstavuje vznik žádné překážky ani počátek běhu nějaké lhůty. Nic tedy nebrání tomu, aby byla žádost o milost ve stejné věci podána znovu.[107]

---

[103] V prezidentském období Václava Havla bylo takové rozhodnutí nejčastější, srov. MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 92. Za Václava Klause nebyl ministr spravedlnosti k zamítnutí žádosti oprávněn, ale i v tomto období byla většina žádostí zamítána, srov. kapitola 3.3 této práce. V současné době můžeme očekávat ještě větší počet zamítnutých žádostí, vzhledem k tomu, že Miloš Zeman si vyhradil jen velmi úzký okruh případů, ve kterých udělení milosti z jeho strany přichází v úvahu.

[104] MITROFANOV, Alexandr. Klaus odmítl sto žádostí o milost. *Novinky.cz* [online]. 8. 8. 2003 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.novinky.cz/domaci/12989-klaus-odmitl-sto-zadosti-o-milost.html

[105] SVOBODOVÁ, Michaela. Ministryně hledá "zamítače" hradních milostí. *Mladá fronta dnes*. Praha: MAFRA, a.s, 3. 12. 2013, s. 5.

[106] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 16. 5. 2000, sp. zn. II. ÚS 137/2000 (U 16/18 SbNU 421). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

[107] FILIP, Jan. Komentář k Čl. 62. In. BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 731.

3.3 Míra využití institutu milosti

Při své práci jsem se zaměřila i na zjištění, do jaké míry prezidenti republiky svou pravomoc na udělení milosti využívají. Domnívám se totiž, že síla a povaha tohoto institutu spočívá také v četnosti jeho použití. Z počtu udělených milostí lze vyčíst nakolik je její udělení pravděpodobné např. vzhledem k celkovému počtu zaslaných žádostí. Údaje ukazující v jakém rozsahu je institut milosti využíván nám také napomáhá srovnat dopad aktů milosti a amnestie.

Svoje soustředění v této části mé práce zaměřuji pouze na rozhodnutí vydaná prezidenty České republiky. V případě bývalých prezidentů Václava Havla a Václava Klause byly již potřebné údaje neměnné. U současného prezidenta Miloše Zemana se omezuji na stav ověřený k 23. březnu 2014.

Údaje, ze kterých jsem ve své práci vycházela, pocházejí z různých zdrojů. V případě dat týkajících se milostí Václava Havla byla má práce jednoduchá, protože jejich přehled poskytuje publikace Lenky Marečkové z roku 2007 s názvem *Milosti: Ohnisko lidství v trestním právu*. Autorka v letech 1998 - 2003 zastávala post vedoucí oddělení trestněprávního a milostí Kanceláře prezidenta republiky. Co se týká informací ohledně milostí Václava Klause, tak ty jsem čerpala zejména z webových stránek Pražského hradu (www.hrad.cz), na kterých byly po celých deset jeho funkčního období zveřejňovány krátké zprávy ke každé udělené milosti. Oproti předchozí praxi Václava Havla bylo uveřejňováno celé jméno, nejen iniciály omilostněného. Celkově však bylo poskytováno veřejnosti informací méně, než v posledních letech zveřejňoval Václav Havel.[108] Z těchto krátkých zpráv jsem byla schopná získat pouze počet každoročně udělených milostí a formu milosti, popř. jakého trestu se týkala. Pro jaký trestný čin byla osoba původně odsouzena, popř. stíhána, nebylo možné zpracovat, protože v řadě případů tento údaj chyběl nebo byl nepřesný, (popis se omezoval např. jen na „majetková trestná činnost“). Ve své práci jsem pracovala i s celkovým počtem doručených žádostí o milost, přičemž tyto informace mi byly poskytnuty přímo z Kanceláře prezidenta republiky, v rámci které jsem byla v kontaktu s odborem legislativy a práva. V případě žádostí o milost adresovaných současnému prezidentu

[108] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 309.

republiky jsem vzhledem k jeho rozhodnutí o přenesení pravomoci v řízení o milost byla odkázána na Ministerstvo spravedlnosti, odbor justiční.

Vzhledem k tomu, že současný prezident Miloš Zeman zastává prezidentskou funkci jen něco málo přes rok a dosud žádnou milost neudělil, vztahuje se převážná většina dat k funkčnímu období Václava Havla a jeho nástupce Václava Klause, u kterých jsou údaje kompletní a ucelené. Údaje vztahující se k oběma bývalým prezidentům uvádím vždy bez posledního kalendářního roku jejich funkčního období, který u obou představoval jen něco málo přes dva měsíce a nedošlo v jejich průběhu k udělení ani jedné milosti. Všechny výsledky jsou shrnuty v příloze č. 2 této práce, v níž obsažené tabulky označuji písmeny A – D. Pro přehlednost pak tabulky zařazené do samotného textu diplomové práce značím arabskými číslicemi.

Tabulka 1: Počet udělených milostí v České republice

prezidentské období	počet žádostí o milost	počet udělených milostí	udělené milosti v %
Václav Havel 1993 - 2002	32 130	1 310	4,1 %
Václav Klaus 2003 - 2012	22 271	407	1,8 %
Miloš Zeman 2013- 03/2014 (*)	2 748	0	0
celkem	**57 149**	**1 717**	**5,9 %**

Legenda:
(*) zahrnuje celý rok 2013. Tedy i žádosti doručené ještě ve funkčním období Václava Klause. Celkově do 23. 3. 2014

Jak vyplývá z uvedené tabulky (Tabulka 1), celkově bylo českými prezidenty uděleno 1 717 milostí. Z toho většinu (více jak 3/4) tvoří milosti Václava Havla. Tabulka A nám však ukazuje, že téměř polovinu z nich (618 milostí) Václav Havel udělil hned v prvních dvou letech v roli prezidenta České republiky, což bylo vyvolané předcházejícími amnestiemi a s nimi souvisejícími individuálními přezkumy.[109] Ve zbylých letech jeho funkčních období pak udělil ještě 692 milostí. Václav Klaus udělil celkem 407 milostí. Celkový počet doručených žádostí o milost se však v době jím vykonávané prezidentské funkce snížil téměř o třetinu. Podíl udělených milostí na celkovém počtu doručených žádostí byl v případě Václava Klause 1,8 %, v případě Václava Havla byl tento podíl 4,1 %. Václav Havel udělil průměrně asi 145 milostí

[109] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 344.

ročně (bez roku 2003), zatímco Václav Klaus asi 45, tedy v průměru o 100 milostí ročně méně (bez roku 2013).

Nejčastěji využívanou formou milosti je agraciace (viz Tabulka 2), která je udělována ve více jak 60 % případů, přičemž většinou samostatně, v nekombinované podobě. Nejméně využívanou formou je naopak rehabilitace, která byla v samostatné podobě udělena oběma bývalými prezidenty dohromady jen v 11 případech. Častěji než samostatně je rehabilitace udělována v kombinaci s agraciací, takových milostí bylo v milosti celkem 57. Největší rozdíl mezi milostmi udělenými Václavem Havlem a Václavem Klausem je patrný u abolice, kterých Václav Klaus za celou dobu udělil jen 20, oproti Havlovým 625 abolicím. Opět však při pohledu na Tabulku C zjistíme, že většinu z nich (521 abolic) udělil Václav Havel v letech 1993 a 1994 a ve zbylých letech jich udělil 104.

Tabulka 2: Milosti udělené v České republice z hlediska jejich formy

prezidentské období	počet udělených milostí	agraciace (1)	*agraciace samostatně*	*agraciace s účinky zahlazení*	abolice (2)	rehabilitace (3)
Václav Havel 1993 - 2002	**1310**	**681**	*641*	*40*	**625**	**4**
Václav Klaus 2003 - 2012	**407**	**378**	*325*	*17*	**20**	**7**
celkem	**1717**	**1059**	*966*	*57*	**645**	**11**
podíl v %	**100 %**	**61,7 %**	*56,3 %*	*3,3 %*	**37,6 %**	**0,6 %**

Legenda:

(1) všechny udělené agraciace, včetně agraciací s účinkem zahlazení odsouzení. Vyjma milostí, ve kterých by byla kombinována agraciace s abolicí

(2) všechny udělené milosti, jejichž součástí byla i abolice

(3) pouze rehabilitace

3.4 Závěrem k institutu milosti

Prezident republiky není při udílení milostí téměř ničím omezen. Zpravidla je uděluje na základě žádostí, jejichž hodnocení provádí buď sám, nebo může část své pravomoci přenést na ministra spravedlnosti. I když řízení o žádostech o milost není vázáno žádnými zákonnými podmínkami, uplatňuje se při hodnocení doručených žádostí několik kritérií, podle kterých se prezident republiky nebo ministr spravedlnosti

rozhodují. Z tisíců došlých žádostí o milost je však každoročně vyhověno jen zlomku z nich, přičemž nejčastěji dochází k prominutí nebo zmírnění trestu.

Názory na institut milosti nejsou tak negativní jako v případě amnestií, přesto ani milosti se kritice nevyhnou. Často je jim vytýkána jejich stručná úprava, která způsobuje jejich nepředvídatelnost. Hlediska jejich udělení nevyplývají z pozitivního práva, ale závisí jen na úvaze prezidenta. Takováto situace dává prostor ke svévoli a k možnému zneužití institutu milosti, který je navíc z většiny zakotven mezi pravomocemi čl. 62 Ústavy, za jejichž výkon není prezident republiky odpovědný. *„Legitimita používání milosti prezidentem republiky je oslabena i tím, že za tyto akty neodpovídá ani on, ani nikdo jiný, což nutně vede k oslabování právního vědomí a principu právního státu. Neodpovědnost za jakákoliv rozhodnutí není v demokratickém státě možná.“* [110] Omezení ve volné úvaze prezidenta můžeme spatřovat jen ve znění jeho slibu,[111] který je povinen složit.[112]

Největší kritika se týká milosti ve formě abolice, (k povaze abolice více v kap. 1.3). Návrhy na omezení práva prezidenta republiky vydávat aboliční rozhodnutí se ozývají již delší dobu, o čemž svědčí i donedávna neúspěšné pokusy o přijetí novely Ústavy v této oblasti.[113] Změna byla prosazena až v únoru roku 2012,[114] kdy došlo k omezení práva prezidenta republiky udělovat milost ve formě abolice. Prezident republiky toto právo neztratil, jen došlo k jeho přesunutí mezi kontrasignované pravomoci.[115] Jiný vývoj jsme mohli sledovat na Slovensku, kde došlo k úplnému vyloučení abolice[116] novelou ústavy s účinností ke dni 1. 7. 2001.[117]

---

[110] PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 62. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 223-224.

[111] Upraveno v čl. 59 odst. 2 Ústavy takto: Slib prezidenta republiky zní: *"Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí."*

[112] MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. Milost a amnestie. c.d., s. 181

[113] Přehled návrhů na změnu ústavy v tomto směru podává MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. *Milost a amnestie*. c.d., s. 184-185.

[114] Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

[115] I v jiných státech Evropské unie je běžné, že k zastavení trestního stíhání potřebuje hlava státu spolupodpis zástupce vlády. Kromě Dánska, kde je však institutů milosti i amnestie používáno výjimečně. Viz ZOUBEK, Vladimír. Kapitola 5, §2. In: GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 174, poznámka č. 227.

[116] Milost a amnestie jsou na Slovensku upraveny ve čl. 102 odst. 1 písm. j) Ústavy Slovenské republiky, který zní dnes takto: *„Prezident odpúšťa a zmierňuje tresty uložené súdmi v trestnom konaní a zahládza odsúdenie formou individuálnej milosti alebo amnestie.*“ Viz Předpis č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[117] Jedná se o Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

Jako pozitivní stránka milostí je spatřována jejich schopnost řešit výjimečné situace, na které objektivní právo nepamatuje, protože zákony *„jsou nezpůsobilé pojmout člověka a lidské osudy a pohnutky v celé jejich šíři.“*[118] Závažné případy, které nelze řešit v režimu práva, je tak možné změnit cestou udělení milosti. Obvykle se jimi rozumí případy vážných zdravotních problémů odsouzeného či obviněného. Milost by však mohla sloužit k řešení i zcela jiných, na omilostněné osobě nezávislých situací.[119]

Já osobně jsem zastáncem milostí a jejich uvážlivého a výjimečného udělování. Právní předpisy nemohou obsáhnout všechny životní situace a i přes veškeré prostředky, které lze použít v průběhu trestního řízení ke zmírnění jeho dopadů na danou osobu, mohou nastat situace, k jejichž řešení právo nenabízí jiný prostředek než udělení milosti. Na jedné straně se přikláním k názoru, že je žádoucí větší objektivizace kritérií využití aktu milosti. Například možnost jejího udělení jen v případě mírnějších trestných činů nebo jen z humanitárních důvodů spočívajících zejména ve špatného zdravotního stavu dotyčného. Na druhou stranu taková úprava přináší nutnost odůvodňovat udělené milosti a tím i možnost přezkoumání dodržení zákonem stanovených podmínek. Milost tím pak nutně ztrácí svoje hlavní pozitivum, a to svou pružnost, díky které může reagovat na situace výjimečné a nepředvídatelné. Milost by měla být udělována střídmě a také odpovědně. A to nejen vzhledem k nejlepšímu vědomí a svědomí prezidenta republiky, ale prostřednictvím politické odpovědnosti vlády vůči poslanecké sněmovně. Domnívám se tedy, že ústavní oprávnění udělovat milost by mělo být zachováno ve všech jeho formách, mělo by však být součástí kontrasignovaných pravomocí prezidenta republiky.

[118] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 29.

[119] Jednu z takových situací demonstruje *Koudelka* na případu výměny izraelského vojáka zajatého Palestinou za osoby vězněné v Izraeli, který se odehrál v roce 2011. K propuštění vězňů došlo právě pomocí milosti izraelského prezidenta. Srov. KOUDELKA, Zdeněk. Právo milosti. *Trestní právo*. Praha: Novatrix, s. r. o, 2011, roč. 15, č. 12, s. 28.

4 Amnestie

Pro amnestii v mnoha ohledech platí to samé jako pro milosti. Nejde však o totožné instituty a nelze je zaměňovat. O tom svědčí i jejich rozdělená ústavní úprava. Jejich hlavním společným znakem je osoba oprávněná k jejich vydání, kterou je hlava státu. Společné mají také formy, ve kterých mohou být vydány a tím i účinky, které způsobují vůči jednotlivým osobám. Znak, který oba instituty odlišuje, je způsob vyjádření jejich osobní působnosti. Zatímco adresát milosti je v ní individualizován, amnestie je hromadná a dopadá tak na blíže neurčený okruh osob, který je vymezen pomocí určitých obecných znaků. Dále nelze opominout ani jejich rozdíl v režimu odpovědnosti za jejich vydání, když k vyhlášení amnestie je vždy třeba kontrasignace, ale u milosti se vyžaduje jen v případě její aboliční formy.

Přestože amnestie je v porovnání s počtem udělených milostí aktem spíše výjimečným, jsou její důsledky zpravidla nesrovnatelně větší. Její dopad vždy záleží na konkrétním znění zvoleným prezidentem republiky, v jehož formulaci není téměř ničím omezen, a který ovlivňuje celkový vliv vyhlášené amnestie. V následujícím textu jsem se za účelem vytvoření celkového obrázku o charakteru a síle institut amnestie zabývala konkrétními amnestijními rozhodnutími vyhlášenými v minulosti převážně prezidenty České republiky. Své soustředění jsem směřovala zejména na jejich charakteristiku, dopady a popřípadě na jejich ústavněprávní problematiku. Nutno dodat, že typicky stručné znění amnestie s sebou vždy přináší problémy při jejich interpretaci a aplikaci příslušnými orgány, na jejichž výklad jsem se však ve své práci přímo nezaměřovala.

4.1 Československé amnestie

Vydání amnestie je právem prezidenta republiky a závisí na jeho uvážení, zda se k jejímu vyhlášení uchýlí či nikoliv. Dle četnosti využití tohoto práva v minulosti však můžeme vyhlašování amnestií na našem území označit za tradiční, protože jej v naší historii využili doposud všichni českoslovenští a čeští prezidenti, [120] nepočítaje současného prezidenta Miloše Zemana, který je teprve na počátku svého funkčního

[120] Výše uvedené lze vyvodit ze seznamu amnestií od vyhlášení samostatného československého státu uvedeného v publikaci: MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 352-365.

období. Nicméně Miloš Zeman veřejně prohlásil, že se práva amnestie a milosti sám za sebe vzdává a že není zastáncem jejich současné úpravy.[121] Můžeme tak očekávat, že bude prvním prezidentem naší historie, který amnestii nevyhlásí.

Za trvání samostatné České republiky došlo k vyhlášení pouhých tří amnestií. Vedle toho v československém vývoji bychom jich zaznamenali desítky. Ačkoli jsem se ve své práci soustředila na rozhodnutí prezidentů České republiky, považovala jsem za užitečné, zaměřit se v krátkosti i na některé československé amnestie, protože tak lze lépe demonstrovat některé jejich typické znaky.

Amnestie se často vyhlašovaly u příležitosti nějaké významné události ve státě. Takovou typickou příležitostí byla oslava nějakého výročí. Například Tomáš Garrigue Masaryk vyhlásil v říjnu roku 1928 amnestii k připomenutí deseti let od nabytí státní samostatnosti. [122] O šedesát let později, na počest již 70. výročí vzniku československého státu, zase vyhlásil amnestii Gustáv Husák. [123] Po roce 1945 docházelo nejčastěji k vyhlášení amnestie u příležitosti výročí konce druhé světové války. Poprvé se tak stalo v roce 1955 „*ve dnech desátého výročí osvobození našich národů slavnou sovětskou armádou,"* jak uvedl svou amnestii Antonín Zápotocký.[124] K výročí stejné události pak byla vydána amnestie ještě několikrát.[125] Většina tehdejších amnestií obsahovala na úvod preambuli, ve které byl důvod jejího vyhlášení podrobněji osvětlen. Mezi další události, které byly příležitostí k vyhlášení amnestii, lze zmínit ještě nástup prezidenta do funkce.[126]

Československé amnestie byly různého rozsahu a různého znění. Zpravidla obsahovaly jak agraciaci, tak abolici a rehabilitaci. Výjimkou z tohoto pravidla byla

---

[121] *„Sám za sebe se těchto práv dobrovolně vzdávám a přál bych si, aby byla změněna ústava takovým způsobem, aby jakýkoliv můj nástupce nemohl institutu amnestie nebo milosti jakýmkoliv způsobem zneužít."* Proslov Miloše Zemana před sochou T.G. Masaryka po jeho inauguraci. Události. TV, ČT 1. 8. březen 2013. 19:00.

[122] Jednalo se o Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 19. října 1928, převzato z MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 354.

[123] Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 27. října 1988 o amnestii, publikované pod č. 167/1988 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[124] Rozhodnutí presidenta a vlády republiky Československé ze dne 9. května 1955 o amnestii, rozhodnutí č. UL01/55, uveřejněno v č. 46/1955 Úředního listu na straně 335. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[125] Z celkem osmi amnestií datovaných k 8. nebo 9. květnu, se od roku 1955 -1985 prezidenti hlásili k odkazu výročí osvobození národa celkem v pěti z nich. Tři zbývající buď neobsahovaly preambuli, nebo v nich výslovně nebylo toto výročí zmíněno.

[126] Při nástupu do funkce vyhlásil amnestii např. Antonín Zápotocký s mírným zpožděním dne 4. 5. 1953 a Antonín Novotný dne 1. 12. 1957, oba však v preambuli uctili památku jejich předchůdců (v prvním případě K. Gottwalda, v druhém A. Zápotockého). Přímo u příležitosti svého zvolení do úřadu prezidenta republiky vyhlašoval amnestie tradičně Václav Havel. Učinil tak v případě tří z jeho čtyř amnestií.

např. amnestie Antonína Novotného z roku 1962,[127] která obsahovala jen agraciační ustanovení. Zvláštností této amnestie je také to, že prezident republiky v ní odpustil tresty odnětí svobody uložené za vyjmenované trestné činy bez omezení délky trestu.[128] Podobné ustanovení bychom našli již v předešlém amnestijním rozhodnutí Antonína Novotného z roku 1957, kde prominul tresty odnětí svobody bez ohledu na jejich délku a typ spáchaného trestného činu všem mladistvým ve věku do 16 let.[129] Koneckonců ustanovení promíjející tresty osobám určitého věku jsou vcelku běžná. Je zajímavé sledovat, jak se věková hranice u starších osob postupně zvyšovala. Zatímco ještě v padesátých letech se tresty odnětí svobody promíjely všem mužům starším 60 let a ženám starším 55 let,[130] v amnestiích z let šedesátých bylo již obdobné prezidentovo dobrodiní určeno osobám o 5 let starším, tedy 65 let pro muže, resp. 60 let u žen.[131] V posledním rozhodnutí tohoto druhu zvolil v roce 2013 Václav Klaus hranici 70 let v případě odpuštění mírnějších trestů a 75 let pro prominutí trestů odnětí svobody, které byly uloženy ve výměře do 10 let.[132] Rozdílné věkové kategorie pro muže a ženy se zde již neuplatňují. Specifická byla také např. amnestie ze dne 8. května 1975, která byla vyhlášena předsedou vlády Lubomírem Štrougalem v zastoupení prezidenta Ludvíka Svobody, který pro nemoc nemohl vykonávat svůj úřad. Amnestie však byla vyhlášená ve formě rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, nikoliv jako rozhodnutí předsedy vlády.[133]

Dnešní pravidlo zveřejňovat amnestijní rozhodnutí ve Sbírce zákonů má počátek v amnestii Ludvíka Svobody z 9. května roku 1960, která byla první takto uveřejněnou amnestií. Předchozí amnestie byly publikovány zpravidla v Úředním listu.[134]

---

[127] Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9. května 1962 o amnestii, publikované pod č. 46/1962 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[128] HENCOVSKÁ, Mária. *Milosť a amnestia v Československom právnom poriadku*. c.d., s. 26.
[129] Viz čl. II Rozhodnutí prezidenta republiky a vlády Československé republiky o amnestii z 1. prosince 1957, rozhodnutí č. UL01/57, uveřejněno v č. 117/1957 Úředního listu na straně 765. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[130] Amnestie ze 4. 5. 1953 (čl. IV); Amnestie z 9. 5. 1955 (čl. III). Rozhodnutí presidenta republiky a vlády ze dne 4. května 1953 o amnestii, rozhodnutí č. UL01/53, uveřejněno v č. 57/1953 Úředního listu na straně 567. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[131] Amnestie z 9. 5. 1965, čl. I odst. 6 písm. b). Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9. května 1965 o amnestii, publikované pod č. 43/1965 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[132] Amnestie z 1. 1. 2013, čl. I odst. 2, čl. III odst. 3; čl. IV odst. 1 písm. a). Rozhodnutí prezidenta republiky z 1. ledna 2013 o amnestii, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[133] HENCOVSKÁ, Mária. *Milosť a amnestia v Československom právnom poriadku*. c.d., s. 31.
[134] FLEGL, Vladimír. Amnestie jako právní prostředek trestní politiky. *Právník*. 1973, CXII, č. 5, s. 437.

4.2 Amnestie Václava Havla

Václav Havel byl posledním československým prezidentem a také prvním českým. Celkem udělil čtyři amnestie. Ještě v období federace vyhlásil dvě. Obě v roce 1990. Zbylé dvě pak již v rámci samostatné České republiky, pokaždé na začátku svého funkčního období, tedy v roce 1993 a poslední v roce 1998. Pro účely mé práce jsem pokládala za důležité více přiblížit všechny Havlovy amnestie, tedy i ty československé. Zejména z toho důvodu, že amnestie Václava Havla byly často připomínány v souvislosti s amnestií jeho nástupce Václava Klause.

4.2.1 Amnestie Václava Havla do roku 1993

Důvodem proč je třeba se na tomto místě zabývat amnestiemi Václava Havla vyhlášenými v období, které předcházelo vzniku České republiky, je amnestie z ledna roku 1990. Jednalo se o jednu z nejrozsáhlejších amnestií naší historie a věnovat se přístupu Václava Havla k institutu amnestie nelze bez zmínky o tomto rozhodnutí. *„Amnestie prezidenta republiky Václava Havla v lednu 1990 byla svým rozsahem i dobou, kdy byla vyhlášena záležitostí zcela mimořádnou. Tomu odpovídal zájem jak odborné, tak ostatní veřejnosti včetně tisku. První reakce na amnestii byly často až přehnaně optimistické, pozdější pak spíše skandalizující.*“[135]

Svou první amnestii vyhlásil Václav Havel dne 1. ledna 1990 u příležitosti jeho zvolení prezidentem.[136] Václav Havel tímto rozhodnutím chtěl tehdy *„dát jasně najevo, že se zásadně mění poměry a že se chceme rozejít i se vším pokleslým, čím se vyznačovala komunistická justice.“* [137] Lednová amnestie byla rozdělena do sedmi článků. Jednalo se o články agraciačního i aboličního charakteru. Ve dvou z nich se kombinovala agraciace s rehabilitací (text amnestie z 1. 1. 1990 je přílohou č. 3). Vztahovala se téměř na veškeré trestné činy spáchané přede dnem vyhlášení amnestie.[138] Prezident promíjel zejména tresty odnětí svobody, ale i tresty nápravného opatření a peněžité tresty. Co se týká trestů odnětí svobody uložené za úmyslné trestné

[135] Slova na úvod. In: MAREŠOVÁ, Alena. *Vybrané kriminologické aspekty amnestie z ledna 1990: sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 14. února 1991 v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1991, s. 1.
[136] Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 1. ledna 1990. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
[137] HAVEL, Václav a Karel HVÍŽĎALA. *Prosím stručně: rozhovor s Karlem Hvížďalou, poznámky, dokumenty*. Vyd. 1. Praha: Gallery, 2006, s. 69.
[138] CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2003, xviii, s. 223.

činy, byly zcela prominuty, jen pokud nepřevyšovaly dva roky. V ostatních případech úmyslných trestných činů se uplatnilo zmírnění ve výši jedné třetiny uložené výměry. Minimálně byly tresty odnětí svobody zmírněny o dva roky. Účinky amnestie se neuplatnily vůči recidivistům a nevztahovaly se na několik vyjmenovaných trestných činu, mezi kterými byly např. vražda, loupež či znásilnění. V předposledním článku byla obsažena úprava tzv. fakultativní amnestie, jejímž smyslem bylo vymezit okruh osob, u nichž má prezident zvýšený zájem na jejich případném propuštění, pokud k tomu v konkrétním případě shledá důvody. Vyzýval tak generálního prokurátora, oba ministry spravedlnosti a ministra národní obrany k předložení návrhů na uložení individuální milosti v případech týkajících se např. těhotných žen, osob trpících těžkou chorobou nebo osob invalidních. *Marečková* však ve své publikaci *Milosti: Ohnisko lidství v trestním právu* upozorňuje na to, že tento článek nebyl aplikován zcela důsledně, kvůli čemuž požadovaný návrh v mnoha případech nebyl prezidentu republiky vůbec předložen.[139]

Zvláštností této amnestie je zejména to, že agraciace formulovaná v čl. I a čl. II dopadá nejen na tresty již pravomocně uložené, ale i na tresty, které teprve budou uloženy za vymezené trestné činy spáchané přede dnem amnestijního rozhodnutí. Takto vymezená agraciace se objevila již dříve v několika předchozích československých amnestiích. Poslední s podobným zněním byla amnestie Ludvíka Svobody v roce 1968. Mezi amnestiemi posledních let je v tomto tedy ta lednová z roku 1990 specifická.

Amnestie z ledna roku 1990 byla aktem, na základě kterého bylo amnestováno tisíce osob (podrobněji viz Tabulka 3). Ze dne na den bylo na svobodu propuštěno mnoho odsouzených, což vyvolalo negativní reakce především uvnitř laické veřejnosti. Zejména média vytvářela obraz lednové amnestie ve stylu „*Amnestie – bič pro celou společnost*.“ [140] Odborníci tuto amnestii s odstupem času hodnotili mírně a s pochopením, a chápali ji mimo jiné jako jeden z „*logických důsledků probíhajících společenských změn a na rozdíl od předchozích právě tím, že byla uskutečněna v době radikálních změn společenských podmínek a rozsáhlé dekriminalizace činů, za něž bylo*

[139] MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. c.d., s. 80-81.
[140] Jeden z titulků v deníku Špígl z ledna 1990, převzato z MAREŠOVÁ, Alena. Lednová amnestie – úvahy nad statistickými údaji. In: MAREŠOVÁ, Alena. *Vybrané kriminologické aspekty amnestie z ledna 1990: sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 14. února 1991 v Praze*. c.d., s. 23.

mnoho osob vězněno, se projevila jako významný prostředek trestní politiky.“ [141] Ke zmíněné dekriminalizaci skutečně došlo, převážná část amnestovaných byla pachateli činů, které v důsledku novely trestního zákona z července roku 1990, přestaly být činy trestnými.[142]

Z uvedené tabulky (Tabulka 3) je patrné, že amnestie z ledna roku 1990 byla skutečně rozsáhlá. Celkově bylo propuštěno z nápravě výchovných ústavů[143] více než 21 000 osob. V ještě více případech došlo k zastavení trestního stíhání a odložení trestního řízení.

Tabulka 3: Dopad Amnestie 1990

	ČSFR	ČR	SR
Počet propuštěných z nápravně výchovných ústavů	**21 280**	**13 580**	**7 700**
Počet propuštěných odsouzených k trestu odnětí svobody	-	12 600	-
Počet propuštěných obviněných z vazby	-	980	-
Počet zastavených trestních stíhání	**16 000**	-	-
Počet odložených trestních řízení	**10 800**	-	-

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena. Amnestie 1990. s. 1, 59.

Největší kritika dopadala na první Havlovu amnestii z důvodu údajného nárůstu trestné činnosti, který měla způsobit. Toto tvrzení se zcela nepotvrdilo a studie institutu pro kriminologii a sociální prevenci zabývající se tímto tématem uvádí, že v roce 1990 představoval podíl amnestovaných na celkovém počtu stíhaných osob pro nějaký trestný čin v České republice 9 %.[144] Jak je v samotné studii uvedeno, nelze tento údaj považovat za zcela odpovídající, protože studie vycházela z počtu v té době stíhaných osob, nikoliv odsouzených, a pochopitelně mohla počítat jen s případy, které byly v danou dobu odhalené alespoň do té míry, že u nich byl vyšetřován nějaký pachatel.

[141] MAREŠOVÁ, Alena. Amnestie 1990 – využili amnestovaní vězni nabídnutou šanci? In: MAREŠOVÁ, Alena. *Amnestie 1990: výsledky analýzy provedené IKSP v konfrontaci s názory pražských sociálních kurátorů a pracovníků českého vězeňství: sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 13. února 1992 v Praze.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992, s. 7.

[142] Tamtéž, s. 8.

[143] Jako *nápravně vězeňské útvary* se vězeňská zařízení označovala v letech 1965-1989. Více viz KÝR, Aleš. Historie vězeňství. *VS ČR* [online]. 16. 2. 2010 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi.

[144] Jedná se o údaj k 31. 12. 1990, k tomuto datu bylo celkově v ČR stíháno 69 368, z nichž amnestovaných bylo 6 344 (9 %). Přičemž jako *amnestované* osoby byly ve studii označeny pouze osoby *propuštěné* z nápravně výchovných ústavů – tedy z výkonu trestu odnětí svobody a z vazby. Více viz MAREŠOVÁ, Alena. Lednová amnestie – úvahy nad statistickými údaji. In: MAREŠOVÁ, Alena. *Amnestie 1990: výsledky analýzy provedené IKSP v konfrontaci s názory pražských sociálních kurátorů a pracovníků českého vězeňství: sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 13. února 1992 v Praze*. c.d., s. 26-27.

Statistiky pozdějších let uvádějí, že o dva roky později, v roce 1992, činil podíl amnestovaných na celkovém počtu vězněných již 25 %.[145] K dopadům amnestie z ledna roku 1990 ještě nutno dodat, že tato amnestie nebyla příčinou propuštění nějakého mimořádného počtu osob z výkonu trestu z hlediska ročního průměru počtu propuštěných. V roce 1990 bylo celkově v České republice propuštěno z výkonu trestu 20 121 osob. Ve srovnání s předchozími pěti lety (1985 - 1989) to bylo číslo zcela odpovídající ročnímu průměru, každý rok totiž bylo v uvedeném období průměrně propuštěno z výkonu trestu 21 624 osob. Z toho vyplývá, že většina amnestovaných osob by stejně brány věznic v průběhu roku 1990 opustilo, (viz Tabulka 4).[146]

Tabulka 4: Propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (1985 - 1990)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Počet propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody	23 680	20 605	21 824	24 532	17 481	20 121
	roční průměr 21 624,4					

Zdroj: MAREŠOVÁ, Alena. Amnestie 1990. s. 1

Za lednovým amnestijním rozhodnutím následovalo velmi záhy další, které Václav Havel vyhlásil jen měsíc a půl po své první amnestii, přesně dne 16. února 1990.[147] Jednalo se o velmi specifickou amnestii, (text amnestie z 16. 2. 1990 je přílohou č. 4). Její zvláštnost spočívala v tom, že neobsahovala jiné než aboliční ustanovení. Jedná se také o nejstručnější z Havlových amnestií. Dopadala pouze na přečiny a trestné činy související s nedovoleným ozbrojováním a její účinky byly podmíněné dobrovolným odevzdáním v amnestii vymezených zbraní, jejích částí či střeliva v přesně stanoveném termínu. Její specifikum spočívá také v tom, že se jednalo o jednu z mála podmíněných amnestií využívající odkládací podmínku, nikoliv rozvazovací. Vzhledem k tomu, že lhůta pro odevzdání příslušných zbraní běžela již od 1. ledna 1990 maximálně však do 1. března 1990, mělo samotné odevzdání daných zbraní či střeliva povahu splnění odkládací podmínky jen u těch osob, které tak učinily

[145] VANČURA, Jiří. Amnestie 1990 - mýty a skutečnost. *Listy: časopis pro politickou kulturu a dialog.* Praha: Práce, 2001, č. 2, s. 8-9. Dostupné z: http://listy.ihned.cz/c1-10249920-amnestie-1990-myty-a-skutecnost. [cit. 2014-03-15].
[146] MAREŠOVÁ, Alena. *Vybrané kriminologické aspekty amnestie z ledna 1990: sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 14. února 1991 v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1991, s. 1.
[147] Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 16. února 1990 o amnestii. Uveřejněné ve Sb., částka 10, ročník 1990. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

až po vyhlášení amnestie, tedy po 16. únoru 1990. Amnestie tak byla účinná vůči těmto osobám nikoliv jejím vyhlášením, ale až splněním vymezené podmínky.

4.2.2 Amnestie Václava Havla od roku 1993

Václav Havel ve funkci prezidenta České republiky vydal dvě amnestijní rozhodnutí, obě v únoru u příležitosti jeho nástupu do prezidentského úřadu. První amnestie samostatné České republiky byla vydána dne 3. února 1993.[148] Byla velmi stručná, měla pouhé dva články, přesto obsahovala všechny formy, tedy jak abolici, agraciaci, tak i rehabilitaci, (text amnestie z 3. 2. 1993 je přílohou č. 5). Vztahovala se výlučně na trestné činy spáchané z nedbalosti, za které zákon stanoví trest odnětí svobody s výměrou nepřevyšující tři roky. V rámci agraciace byly za tyto trestné činy prominuty jen tresty odnětí svobody a nevykonané peněžité tresty. Stejně jako v rozhodnutí z ledna roku 1990 bylo i v tomto aktu obsaženo ustanovení o fakultativní amnestii v podobě výzvy adresované generálnímu prokurátorovi, ministru spravedlnosti a ministru obrany k předložení návrhů na udělení individuální milosti u některých skupin osob. Například těhotné ženy, starší nebo těžce nemocné osoby.

Poslední amnestie Václava Havla byla z roku 1998, vyhlášená opět 3. února.[149] Také obsahovala vedle běžné agraciace i abolici a rehabilitaci. Oproti předchozímu rozhodnutí však již byla více rozsáhlá a tentokrát byla rozdělena do čtyř článků, (text amnestie z 3. 2. 1998 je přílohou č. 6). Opět se vztahovala na nedbalostní trestné činy s horní hranicí do 3 let, dále se však vztahovala i na úmyslné trestné činy, pro něž zákon stanoví trest odnětí svobody do dvou let. V rámci agraciace došlo k prominutí nejen trestů odnětí svobody a nevykonaných peněžitých trestů, ale také nevykonaných trestů obecně prospěšných prací.[150] Vedle nich byly ještě za určitých podmínek prominuty tresty vyhoštění uložené za trestné činy s maximální zákonnou horní hranicí pěti let. Amnestie se však nevtahovala např. na recidivisty nebo na pachatele vyjmenovaných trestných činů, jako přijímání úplatku a podplácení, hanobení národa, rasy a přesvědčení, ale také např. trestný čin pohlavního zneužívání.

---

[148] Rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 3. února 1993 o amnestii uveřejněné pod č. 56/1993 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[149] Rozhodnutí prezidenta republiky z 3. února 1998 o amnestii, publikované pod č. 20/1998 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

[150] V předchozí amnestii nemohl být trest obecně prospěšných prací zahrnut, protože ho tehdejší české trestní předpisy neznaly. Tento trest byl zaveden do našeho právního pořádku až v roce 1995, novelou trestního zákoníku č. 152/1995 Sb., s účinností od 1. ledna 1996.

Obě dvě poslední Havlovy amnestie nebyly důvodem větší kritiky veřejnosti. Jejich rozsah byl také nesrovnatelně menší než v případě amnestie z ledna roku 1990. Uvádí se, že na základě první z nich bylo amnestováno 130 osob a v roce 1998 bylo v důsledku amnestie propuštěno necelých 1 000 obviněných a odsouzených.[151] Obě se vztahovaly jen na trestné činy nižší závažnosti, pro které trestní zákoník stanovil trest odnětí svobody nejvýš tři roky.

4.3 Amnestie Václava Klause

Václav Klaus za dobu výkonu prezidentského úřadu vydal jedinou amnestii. Svého ústavního práva na její vyhlášení využil poprvé až na konci svého druhého funkčního období, když 1. ledna 2013 při svém tradičním novoročním projevu její vyhlášení oznámil těmito slovy: „*Vážení spoluobčané, dnes uplynulo 20 let od chvíle, kdy se na mapě světa objevila samostatná Česká republika. Dovolte mi, abych před zakončením svého projevu oznámil, že jsem se rozhodl při příležitosti tohoto výročí vyhlásit dílčí amnestii, která vstoupí v platnost 2. ledna.*“[152] Následně byla uveřejněna ve Sbírce zákonů pod číslem 1/2013 Sb. v samostatné částce, která byla rozeslána dne 2. 1. 2013, což je den účinnosti amnestie. K rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii připojil svůj podpis tehdejší předseda vlády Petr Nečas.

V Amnestii z ledna roku 2013 lze rozlišit všechny tři možné formy amnestie a je rozdělena do pěti článků, (text amnestie z 1. 1. 2013 je přílohou č. 7). Byla zde zvolena o něco složitější formulace než v případě Havlových amnestií. Většina článků zde byla formulována vzhledem k délce již uložených trestů, nikoliv vzhledem ke spáchaným trestným činům a jejich maximální zákonné výměře. Pouze článek II, který obsahuje aboliční ustanovení, zastavuje za určitých podmínek trestní stíhání vedené pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let. Agraciační články odpouští jednak nevykonané tresty obecně prospěšných prací a tresty domácího vězení, v největší míře se však vztahuje na tresty odnětí svobody. Ty byly obecně prominuty, pokud byly uloženy maximálně ve výměře jednoho roku a za

[151] První krok Václava Havla v úřadu – rozsáhlá amnestie. In: *www.ceskatelevize.cz: ČT24* [online]. 1. 1. 2010. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/76696-prvni-krok-vaclava-havla-v-uradu-rozsahla-amnestie/. Jedná se pravděpodobně pouze o údaje týkající se počtu propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody nebo z výkonu vazby.

[152] KLAUS, Václav. Novoroční projev prezidenta republiky. In: www.klaus.cz [online]. 1. ledna 2013 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.klaus.cz/clanky/3267.

určitých podmínek i ve výměře dvou let. Dále pak byly prominuty i tresty odnětí svobody uložené i v delší výměře (nejvýše deseti let) z humanitárních důvodů spočívající ve vysokém věku odsouzeného. Účinky některých ustanovení novoroční amnestie byly vyloučeny pro recidivisty nebo pro odsouzené za vybrané skupiny trestných činů. Formulace amnestie vyvolala celou řadu výkladových problémů při její aplikaci, na které upozorňuje např. článek doktorů Gřivny a Říhy.[153]

Klausova amnestie byla již od svého vydání velmi kritizována. Její nejvíce vytýkanou částí se stalo její aboliční ustanovení, tedy článek II. Toto ustanovení bylo veřejností negativně hodnoceno nejen z důvodů obecných, vztahujících se k institutu abolice jako takovému, ale také z konkrétních důvodů týkajících se formulace článku II. Za nejvíce problematické bylo považováno, že se účinky abolice váží na zcela ojedinělou podmínku, a to na délku trestního stíhání. Délka trestního stíhání přitom není objektivní kategorie, která by se dala vyjádřit nějak absolutně. Vždy záleží na individuálních aspektech každé konkrétní kauzy. V jednoduchých případech může být trestní stíhání trvající 3 roky příliš dlouhé, v jiných případech nemusí ani 8 let stačit na objasnění případu. Václav Klaus dikcí čl. II amnestie vlastně určil (i když ne *pro futuro*) konkrétní lhůtu, ve které má být v trestní věci rozhodnuto. Tomu se však právní předpisy vyhýbají, naopak jsou v nich použity neurčité pojmy („bez zbytečných průtahů," nebo „v přiměřené lhůtě"),[154] které vyjadřují, že přesnou lhůtu není možné určit. A pravděpodobně nebyla stanovena přesně ani v žádném rozhodnutí některého ze soudů, jejichž výroky jsou v České republice závazné.

Soudy se soustředí na stanovení kritérií, ke kterým je třeba přihlédnout při posuzování nepřiměřené délky trestního řízení. Ústavní soud se již několikrát vyjádřil, že délku řízení je třeba posuzovat vzhledem ke konkrétním okolnostem každého případu a vymezil řadu takových hledisek.[155] Stejně i Evropský soud pro lidská práva posuzuje přiměřenost délky řízení ve světle několika kritérií, jako je povaha projednávané věci, přístup účastníků i orgánů státu k dané věci. *„Žádné z těchto kritérií není samo o sobě rozhodující a Evropský soud pro lidská práva hodnotí jejich význam*

---

[153] GŘIVNA, Tomáš a Jiří ŘÍHA. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. *Trestněprávní revue*. Praha: C.H. Beck, 2013, č. 2., s. 29-42.

[154] Výraz *Bez zbytečných průtahů* nalezneme v § 2 odst. 4 trestního řádu i čl. 38 odst. 2 Listiny. *V přiměřené lhůtě* je použito v čl. 6 odst. 1 Evropské Úmluvy a čl. 47 Listiny EU.

[155] Shrnutí judikatury Ústavního soudu v této oblasti viz MUSIL, Jan. Rychlost trestního řízení - ústavněprávní aspekty. In: *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám.* Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 201-206.

pro řízení v jejich vzájemné souvislosti [...].“[156] Bylo tomu tak i v případu Evropského soudu pro lidská práva *Santos proti Portugalsku.*[157] Ten byl v médiích několikrát označen za inspiraci k určení osmileté hranice v čl. II novoroční amnestie,[158] protože Štrasburský soud zde za nepřiměřenou délku řízení označil dobu přibližně šesti let a dvou měsíců. Avšak Evropský soud pro lidská práva i zde postupoval stejně jako v případě jiných stížností na nepřiměřenou délku řízení, tedy zkoumáním jednotlivých individuálních okolností dané kauzy. Soud zde konstatoval, že délka trvání je nepřiměřená *vzhledem* k tomu, že věc nebyla složitá, a že stěžovatel sám nijak nepřispěl k prodloužení řízení. V daném případě sice obžalovaná nebyla dlouhou dobu k nalezení a znemožnila tak po určitou dobu doručování potřebných písemností, přesto soud shledal pochybení na straně orgánů státu, které nepostupovaly dostatečně rychle, čímž způsobily, že délka řízení byla nepřiměřená.[159]

Souhlasím s tím, že na dodržování zásady rychlého řízení je třeba trvat. Dlouhou dobu táhnoucí se trestní stíhání je vyčerpávající pro všechny účastníky daného procesu a preventivní účinek trestního řízení ztrácí na svém významu. Nemyslím si však, že by amnestie byla vhodným nástrojem při porušení práva na přiměřenou délku řízení.[160] Abolice v podobě amnestie nemá rozlišovací schopnost, která by ji umožnila vyrovnat se s každým jednotlivým případem. Soudy (popř. státní zástupci) nemají možnost konkrétní případy z aplikace amnestie vyloučit, pokud by u nich došly k názoru, že jejich délka řízení je přiměřená. Z důvodu, že byla zvolena velmi vysoká sazba u trestných činů, pro něž je trestní stíhání vedeno, se abolice týká i celé řady rozsáhlých majetkových kauz se stovkami poškozených. V těchto případech je nutné připustit pravděpodobnost, že délka jejich trvání by mohla odpovídat jejich rozsahu. Vzhledem k tomu, že sazba trestu odnětí svobody v trestním zákoníku je ukazatelem závažnosti trestného činu, domnívám se, že čím nižší by byla v aboličním článku stanovena trestní

---

[156] JELÍNEK, Jiří. Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2003, XXXVI, č. 1, s. 18-30.

[157] Rozsudek ze dne 28. 7. 1999 vydaný na základě stížnosti č. 35586/97 – *Santos proti Portugalsku*. Převzato z Santos proti Portugalsku. *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: CODEX BOHEMIA, s.r.o., 1999, II., č. 9, s. 213.

[158] Např. PÁLKOVÁ, Šárka. Jakl: Inspirovaly nás i nálezy Wagnerové. Ta opáčila: Je to neználek. In: www.lidovky.cz [online]. [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/jak-jsme-zvolili-hranici-8-let-amnestii-pomahal-formulovat-i-podpis-wagnerove-haji-jakl-hrad-gh5-/zpravy-domov.aspx?c=A130105_155848_ln_domov_spa.

[159] Santos proti Portugalsku. *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*. c.d., s. 213-215.

[160] Naopak amnestie způsobuje, že obvinění ztrácejí možnost domáhat se náhrady škody, která jim byla nepřiměřeně dlouhým řízením způsobena dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, (blíže kap.2.2.2).

sazba, tím by byla vyšší pravděpodobnost, že u zastavených trestních stíhání byla skutečně jejich délka nepřiměřená.

Co se týká dopadů Klausovy amnestie, byla často srovnávána s amnestií z ledna 1990. Z níže uvedené tabulky (Tabulka 5) vyplývá, že celkově Klausova amnestie dopadla na menší počet osob. Oproti amnestii z ledna 1990 nebyla žádná trestní řízení odložena, protože aboliční ustanovení amnestijního rozhodnutí Václava Klause se vztahovalo jen na trestní stíhání. K jejich zastavení došlo v 265 případech. Zajímavé je, že nepodmíněný trest odnětí svobody byl prominut 19 820 osobám, ale dle zprávy vězeňské služby České republiky[161] bylo na základě amnestie propuštěno z věznic pouze 6 443 osob. Rozdíl mezi těmito dvěma čísly představuje počet odsouzených, kteří ještě nenastoupili k výkonu trestu společně s vězni, kteří byli v okamžiku propuštění z výkonu trestu podmíněně propuštění.[162] Údaje uvedené v této tabulce jsem získala z článku Libora Duška na Jiném právu, který je převzal z oficiální zprávy Ministerstva spravedlnosti, která však již není na jejich webových stránkách dostupná.

Tabulka 5: Dopady amnestie 2013

	počet osob
Celkový dopad	**111 263**
Osoby odsouzené k nějakému trestu	**110 998**
Podmíněně odložené tresty odnětí svobody	81 133
Nepodmíněný trest odnětí svobody	19 820
Obecně prospěšné práce	9 660
Domácí vězení	385
Zastavená trestních stíhání	**265**
Počet propuštěných z věznic (leden 2013)	**6 443**

Zdroj: DUŠEK, Libor. Výročí amnestie v číslech. Jiné právo. 7. 1. 2014; Zpráva vězeňské služby ČR k datu 4. 3. 2013

[161] Stav propuštěných na amnestii k datu 4. 3. 2013, 7:00. In: www.vscr.cz [online]. 4. 3. 2013. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/vyhledavani?fulltext_search=amnestie&search=vyhledat&dokumenty=2.

[162] DUŠEK, Libor. Výročí amnestie v číslech. Jiné právo [online]. 7. 1. 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/vyroci-amnestie-v-cislech.html.

4.4 Ústavněprávní problematika amnestie

Jak jsem již dříve uvedla, amnestie Václava Klause byla již od počátku předmětem ostré kritiky. Tato negativní vlna vyústila nakonec v několik politických a právních kroků. V Poslanecké sněmovně došlo k hlasování o návrhu na vyslovení nedůvěry vládě, byly podány dva návrhy na zrušení amnestie a došlo také k podání ústavní žaloby na prezidenta republiky pro velezradu. V návaznosti na tato jednotlivá řízení se ve veřejných kruzích rozhostila debata nad řadou problémů dotýkajících se institutu amnestie jako takového. Zejména nad otázkami týkajících se povahy amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky, možností jejich přezkoumání a popřípadě i zrušení, také nad významem kontrasignace a odpovědností samotného prezidenta republiky. V souvislosti s řízeními před Ústavním soudem vyvolaných amnestií z roku 2013 se k většině z těchto otázek v minulém roce Ústavní soud vyjadřoval. Považovala jsem tak za důležité, se ve své práci těmto tématům alespoň stručně věnovat.

4.4.1 Přezkoumatelnost amnestie a možnosti jejího zrušení

Amnestie může mít velmi široké účinky a může zasáhnout do života tisíců lidí, přičemž ne pro každého musí být tento zásah pozitivní. Z toho důvodu vyvstávají otázky, jestli je amnestijní rozhodnutí možné přezkoumat a popřípadě i zrušit. Při úvahách nad možnostmi zrušení amnestie přichází v potaz několik teoretických možností. Na jedné straně si lze představit její odvolání samotným prezidentem republiky, na druhé její zrušení jiným orgánem z důvodu jejího rozporu s právním řádem. Nelze ani vynechat variantu, že amnestie je nezrušitelná. V důsledku návrhů na zrušení části amnestijního rozhodnutí z ledna roku 2013 adresovaných Ústavnímu soudu se k některým z těchto otázek měl možnost vyjádřit i Ústavní soud. Nutno však doplnit, že to nebylo poprvé, co u nás bylo nějaké prezidentovo rozhodnutí soudně přezkoumáváno. Svůj názor na povahu rozhodnutí prezidenta republiky obecně vyjádřil před několika lety Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí – ve věci *Langer,*[163] jež se týkalo kasační stížnosti justičního čekatele, který nebyl prezidentem republiky jmenován do funkce soudce, ač splňoval veškeré zákonné požadavky. Nejvyšší správní soud v něm rozlišil akty prezidenta republiky na *správní* a *ústavní* podle toho, jestli

[163] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 27. 4. 2006, č. j. 4 Als 3/2005-35, č. 905/2006, seš. č. 8 Sb. NSS - *Langer*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

prezident republiky vystupuje jako správní úřad nebo jako ústavní činitel, s tím, že jeho správní úkony jsou přezkoumatelné ve správním soudnictví.[164]

Samotným Ústavním soudem již dříve byla potvrzena jeho pravomoc přezkoumávat některá rozhodnutí prezidenta republiky, a to taková, která by mohla představovat zásah do ústavně zaručených práv a svobod jednotlivce.[165] Stalo se tak nálezem Ústavního soudu ve věci odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu, označované také jako kauza *Brožová*. Ústavní soud jím zrušil rozhodnutí prezidenta republiky, kterým byla Brožová odvolána z funkce předsedkyně Nejvyššího soudu. Musím doplnit, že tento nález Ústavního soudu[166] a ještě nález,[167] který mu předcházel, vyvolaly v odborné veřejnosti velkou kritiku, která se však netýkala toliko povahy rozhodnutí prezidenta republiky, ale spíše kontroverzního výkladu Ústavy ze strany Ústavního soudu.[168]

K přezkoumatelnosti amnestijního rozhodnutí prezidenta Václava Klause se Ústavní soud vyslovil ve dvou usneseních, kterými rozhodl o návrzích proti novoroční amnestii podaných za účelem jejího zrušení. První z těchto návrhů podala dne 14. ledna 2013 skupina třiceti senátorů, ve kterém požadovala (zjednodušeně) jednak prohlášení článku II amnestijního rozhodnutí za protiústavní a jednak jeho zrušení. Druhým byl návrh Městského soudu v Praze doručený Ústavnímu soudu dne 22. ledna 2013, který obsahoval také dva návrhy, ale tentokrát alternativní. Předně to byl návrh na zrušení celé amnestie a alternativně návrh na zrušení jen jejího článku II.

Skupina senátorů podáním výše uvedeného návrhu využila svého práva navrhovat Ústavnímu soudu zrušení jiných právních předpisů, jsou-li v rozporu s ústavním zákonem, zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy.[169] Městský soud se k podání návrhu uchýlil z toho důvodu, že dospěl k názoru, že se článek II amnestijního rozhodnutí bude vztahovat na jednu z kauz probíhajících

[164] Podrobněji např. SLÁDEČEK, Vladimír. Prezident republiky a soudní moc: ustanovování soudců. In: *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 112-116.

[165] RYCHETSKÝ, Pavel. Soudní přezkum aktů prezidenta republiky. In: P*ostavení prezidenta v ústavním systému České republiky.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 150.

[166] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06 (N 159/42 SbNU 305). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

[167] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06 (N 130/42 SbNU 13, č. 397/2006 Sb.) - *Brožová*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

[168] Shrnutí případu srov. SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava rámcová nebo přímo použitelná?: K judikatuře ÚS týkající se prezidenta republiky a funkcionářů Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2008, roč. 2008, č. 12.

[169] Upraveno v čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy a § 64 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu.

u tohoto soudu. Přerušil tedy v dotčeném případu trestní stíhání s tím, že se domnívá, že „zákon“, kterého má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem a předložil tuto otázku k posouzení Ústavnímu soudu.[170] V obou případech navrhovatelé spatřují protiústavnost aboličního článku zejména v jejím dopadu na majetkové zájmy osob, které mají postavení poškozených v trestních řízeních zastavených na základě amnestie. Dle návrhu senátorů poškození ztratili zastavením trestního stíhání „reálnou možnost dosáhnout odškodnění“ a dochází tak ke ztrátě jejich majetkových práv (část I. návrhu senátorů). Stejně tak Městský soud v Praze se domnívá, že je zastavením trestního stíhání zasaženo do práv poškozených na ochranu vlastnického práva, protože jim bylo znemožněno domoci se výroku týkající se náhrady škody v trestním řízení, kde byl jejich nárok již uplatněn (část V. návrhu městského soudu).

Ústavní soud jako první rozhodl o návrhu Městského soudu. V krátkém usnesení [171] tento návrh odmítl s odůvodněním, že dalšímu řízení brání překážka litispendence způsobená dříve podaným návrhem skupiny senátorů. I druhé rozhodnutí bylo vydáno v relativně krátké době, kdy po necelých dvou měsících Ústavní soud vydal odmítavé usnesení [172] i o druhém z návrhů. Důvodem je jeho nepříslušnost k přezkumu tohoto typu aktu prezidenta republiky. I přesto, že Ústavní soud návrh odmítl, tak se k argumentům senátorů poměrně rozsáhle vyjádřil.

Již ze samotného usnesení pl. ÚS 4/13 je patrné, že názory na povahu amnestie se různí, protože Ústavní soud nebyl při rozhodnutí názorově jednotný. Čtyři soudci využili svého práva na uvedení jejich odlišného stanoviska v rozhodnutí. Navrhovatelé domáhající se zrušení amnestie u Ústavního soudu se nutně museli v odůvodnění svých návrhů přizpůsobit zákonu, aby obhájili přípustnost svých návrhů. Proto senátorský návrh chápe amnestii jako *jiný právní předpis* ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. b) a návrh Městského soudu v Praze zase obhajuje amnestii jako *zákon* podle čl. 95 odst. 2 Ústavy. V obou případech je amnestie chápána jako právní předpis, tedy akt, který obsahuje právní normy. S tím se však Ústavní soud v usnesení pl. ÚS 4/13 neztotožnil, zejména proto, že amnestijní rozhodnutí neobsahuje opakovatelné pravidlo, tzn., není možné ho

[170] Podle čl. 95 odst. 2 a čl. 87 odst. 1 písm. p) Ústavy, § 224 odst. 5 trestního řádu, a § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu.
[171] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 12. 2. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 7/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
[172] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

aplikovat vícekrát (bod 17 usnesení). Předseda Ústavního soudu *Pavel Rychetský* proti tomu namítá ve svém separátním votu, že existuje celá řada právních předpisů, které znak trvalosti postrádají, např. zákon o státním rozpočtu (bod 1 separátního vota). Většinové stanovisko definuje vyhlášení amnestijního rozhodnutí jako výsadní právo (prerogativ) prezidenta republiky založené Ústavou, které je využíváno na základě volné úvahy, aniž by musela být splněna nějaká kritéria, jejichž naplnění (resp. nenaplnění) by mohlo být přezkoumáváno. Amnestijní rozhodnutí je tedy nezrušitelné a nepodléhá soudnímu přezkumu, tudíž Ústavní soud nemá pravomoc o něm meritorně rozhodnout. S posledním uvedeným nesouhlasí ani jeden z disentujících soudců. Dle jejich názoru je Ústavní soud k řízení příslušný, a dle většiny z nich měl o návrhu rozhodnout nálezem nikoliv usnesením.[173] Hlavním bodem odlišných stanovisek byly rozdílné pohledy právě na povahu amnestijního rozhodnutí. *Rychetský* i *Janů* tento akt označují za právní předpis. Oba se shodují, že je tomu zejména proto, že obsahuje předem dané pravidlo chování. *Janů* dodává, že se jedná o právní předpis s právní silou zákona, protože jen norma zákonné a vyšší právní síly může měnit účinky zákona. V tomto případě trestního zákona. Jak jsem již psala na začátku mé práce, i v literatuře nalezneme názor, že amnestie je zvláštní právní předpis, a že je specifickým pramenem práva.

Nutno podotknout, že Ústavní soud si ponechal v otázce přezkumu amnestijního rozhodnutí jakási zadní vrátka, když v obiter dicto připustil možnost jejího přezkoumání v určitých extrémních případech. Dle většinového stanoviska je prezident republiky při realizaci práva na vyhlášení amnestie vázán „*základními hodnotami tvořící materiální jádro Ústavy*“ a při jejich ohrožení by Ústavní soud mohl zasáhnout v zájmu ochrany těchto hodnot (bod 42 usnesení). I k této pasáži se vyjádřili někteří s disentujících soudců. Nejrozsáhleji soudkyně *Janů*, která upozorňuje na vnitřní rozpornost většinového stanoviska slovy: *„Nosná část odůvodnění bezvýjimečně vylučuje jakákoliv kritéria přezkumu, obratem ruky však přece jen nějaká naznačuje.“* (část III separátního vota). Zde i já se přikláním k odlišným stanoviskům, že tyto závěry Ústavního soudu by měly své místo v odůvodnění zamítavého nálezu, nikoliv však v odmítnutí návrhu pro nepříslušnost. Souhlasím s tím, na co také upozorňuje *Janů*, že při tomto pojetí se

[173] Pouze Miloslav Výborný uplatnil odlišné stanovisko jen k odůvodnění usnesení, vyjádřil tedy souhlas s výrokem předmětného usnesení, naznačil však, že vhodnějším důvodem odmítnutí by pravděpodobně byla zjevná neopodstatněnost návrhu, nikoliv nedostatek přezkumné pravomoci (bod 4).

Ústavní soud dostává do situace, kdy zprvu musí zkoumat soulad amnestie s materiálním ohniskem Ústavy a až následně rozhoduje, zda je k přezkumu vůbec příslušný.

Právní řád nestanovuje, které akty prezidenta republiky podléhají soudnímu přezkumu, nicméně i přes nedostatek podrobnější zákonné úpravy je přezkum některých aktů prezidenta republiky možný, jak ostatně ukázala v několika případech i soudní praxe. Amnestie se mezi tato přezkoumatelná rozhodnutí nezařadila. Pole působnosti Ústavního soudu je tak v případě potřeby přezkumu budoucích amnestií značně omezeno. Za hlavní důvod nepříslušnosti Ústavního soudu k přezkumu amnestie byla označena absence zákonných kritérií, jejichž dodržení by bylo přezkoumáváno. Stejně jako sám Ústavní soud dovozuje v závěru svého usnesení, i já se domnívám, že ta kritéria v Ústavě nalezneme, a to v podobě podstatných náležitostí demokratického právního státu, jejichž změna je dle čl. 9 odst. 2 Ústavy nepřípustná. Hlediska přezkumu tedy existují, není jich mnoho, což však jen způsobuje, že prostor pro úvahu prezidenta republiky je tím větší. Je však možné přezkoumat, zda se pohyboval uvnitř hranic tohoto prostoru. Z tohoto důvodu se domnívám, že Ústavní soud měl návrh meritorně přezkoumat. Dle mého názoru v tomto případě k překročení daných hledisek případného přezkumu sice nedošlo, zamítavým nálezem by však byla ponechána možnost přezkoumávat i jiná podobná rozhodnutí prezidenta republiky.

Amnestijní rozhodnutí je nejen Ústavním soudem, ale i řadou odborníků považované za nezrušitelné.[174] Pokusů o jeho zrušení bychom však zaznamenali několik. Zajímavá situace nastala např. na Slovensku, kde v roce 1998 v období uvolněného prezidentského úřadu tehdejší předseda vlády Vladimír Mečiar vyhlásil amnestii, kterou se následně svým rozhodnutím pokusil zrušit jeho nástupce Mikuláš Dzurinda. Ústavní soud Slovenské republiky tomu však zabránil. Dzurindovo rozhodnutí zrušil s odůvodněním, že součástí pravomoci prezidenta Slovenské republiky vyhlašovat amnestii není zároveň oprávnění již dříve vydaná a ve Sbírce zákonů vyhlášená rozhodnutí tohoto typu měnit.[175] Tehdejší amnestijní rozhodnutí Vladimíra Mečiara, (byla dvě), byla natolik kontroverzní, že o jejich zrušení se pokusilo

[174] ODEHNALOVÁ, Jana. Komentář ke čl. 63 písm. j). In: KLÍMA, Karel et al. *Komentář k Ústavě a Listině*. c.d, s. 493. Shdodně také PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 63. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 237.

[175] Usnesení Ústavního soudu SR ze dne 28. 6. 1999, sp. zn. I. ÚS 30/99 (zveřejněné pod č. 182/1999 Zb.). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

o více jak deset let později i několik poslanců Národní rady Slovenské republiky cestou návrhu ústavního zákona o zrušení rozhodnutí o amnestii, který však nebyl přijat.[176] Zda je skutečně ústavodárce oprávněný zrušit amnestijní rozhodnutí však zůstává otázkou. Např. *Balog* to rázně odmítá a domnívá se, že přijetí takového ústavního zákona brání materiální jádro ústavy. „*Práve preto, aby bol ústavný systém chránený aj před samotným ústavodárcom, sú jeho možnosti regulácie ústavnými zákonmi limitované.*“[177]

Neúspěšné pokusy o zrušení amnestie zužují prostor možných řešení situace, kdy je amnestie považovaná za nežádoucí. Vzhledem k rozsáhlým důsledkům, které amnestie přináší zejména na trestní řízení si navíc lze jen těžko představit anulování jejích účinků. Domnívám se, že ani sám prezident, který amnestii vyhlásil (popř. jeho nástupce) nemůže amnestii vzít zpět a souhlasím tak s názorem slovenského ústavního soudu, že oprávnění vyhlásit amnestii v sobě nezahrnuje její zrušení či změnu. *Flégl* k tomu také dodává, že je navíc vyloučené, aby oprávnění nabytá a realizovaná na základě amnestie, byla odňata nějakou amnestií následující.[178] Řešení by tak mohla přinést například změna Ústavy, která by oprávnění vyhlašovat amnestie mohla přenést do rukou jiného orgánu, např. parlamentu. Tím by se zvýšil počet osob, které o amnestii rozhodují a které s jejím zněním musí souhlasit. Pro úplnost je však třeba dodat, že jsou zaznamenány i případy amnestií, k jejichž zrušení skutečně došlo. Mezi těmito případy jsou uváděny zejména amnestie v Latinské Americe z období vojenských diktatur,[179] nebo také amnestie pro účastníky vojenského puče, která byla v Turecku zrušena v roce 2011, aby bylo umožněno trestní stíhání některých osob.[180] Jedná se však o státy, které se nacházely ve zcela jiných podmínkách, v situaci diktatur a povstání, a nelze je považovat za příklad běžnému demokratickému režimu evropských zemí.

---

[176] Návrh poslanců NR SR na vydání ústavního zákona o zrušení některých rozhodnutí o amnestii předložený dne 29. 4. 2011. Tisk 366, 5. volební období NR SR. NR SR [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=3688. Pro návrh hlasovalo 78 ze 141 hlasujících. Proti návrhu hlasovali pouze 2 poslanci, zbylých 61 se zdrželo hlasování. Podle čl. 84 Ústavy SR je k přijetí ústavního zákona třeba alespoň 90 hlasů.

[177] BALOG, Boris. Zrušenie rozhodnutí o amnestii ústavným zákonom. *Právny obzor*: teoretický časopis pre otázky štátu a práva. Bratislava: Slovak Academic Press, 2012, roč. 95, č. 4, s. 337.

[178] FLEGL, Vladimír. Amnestie jako právní prostředek trestní politiky. *Právník*. c.d., s. 437.

[179] Jedná se o několik amnestií z více států jižní Ameriky, které v několika případech prohlásil Interamerický soud za rozhodnutí bez právních účinků kvůli jejich rozporu s Americkou úmluvou o lidských právech. Viz ŠTURMA, Pavel. I amnestie lze přezkoumávat. *Lidové noviny*. Praha: MAFRA, a.s, 19. 1. 2013, s. 15.

[180] KOUDELKA, Zdeněk. Amnestie. *Trestní právo*. Praha: Novatrix, s. r. o, 2013, roč. 17, č. 3, s. 13-14.

4.4.2 Odpovědnost za amnestijní rozhodnutí

S možnostmi přezkumu určitých aktů úzce souvisí i problematika odpovědnosti za jejich vydání. V případě amnestie, jakožto rozhodnutí prezidenta republiky kontrasignovaného zpravidla předsedou vlády, můžeme uvažovat o odpovědnosti několika osob a právě novoroční amnestie vyvolala velkou snahu o povolání konkrétního subjektu k odpovědnosti, do kterého se zapojily obě komory Parlamentu České republiky. V Poslanecké sněmovně došlo k hlasování o návrhu na vyslovení nedůvěry vládě, v Senátu byla odsouhlasena ústavní žaloba na prezidenta republiky pro velezradu.

Bližší pochopení problematiky odpovědnosti za kontrasignovaná rozhodnutí prezidenta republiky se nemůže obejít bez shrnutí dotčené právní úpravy. V Ústavě je otázka odpovědnosti prezidenta republiky a vlády upravena na několika místech. Udělení amnestie je pravomocí prezidenta republiky, kterou vykonává vydáním rozhodnutí, k jehož platnosti je třeba spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády [čl. 63 odst. 1 písm. k) a čl. 63 odst. 3 Ústavy]. Kontrasignace není jen podmínkou platnosti těchto rozhodnutí prezidenta republiky, ale zároveň je s ní spojen významný důsledek v podobě odpovědnosti vlády jako celku za takto kontrasignovaná rozhodnutí (čl. 63 odst. 4 Ústavy). S tím souvisí jednak čl. 54 odst. 3 Ústavy, který stanovuje, že prezident republiky není z výkonu své funkce odpovědný a jednak čl. 65 Ústavy, který upravuje další otázky odpovědnosti prezidenta republiky, zejména jeho trestní a ústavní odpovědnost. Z těchto ustanovení vyplývá to, že pokud prezident republiky vykonává své pravomoci, tedy vystupuje jako hlava státu (čl. 54 odst. 1 Ústavy), není za své jednání, popř. opomenutí odpovědný.[181] V pojetí odpovědnosti prezidenta republiky nastala s účinností k 8. březnu 2013[182] změna, když byl zcela novelizován čl. 65 Ústavy a v některých ohledech i zákon o Ústavním soudu. Mandát Václava Klause však skončil před dnem účinnosti těchto změn, proto na případné dovozování jeho odpovědnosti se použije původní znění čl. 65 Ústavy. Vzhledem k tomu se dále budu věnovat zejména dřívější úpravě.

[181] SLÁDEČEK, Vladimír. Komentář k Čl. 54. In: SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 414.

[182] Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

V čl. 65 odst. 1 Ústavy bylo dříve vyloučeno, aby byl prezident republiky *v době výkonu* své funkce zadržen a stíhán pro trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt, bez ohledu na to, jestli daný delikt prezident republiky spáchal před nástupem do funkce nebo v průběhu jeho výkonu.[183] Platilo však, že pokud by spáchal trestný čin *v průběhu výkonu* jeho funkce, bylo by trestní stíhání za takový trestný čin zcela vyloučeno (původní čl. 63 odst. 3). Dle prvního odstavce tedy výkon úřadu prezidenta představuje pouze dočasnou překážku (nejen) trestního stíhání, podle třetího odstavce je takový výkon překážkou trvalou. V tom doznal čl. 65 Ústavy změnu. Trestní stíhání je vyloučeno jen po dobu výkonu prezidentského úřadu, po jeho skončení je již možné. Zbývající odstavec čl. 65 Ústavy, tedy odstavec druhý, dříve upravoval a i dnes upravuje výjimku z osobní neodpovědnosti prezidenta republiky, tedy výjimku z čl. 54 odst. 3 Ústavy. Toto ustanovení umožňuje stíhat prezidenta republiky pro velezradu.

Velezrada je ústavní delikt, který může spáchat pouze prezident republiky.[184] Skutková podstata tohoto deliktu byla donedávna obsažena v § 96 zákonu o Ústavním soudu. Velezradou se dle tohoto ustanovení rozumělo „*jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu.“* Skutkovou podstatu velezrady tedy naplní jen ta nejzávažnější jednání. Taková jednání, která by porušovala Ústavu nebo zákony nebo by byla v rozporu se zájmy státu, nemohou být velezradou, pokud tím prezident republiky neohrožuje svrchovanost, celistvost nebo demokratický řád republiky.[185] Sankce za tento delikt je již výslovně stanovena v Ústavě v podobě jediného možného trestu, ve kterém se spojují dva následky, tj. ztráta prezidentského úřadu a nemožnost jej znovu nabýt. Zákon o ústavním soudu doplňuje k této sankci také ztrátu nároku na prezidentský plat a další požitky po skončení prezidentské funkce (§ 104 odst. 2). Výše zmiňovanou novelou Ústavy se výjimka z osobní neodpovědnosti prezidenta republiky rozšířila. Nově by mohl být prezident republiky stíhán nejen pro velezradu, ale i pro *hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku*. Skutková podstata velezrady zůstala stejná, nyní je však zakotvena přímo v Ústavě ve čl. 65 odst. 2. Sankce také zůstaly beze změny.

---

[183] SLÁDEČEK, Vladimír. Komentář k Čl. 65. In: SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 477.
[184] FILIP, Jan. Komentář k čl. 65. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 806-807.
[185] Tamtéž, s. 805.

Stíhání prezidenta republiky může probíhat jen před Ústavním soudem na základě ústavní žaloby. Podle původní úpravy ji podával Senát, podle nové úpravy jeho aktivní legitimace sice zůstává, ale k podání žaloby nově potřebuje souhlas Poslanecké sněmovny. V obou případech záleží na uvážení Senátu, zda žalobu vůbec podá. Lhůta na podání žaloby není výslovně stanovena, platí však, že je třeba ji podat v době, kdy je žalovaný ještě prezidentem republiky.[186] Pokud po podání žaloby prezident republiky abdikuje, není to překážkou pro pokračování v řízení. Naopak smrt prezidenta republiky k zastavení řízení povede, pokračovalo by se jen, pokud by o to požádal manžel prezidenta nebo jeho příbuzný v řadě přímé (původní znění § 98 odst. 2, 3 zákona o Ústavním soudu). K jiným důvodům zániku prezidentského mandátu se zákon o Ústavním soudu původně nevyjadřoval. Nové znění za překážku v řízení nepovažuje vedle abdikace ani uplynutí doby, na kterou byl prezident republiky zvolen (nově znění § 98 odst. 3). Beze změny zůstalo, že pro řízení o ústavní žalobě se použijí přiměřeně ustanovení trestního řádu o řízení před soudem, pokud není stanoveno něco jiného (§ 108 zákona o Ústavním soudu).

- **Odpovědnost vlády**

Při úvaze nad odpovědností za amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky se jako jeden z možných odpovědných orgánů nabízí vláda, která za rozhodnutí přebírá odpovědnost kontrasignací. Jedná se o odpovědnost politickou, jejímž jediným důsledkem může být vyslovení nedůvěry vládě Poslaneckou sněmovnou.[187] Někteří autoři[188] dovozují, že by o kontrasignaci měla předem rozhodnout vláda jako celek. Vyplývá to z toho, že tuto odpovědnost nese vláda dohromady, nikoliv jen spolupodepisující člen vlády a také z čl. 76 odst. 1 Ústavy, který stanovuje, že vláda rozhoduje ve sboru. *Koudelka* naproti tomu tvrdí, že kontrasignace je individuálním právem premiéra, nikoliv vlády jako celku.[189] Amnestie Václava Klause hlasování o nedůvěře vládě skutečně vyvolala. Poslanecká sněmovna dne 17. ledna 2013

[186] Tamtéž, s. 808-809.
[187] VYHNÁNEK, Ladislav. Komentář k čl. 63. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 781.
[188] Např. VYHNÁNEK, Ladislav. Komentář k čl. 63. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. c.d., s. 780. Stejně PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 63. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 237.
[189] KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. Praha: Leges, 2011, s. 55.

rozhodovala o návrhu skupiny 51 poslanců na vyslovení nedůvěry vládě.[190] Tento návrh byl odůvodněn „*selháním vlády*“ při podpisu takové podoby amnestie, která „*podkopává důvěru velké části veřejnosti k právnímu státu, k principům rovnosti před zákonem [...].“*[191] Vláda se ústy jejího předsedy hájila tím, že se jedná o akt prezidenta a nikoliv o akt vlády a hlasování o důvěře označila za záminku k další formě politického boje.[192] K vyslovení nedůvěry nedošlo.[193]

- **Odpovědnost prezidenta republiky**

I když je amnestijní rozhodnutí kontrasignovaným aktem, za které nese odpovědnost vláda, vzniká zde otázka, zda tuto odpovědnost nese pouze vláda (tj. prezidentova odpovědnost je vyloučena), nebo zda může být za takové rozhodnutí vedle vlády odpovědný i prezident republiky. S ohledem na výše uvedené shrnutí právní úpravy si lze položit otázku: *Může prezident republiky kontrasignovaným rozhodnutím spáchat velezradu?* V odpovědi se literatura neshoduje. Například *Filip* se domnívá, že v případech, ve kterých převzala vláda odpovědnost podle čl. 63 odst. 4 Ústavy, je vyloučeno vyvozovat odpovědnost prezidenta republiky za velezradu.[194] Opačný názor zastává *Koudelka*, který se domnívá, že: „*Právní odpovědnost je odlišná od politické odpovědnosti, kde není právně definovaný delikt ani způsob jeho zjištění. Proto se právní odpovědnost prezidenta za velezradu vztahuje i na kontrasignované pravomoci prezidenta.“*[195] Svůj názor podpírá příkladem litevského prezidenta, který byl v roce 2004 sesazen Sněmem mimo jiné i za své rozhodnutí, za které kvůli kontrasignaci nesl odpovědnost ministr vnitra.[196]

Smyslem zakotvení institutu velezrady je zajistit zákonný způsob, jak zbavit prezidenta republiky jeho funkce v případě, že je pro svůj stát zcela zásadním způsobem

---

[190] K podání návrhu na vyslovení nedůvěry vládě je třeba minimálně 50 poslanců-navrhovatelů, (čl. 72 odst. 2 Ústavy).
[191] Bohuslav Sobotka jako zástupce navrhovatelů na 50. schůzi Poslanecké sněmovny dne 17. 1. 2013, v cca 10:05 – 10:20 hodin, dle stenoprotokolu. In: www.psp.cz [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/050schuz/s050001.htm.
[192] Petr Nečas na 50. schůzi Poslanecké sněmovny dne 17. 1. 2013, v cca 10:30 – 10:45 hodin. Tamtéž.
[193] Dle čl. 72 odst. 2 Ústavy je k vyslovení nedůvěry vládě třeba 101 poslanců. Návrh získal podporu jen 92 poslanců. Výslovně proti návrhu bylo 97 poslanců, 11 poslanců se nezúčastnilo hlasování. Výsledky hlasování dle vyhlášení poslancem Františkem Laudátem na 50. schůzi Poslanecké sněmovny dne 17. 1. 2013, v cca 20:30 hodin. Tamtéž.
[194] FILIP, Jan. Komentář k čl. 65. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 806. Shodně i ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Neodpovědnost prezidenta a soudní přezkoumatelnost některých jeho aktů*. c.d., s. 161. S jistou rezervou se k tomuto názoru přiklání i PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 65. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d.,s. 241
[195] KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. c.d., s. 56.
[196] Tamtéž, s. 56-57.

hrozbou. Jak jsem zmiňovala dříve, rozhodnutí prezidenta republiky mohou být v rozporu se zákonem, Ústavou nebo se zájmy státu, a přesto nemusí být velezrádné. Pro takové případy je zde možné dovodit politickou odpovědnost vlády. V případě, že by však takové rozhodnutí naplňovalo skutkovou podstatu velezrady, nelze se dle mého názoru vzdát možnosti sesadit takto jednajícího prezidenta republiky z jeho úřadu. Možnost vyslovení nedůvěry vládě na potřebě takové pojistky před zcela excesivně jednajícím prezidentem se podle mě nic nemění. Domnívám se, že čl. 63 odst. 4 Ústavy, kterým je odpovědnost za kontrasignované rozhodnutí přenášena na vládu, nevylučuje souběžnou odpovědnost prezidenta republiky za velezradu spáchanou stejným rozhodnutím. Vzhledem k podané ústavní žalobě proti Václavovi Klausovi, jejíž jedním z žalobních bodů byla právě i novoroční amnestie, lze usoudit, že ke stejnému názoru dospěl i Senát.

Ústavní žaloba na Václava Klause pro velezradu byla senátem u Ústavního soudu podána dne 5. 3. 2013. Stalo se tak v historii České republiky poprvé. Žaloba byla podána dva dny před uplynutím funkčního období Václava Klause, řízení tak probíhalo většinu svého času proti bývalému prezidentu republiky. To bylo také důvodem, proč jej Ústavní soud po necelém měsíci zastavil.

Prezident republiky se dle Senátu měl dopustit velezrady několika jednáními, mezi kterými bylo i vyhlášení amnestie v lednu roku 2013. I přesto, že amnestijní rozhodnutí bylo jen jedním z pěti důvodů žaloby, Senát každé toto jednání považuje za velezrádné, každé je tedy žalovatelné samostatně. Proto nepovažuji za podstatné zabývat se pro účely mé práce i jinými žalobními důvody, než je vyhlášená amnestie.

Amnestie byla Senátem ve výčtu velezrádných jednání prezidenta republiky uvedena na třetím místě (pod písmenem C). V žalobě je za velezradu chápána formulace čl. II amnestie, jehož provedením došlo k výraznému zásahu do trestní justice a oslabení důvěry veřejnosti ve vymahatelnosti práva. Dle žalobce prezident republiky tímto článkem zneužil svou pravomoc udělovat amnestii tím, že ji vyhlásil v rozporu s cíli, které má plnit, když místo sociálního smíru měla důsledky zcela opačné. Skutkovou podstatu velezrady novoroční amnestie naplnila tím, že je v rozporu s principem vymahatelnosti práva, která je *podstatou demokracie* a vyhlášení takovéto podoby amnestie je zejména *jednání proti demokratickému řádu republiky*, ale

i zásahem *proti svrchovanosti* – té části státní svrchovanosti, kterou vykonává trestní justice.

Ústavní soud dne 27. 3. 2013 usnesením[197] rozhodl o zastavení řízení o ústavní žalobě s odůvodněním, že nelze v řízení o velezradě pokračovat po uplynutí funkčního období prezidenta republiky, protože to právní úprava neumožňuje. Původní znění zákona o Ústavním soudu vylučovala zastavení řízení jen v případě abdikace prezidenta. Oproti tomu ústavní žalobce uplynutí funkčního období prezidenta republiky za překážku v řízení nepovažoval. Naopak se v ústavní žalobě vyjádřil, že ustanovení o vyloučení zastavení řízení v případě abdikace se má použít analogicky i v situaci uplynulého funkčního období. Odkazuje na důvodovou zprávu k Ústavě, kde se ústavodárce vyjádřil u čl. 65, že nic nebrání tomu, aby byla žaloba projednána i po skončení funkčního období prezidenta. V Ústavě či v zákoně to však stanovené doposud výslovně nebylo. Výše zmiňovaná novela to již zakotvila a Senát toto nové znění zákona o Ústavním soudu považuje pouze za potvrzení dosavadní úpravy, nikoliv za její změnu. S tím Ústavní soud nesouhlasil s ohledem na to, že v deliktním právu se připouští pouze analogie ve prospěch obviněného. Pokud § 98 odst. 3 zákona o Ústavním soudu obsahuje pouze jeden důvod vylučující zastavení řízení, bylo by v neprospěch žalovaného doplňovat důvod další.

K ustanovení byla připojena dvě odlišná stanoviska. Soudce *Balík* ve svém krátkém zamyšlení kriticky narážel na podanou ústavní žalobu. Soudkyně *Janů* vyjádřila nesouhlas se zastavením řízení a domnívá se, že žaloba byla meritorně přezkoumatelná. Případ abdikace prezidenta jako důvodu pro nezastavení řízení považuje za uvedený demonstrativně, „*protože výčet všech situací, kdy se nemá řízení zastavovat, nelze po zákonodárci požadovat.*“

Domnívám se, že řízení o ústavní žalobě na Václava Klause mělo pokračovat i po skončení mandátu prezidenta republiky, bez ohledu na to, jakým způsobem k němu došlo. Uvědomuji si, že tak částečně řízení pozbývá smyslu, je ale alespoň možné zabránit opětovnému zvolení stejné osoby do funkce prezidenta republiky. Nemohu se tedy přiklonit k názoru většinového stanoviska soudců Ústavního soudu. Vyloučení zastavení řízení upravené v § 98 odst. 3 zákona o Ústavním soudu je norma procesního

[197] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-17].

charakteru, u nichž je obecně analogie přípustná, pokud z povahy určitého ustanovení nevyplývá opak.[198] To jestli ústavně žalovaný již není prezidentem z důvodu vzdání se svého úřadu nebo kvůli uplynutí doby jeho mandátu, je dle mého názoru pro projednání ústavní žaloby nepodstatné. Obávám se, že výsledek řízení (tj. jeho zastavení) byl ovlivněn i názorem ústavních soudců na opodstatněnost ústavní žaloby. Domnívám se, že zde Ústavní soud postupoval nejen tak, jak mu velí zákon, ale i s přihlédnutím ke konkrétním věcným okolnostem podané ústavní žaloby. Chci tím říci, že si umím představit zcela opačný výklad ze strany Ústavního soudu, kterým by dospěl k názoru, že lze řízení vést i proti bývalému prezidentovi republiky, pokud by takové řízení považoval za podstatné, tedy by v žalovaném jednání spatřoval možné naplnění velezrady. Dle mého názoru se Václav Klaus velezrady vyhlášením amnestie nedopustil. Dle Senátu se jedná zejména o zásah do *demokratického řádu republiky*, kam se zahrnují ty nejvýznamnější demokratické principy jako je suverenita lidu, politická pluralita a ochrana základních práv a svobod.[199] S ohledem na výjimečnost velezrady je třeba ji chápat za opravdu zásadní a opakované jednání směřující proti těmto principům. S ohledem na to tedy nepovažuji předmětné amnestijní rozhodnutí za velezrádné.

4.5 Závěrem k institutu amnestie

Amnestie patří mezi tradiční institut v historii naší země, který byl vždy pravidelně využíván. V posledních několika letech se však začalo volat po jeho omezení. Kritizována je u amnestií zejména jejich omezená možnost kontroly a vyvození odpovědnosti. Dle judikatury Ústavního soudu je však amnestie nepřezkoumatelná a nezrušitelná. Odpovědnost za tento akt nese především vláda, přičemž otázka prezidentovy odpovědnosti za jeho rozhodnutí zůstala nadále Ústavním soudem nezodpovězena.

Jak jsem již dříve uvedla, typickým důvodem vyhlášení amnestie je událost nějakého výročí. Při této příležitosti u nás byly amnestie tradičně vyhlašovány v několika minulých desítkách let. V předchozím období, po vzniku Československa,

[198] FENYK, Jaroslav. Hlava II. In: CÍSAŘOVÁ, Dagmar, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní.* 5.vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 27.
[199] FILIP, Jan. Komentář k čl. 65. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. c.d., s. 805.

byly za důvody amnestie považovány spíše těžké poměry způsobené válkou či hospodářskou krizí, v průběhu kterých měla amnestie přispět k uklidnění obyvatelstva.[200] Stejně jako u milosti, i v rámci amnestie se mohou projevit humanitární důvody, když jsou osvobozeni např. pachatelé staršího věku nebo naopak velmi mladí odsouzení. Důvodem amnestie také mohou být přeplněné věznice a z toho důvodu hrozící vězeňské vzpoury.[201] Amnestie je však považována za krátkodobé řešení tohoto problému. Platí totiž, že i po amnestii zůstává počet přicházejících vězňů stejný, zatímco počet těch odcházejících klesne. Věznice se tak v několika měsících, maximálně v průběhu pár let, naplní do původního stavu.[202] Prezident republiky není při vyhlášení amnestie omezen nějakým důvodem a může ji tak vyhlásit kdykoliv. Dle mého názoru by vyhlašování amnestie ale nemělo být pravidlem. Považuji institut amnestie za pojistku pro výjimečné situace, při kterých je třeba provést kroky, které běžný zákon neumožňuje nebo by jejich provedení bylo příliš složité či pomalé. Myslím si, že místo pro její použití nastává např. v okamžiku velkých změn trestněprávních předpisů, při kterých dochází k dekriminalizaci některých činů a amnestie v takovém případě umožní účinky dané novely vztáhnout i na již odsouzené či stíhané osoby.

Domnívám se, že institut amnestie by měl zůstat v Ústavě upraven i nadále, mělo by však dojít k omezení jeho použití. Nikoliv změnou ústavní úpravy, ale změnou jeho vnímání. Možnost neomezeného využití by neměla automaticky znamenat jeho pravidelnou aplikaci. Prezident republiky má celou řadu oprávnění, která může využívat téměř libovolně a neděje se tak. Například prezident nevetuje každý zákon, který je mu předložen k podpisu jen proto, že může. Využívá tohoto oprávnění jen ve chvílích, ke kterým je určen. Stejně tak by měl být vnímán i institut amnestie, který by měl být používán jen ve výjimečných situacích, nikoliv k oslavám státních výročí, i za tu cenu, že třeba nikdy taková výjimečná situace nenastane.

---

[200] PAVLÍČEK, Václav. Komentář k Čl. 63. In: PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. c.d., s. 235.

[201] Z tohoto důvodu byly vyhlašovány amnestie zejm. v USA a Kanadě v 80. letech, viz. ŠÁMAL, Pavel. Kapitola XXX. In: ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUCHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. c.d., s. 918.

[202] DUŠEK, Libor. *Kde hledat příčiny přeplněných věznic* [online]. 1. 8. 2012 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=6&podsekce=29&clanek=15. Výzkum. IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu.

5 Úvahy de lege ferenda

V předchozích částech mé práce jsem se snažila upozornit na problémy spojené s institutem milosti a amnestie, jejichž řešení se dá jen těžko představit beze změny současné ústavní úpravy. Při úvahách nad variantami nové úpravy nelze také opomenout možnost úplného zrušení těchto institutů. Ostatně o provedení takové změny se relativně nedávno pokusila dnes již bývalá poslankyně Karolína Peak. Ta předložila dne 4. 6. 2013 Poslanecké sněmovně návrh ústavního zákona, jehož cílem bylo právě institut amnestie zcela zrušit. [203] Navrhovatelka v něm však nevyloučila v budoucnu institut amnestie opětovně ústavně zakotvit, pokud se nalezne vhodný způsob jeho úpravy (část D důvodové zprávy). Z důvodu ukončeného volebního období Poslanecké sněmovny nestihl být předložený návrh řádně projednán a přijat. Vláda se k němu vyjádřila negativně s tím, že institut amnestie považuje za potřebný a ústavní pojistku v podobě nutné kontrasignace považuje za dostačující.[204]

Pro omezení prezidentovy pravomoci udělovat milost a vyhlašovat amnestie také hovoří výsledky veřejného mínění. Dle tiskové zprávy Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd České republiky[205] si necelá polovina (46 %) českých občanů myslí, že by měl mít prezident republiky pravomoc udělovat milost či amnestii pouze se souhlasem jiné politické instituce, přičemž tomu tak je v současnosti jen v případě amnestie a milosti ve formě abolice, u kterých tento souhlas uděluje vláda prostřednictvím kontrasignace. Přibližně třetina (34 %) osob si naopak myslí, že by prezidentovo oprávnění mělo zůstat beze změny a jen necelá pětina (17 %) se domnívá, že tato oprávnění mít prezident republiky vůbec nemá. Na začátku roku 2013, těsně po vyhlášení amnestie Václavem Klausem, byly rozdíly v názorech výraznější, ale přesto se stále větší část obyvatelstva domnívala, že by úprava milosti a amnestie měla být zachována, s tím, že 53 % obyvatel se přiklánělo k názoru, aby se

[203] Návrh ústavního zákona na zrušení oprávnění prezidenta udělovat amnestii včetně důvodové zprávy. Sněmovní tisk č. 1075/0, Poslanecká sněmovna, 6. volební období. In: PS PČR [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=1075.

[204] Stanovisko vlády k návrhu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR. Sněmovní tisk č. 1075/0, Poslanecká sněmovna, 6. volební období. PS PČR [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=1075.

[205] *Občané o ústavních pravomocích prezidenta – leden 2014:* Tisková zpráva, pi140211b. In: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [online]. Zpracovala Naděžda Čadová. Zveřejněno 11. 2. 2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/instituce-a-politici/obcane-o-ustavnich-pravomocich-prezidenta-leden-2014. Jednalo se o součást výzkumu Naše společnost z období 13. - 20. 1. 2014, 1105 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

jednalo o sdílenou pravomoc, 23 % z nich by ponechala úpravu beze změny a 20 % by tuto pravomoc prezidentu republiky odebrala, (viz Obrázek 1).

Obrázek 1: Veřejné mínění ohledně pravomocí prezidenta republiky

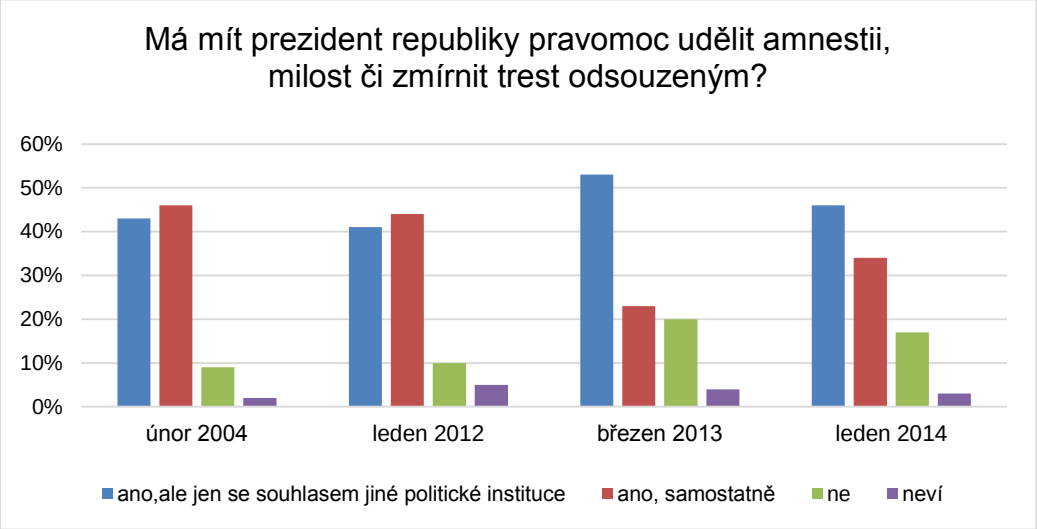

Z důvodů, které jsem uvedla v předchozích kapitolách mé práce, se domnívám, že by úprava obou institutů měla být zachována. Dle mého názoru by však mělo dojít k její změně.

V případě institutu milosti by zprůhlednění jeho aplikace mohla přinést podrobnější úprava, která by pomohla odstranit některé nejistoty, zejména ohledně částečné rozhodovací pravomoci ministra spravedlnosti, kterou někteří považují za protiústavní. Možnost přenesení části pravomoci na ministra spravedlnosti by tak mohlo být předvídáno přímo v Ústavě, stejně jako je tomu např. ve čl. 63 odst. 1 písm. b) Ústavy, kde je upravena prezidentova pravomoc sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy, ale zároveň je hned dodáno, že jejich sjednávání je možné přenést na vládu. Hlavním problémem, ale také výhodou úpravy milosti je její stručnost, díky které není prezident republiky při jejím udělení ničím omezen. Jak jsem již uvedla dříve, větší objektivizace kritérií by sice přinesla vyšší míru jistoty, ale došlo by k omezení hlavní přednosti milosti, její pružnosti a schopnosti řešit situace právem těžko předvídatelné. Myslím si tedy, že důraz by měl být kladen spíše na zavedení odpovědnosti vlády za udělenou milost pomocí povinné kontrasignace, než na omezení volného prostoru při jejich udílení. Zároveň se domnívám, že by se k udělení milosti mělo přistupovat až

jako k prostředku *ultima ratio* v případech, které nelze řešit běžnými zákonnými prostředky.

V případě amnestie se zpravidla navrhuje přesun pravomoci od prezidenta republiky k Parlamentu.[206] Dle mého názoru je tím pak nutně omezena rychlost aplikace institutu, protože je třeba, aby se sešla vůle daleko většího počtu osob. Tento nedostatek jsem však ochotná přijmout výměnou za záruku preciznější práce při formulaci případné amnestie. Při přípravě textu amnestie by měla být pravidlem účast odborníků, kteří dokáží předem eliminovat případné nedostatky budoucí aplikace na minimum. Požadavek povinné konzultace se všemi soudci či státními zástupci je nemyslitelný, ale v jednacím řádu Poslanecké sněmovny by mohla být upravena povinnost alespoň oznámit chystanou amnestii společně s textem a důvodovou zprávou všem soudům, což by umožnilo soudcům a státním zástupcům se nejen s textem seznámit, ale vyřešit předem i případné výkladové problémy uvnitř daného soudu popř. mezi jednotlivými soudy.

[206] Např. FILIP, Jan. Obecné poznámky k aktuálnosti změn Ústavy ČR. c.d., s. 28.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala instituty milosti a amnestie, jejich platnou právní úpravou v českém právním řádu a také jejich využitím českými prezidenty. Současně jsem se pokusila upozornit na problémy, které se s nimi pojí a v souvislosti s tím poskytnout vlastní úvahy nad jejich významem a potřebností a nad možnou změnou jejich právního zakotvení.

Milosti a amnestie představují akty, kterými prezident republiky zasahuje do probíhajících trestních řízení nebo ovlivňuje některé jejich následky. Pro omilostněné (amnestované) mohou představovat novou životní šanci či odpuštění na sklonku jejich života. Jejich vliv však nelze zúžit jen na úzký okruh osob, které jsou jejich adresáty, ale je třeba jej vnímat šířeji. Každá udělená milost či vyhlášená amnestie ovlivňuje i řadu dalších osob, od rodinných příslušníků omilostněných, přes orgány činné v trestním řízení, po poškozené daným trestným činem. Jejich udělení je navíc často doprovázeno značným zájmem veřejnosti. Milost a amnestie jsou svou povahou vždy kontroverzní, protože představují zásah do řádného běhu věcí a do zákonem upraveného postupu, a to jen na základě neodůvodněného rozhodnutí jedné nebo jen několika osob. Akty milosti a amnestie tak mají řadu kladů i záporů a tím i příznivců a odpůrců a svou kontroverzní povahou představují časté objekty mediálního zájmu. Především se však jedná o silné tradiční instituty, o jejichž místě v právním řádech dnešních států je třeba vést odbornou diskuzi.

Ústava České republiky po vzoru československých ústav zakotvila oprávnění udělovat milosti a amnestie mezi pravomoci prezidenta republiky. Oproti předchozí tradici již nebyla předmětná úprava jednotná, ale byla rozdělena do dvou různých článků. Udělování milosti se zařadilo mezi ryze osobní práva prezidenta, za jejichž výkon není nikdo odpovědný. Naopak k vyhlášení amnestie se vyžadoval spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, kterým vláda za amnestijní rozhodnutí převzala politickou odpovědnost. Negativní postoje k povaze abolice však přinesly změnu v tomto rozdělení a prezidentovo oprávnění nařizovat, aby se trestní řízení nezahajovalo, popř. aby se v něm nepokračovalo, se přesunulo také mezi pravomoci kontrasignované. Jednalo se o jedinou prosazenou novelu zasahující přímo do ústavní úpravy institutu milosti a amnestie v historii České republiky.

Hlavní problematika institutu milosti spočívá v jeho stručné právní úpravě, která se omezuje jen na několik ustanovení v Ústavě a trestním řádu. Postup při jejich udělování a zejména při vyřizování žádostí o milost je tak téměř neregulovaný. Podle dosavadní judikatury Ústavního soudu však platí, že na udělení milosti neexistuje právní nárok a nelze se tak dožadovat ani řádného přezkoumání žádosti o ní. Přesto žádosti o milost nejsou ignorovány a vede se o každé speciální řízení, které nyní probíhá na půdě Ministerstva spravedlnosti, protože současný prezident republiky Miloš Zeman přenesl část své pravomoci týkající se milostí na ministra spravedlnosti. Z tisícovek došlých žádostí je však vyhověno jen desítkám z nich. Přesto lze konstatovat, že byl institut milosti doposud českými prezidenty pravidelně používán. Na zhodnocení přístupu současného prezidenta k institutu milosti je však třeba si ještě počkat.

Přesto, že vyhlášených amnestií českými prezidenty bychom napočítali na prstech jedné ruky, jejich síla je mnohem větší než v případě milostí. Účinky každé vyhlášené amnestie jsou hromadné a způsobuje tak efekt stovek či tisícovek milostí udělených najednou. I v případě amnestií je problematická jejich stručná právní úprava, která dává prezidentu republiky velký prostor při jejich formulaci a tím i mnoho možností k jejich zneužití. Přesto jsou amnestijní rozhodnutí odborníky považována spíše za nezrušitelná, čemuž napovídá i dosavadní praxe.

Cílem mé práce byla otázka potřebnosti institutů milosti a amnestie a popřípadě jejich vhodné právní úpravy. Došla jsem k závěru, že by zakotvení institutu milosti i amnestie mělo být v našem právním řádu zachováno, přičemž by bylo vhodné odstranit některé nedostatky jejich současné ústavní i zákonné úpravy. Případné směry, kterými by bylo možné se ubírat, jsem navrhla v páté kapitole mé práce. Pro budoucí výzkum v této oblasti by bylo vhodné se soustředit na trestněprávní prostředky, kterými lze řešit těžké životní situace jednotlivců, jako jsou nemoc, vyšší věk či složité sociální poměry a které tak mohou plnit v řadě případů funkci milosti (např. podmíněné propuštění, zmírnění trestu, upuštění od potrestání). Bylo by vhodné se zaměřit na jejich co nejvhodnější úpravu tak, aby tyto situace mohly být řešeny běžnými trestněprávními nástroji a nikoliv tak kontroverzními milostmi.

Udělení milosti či vyhlášení amnestie lze na jedné straně vnímat jen jako pouhý výkon ústavního oprávnění prezidenta republiky, na druhé straně jsou také ztělesněním

pochopení těžké situace a soucitu s osudem jiných lidí. Jsou prostředkem odpuštění a jako takové je třeba instituty amnestie a milosti vnímat a využívat je jen v situacích, ve kterých mohou plnit tento účel.

Seznam použitých zkratek

Evropská Úmluva o lidských právech	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášená sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.
Listina	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie.
Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o soudnictví ve věcech mládeže	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o Ústavním soudu	Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam literatury

Monografie, učebnice, komentáře

- BAHÝĽOVÁ, Lenka, Jan FILIP, Pavel MOLEK, Milan PODHRÁZKÝ, Vojtěch ŠIMÍČEK a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: Linde, 2010, 1533 s. ISBN 978-807-2018-147.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 5.vyd. Praha: ASPI, 2008, 824 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
- DVOŘÁČEK, Jan. Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Praha: Československý kompas, 1932, [6], 1136 s.
- GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 516 s. ISBN 9788073804237
- HÁCHA, Emil, Jiří HOETZEL, Karel LAŠTOVKA, Antonín HOBZA a František WEYR. *Slovník veřejného práva československého*. Repr. pův. vyd. z r. 1929. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, vii, 871 s. ISBN 80-902-7524-9.
- HAVEL, Václav a Karel HVÍŽĎALA. *Prosím stručně: rozhovor s Karlem Hvížďalou, poznámky, dokumenty*. Vyd. 1. Praha: Gallery, 2006, 254 s. ISBN 80-869-9000-1.
- HENCOVSKÁ, Mária. *Milosť a amnestia v Československom právnom poriadku*. Bratislava: Právnický ústav Ministerstva spravodlivosti SSR, 1986.
- HENDRYCH, Dušan, Miroslav BĚLINA, Josef FIALA, Pavel ŠÁMAL, Ivana ŠTENGLOVÁ a Pavel ŠTURMA. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2003, xviii, 565 s. ISBN 8086395634.
- JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 904 s. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-49-3.
- JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 9788087576441.
- KLÍMA, Karel et al. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 2 v. ISBN 807-380-140X-12.

- KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. Praha: Leges, 2011, 223 s. Teoretik. ISBN 978-808-7212-950.
- KUKLÍK, Jan et al. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, 727 p. ISBN 8072017411.
- MAREČKOVÁ, Lenka. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, 368 p. ISBN 802001537x.
- MAREŠOVÁ, Alena. *Vybrané kriminologické aspekty amnestie z ledna 1990: sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 14. února 1991 v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1991, 68 s.
- MAREŠOVÁ, Alena. *Amnestie 1990: výsledky analýzy provedené IKSP v konfrontaci s názory pražských sociálních kurátorů a pracovníků českého vězeňství*: *sborník referátů ze semináře, který se uskutečnil 13. února 1992 v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992, 78 s.
- NOVOTNÝ, František, Miroslav RŮŽIČKA. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, 1640 s. ISBN 8073170094.
- NOVOTNÝ, Oto, Marie VANDUCHOVÁ, Pavel ŠÁMAL. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 6. přepr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 311 s. ISBN 978-80-7357-509-0.
- PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a roz. vyd. Praha: Linde, 1998, 772 s. ISBN 80-720-1110-3.
- REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2001, 752 s. ISBN 80-859-2785-3.
- SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, xiv, 935 p. ISBN 80-717-9869-X.
- SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Vyd. 1. Praha: Novatrix, 2009, [942] p. ISBN 9788025440339.
- ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285.
- ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, 3 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUCHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xliv, 1009 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074004964.

Články

- BALOG, Boris. Zrušenie rozhodnutí o amnestii ústavným zákonom. Právny obzor: teoretický časopis pre otázky štátu a práva. Bratislava: Slovak Academic Press, 2012, roč. 95, č. 4, s. 318-340. ISSN 0032-6984.
- BROŽ, Jan a Michaela SVOBODOVÁ. Zeman nedal milost nepohyblivému muži, který nechápe, proč ho soudí. In: www.IDnes.cz [online]. 14. 1. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zeman-nedal-milost-nepohyblivemu-cloveku-fga-/domaci.aspx?c=A140113_213016_domaci_brm.
- DUŠEK, Libor. *Kde hledat příčiny přeplněných věznic* [online]. 1. 8. 2012 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=6&podsekce=29&clanek=15. Výzkum. IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu.
- DUŠEK, Libor. Výročí amnestie v číslech. *Jiné právo* [online]. 7. 1. 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/vyroci-amnestie-v-cislech.html.
- FILIP, Jan. Obecné poznámky k aktuálnosti změn Ústavy ČR. In: DANČÁK, Břetislav a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Aktuálnost změn Ústavy ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 1999, s. 15-31. ISBN 8021022507.
- FLEGL, Vladimír. Amnestie jako právní prostředek trestní politiky. *Právník*. 1973, CXII, č. 5, s. 427-439.
- GŘIVNA, Tomáš a Jiří ŘÍHA. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. *Trestněprávní revue*. Praha: C.H. Beck, 2013, č. 2.
- HALOUZSKA, V. Povaha právního institutu promlčení a abolice. *Právní obzor*. 1974, roč. 57, č. 2, s. 128-138.
- HAVLIGEROVÁ, Jana a Josef KOPECKÝ. Prezident musí vyjít ven, nesmí být skryt před lidmi. *HN Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*. Praha: Economia, a.s, 14. 1. 2003, s. 4. ISSN 1213 - 7693.
- JELÍNEK, Jiří. Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2003, XXXVI, č. 1, s. 18-30.
- KANTOŘÍKOVÁ, Jana. K otázce prezidentských milostí. *Právní fórum: český právnický měsíčník*. Praha: ASPI Publishing, 2004, č. 1, s. 27-33. ISSN 1214-7966.
- KOUDELKA, Zdeněk. Změny v postavení prezidenta na Slovensku a v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: DANČÁK, Břetislav a Vojtěch

ŠIMÍČEK. *Aktuálnost změn Ústavy ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 1999, s. 229-246. ISBN 8021022507.

- KOUDELKA, Zdeněk. Právo milosti. *Trestní právo*. Praha: Novatrix, s. r. o, 2011, roč. 15, č. 12, s. 28. ISSN 1214-3758.
- KOUDELKA, Zdeněk. Amnestie. *Trestní právo*. Praha: Novatrix, s. r. o, 2013, roč. 17, č. 3, s. 10-19. ISSN 1214-3758.
- KÝR, Aleš. Historie vězeňství. *VS ČR* [online]. 16. 2. 2010 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenství.
- MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. Milost a amnestie. In: *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 179-191. ISBN 978-80-7357-365-2.
- MITROFANOV, Alexandr. Klaus odmítl sto žádostí o milost. *Novinky.cz* [online]. 8. 8. 2003 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.novinky.cz/domaci/12989-klaus-odmitl-sto-zadosti-o-milost.html.
- MUSIL, Jan. Rychlost trestního řízení - ústavněprávní aspekty. In: *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 192-209. ISBN 978-80-7357-365-2.
- PÁLKOVÁ, Šárka. Jakl: Inspirovaly nás i nálezy Wagnerové. Ta opáčila: Je to neználek. In: *www.lidovky.cz* [online]. [cit. 16.3.2014]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/jak-jsme-zvolili-hranici-8-let-amnestii-pomahal-formulovat-i-podpis-wagnerove-haji-jakl-hrad-gh5-/zpravy-domov.aspx?c=A130105_155848_ln_domov_spa.
- PAVLÍČEK, Václav. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In: *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: CODEX Bohemia, 1998, s. 150-166. ISBN 80-85963-68-X.
- PAVLÍČEK, Václav. Prerogativy nebo správní akty prezidenta republiky?. In: *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 129-148. Sborníky (Mezinárodní politologický ústav), Sv. č. 34. ISBN 978-80-210-4520-0.
- PRŮCHOVÁ, Dagmar. Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí. *Bulletin advokacie*. Praha: Rego, 1996, č. 3, s. 51-54. 1210-6348.
- RYCHETSKÝ, Pavel. Soudní přezkum aktů prezidenta republiky. In: *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 149-157. Sborníky (Mezinárodní politologický ústav), Sv. č. 34. ISBN 978-80-210-4520-0.

- SLÁDEČEK, Vladimír. Prezident republiky a soudní moc: ustanovování soudců. In: *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 110-119. Sborníky (Mezinárodní politologický ústav), Sv. č. 34. ISBN 978-80-210-4520-0.
- SVOBODOVÁ, Michaela. Ministryně hledá "zamítače" hradních milostí. *Mladá fronta dnes*. Praha: MAFRA, a.s, 3. 12. 2013, s. 5. ISSN 1210-1168.
- SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava rámcová nebo přímo použitelná?: K judikatuře ÚS týkající se prezidenta republiky a funkcionářů Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2008, roč. 2008, č. 12.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. Neodpovědnost prezidenta a soudní přezkoumatelnost některých jeho aktů. In: *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2008, s. 158-168. Sborníky (Mezinárodní politologický ústav), Sv. č. 34. ISBN 978-80-210-4520-0.
- ŠÍN, Zbyněk. Ústavní oprávnění prezidenta republiky udělovat milost. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 1995, III., 10., s. 7-8. ISSN 2100-0765.
- ŠTURMA, Pavel. I amnestie lze přezkoumávat. *Lidové noviny*. Praha: MAFRA, a.s, 19. 1. 2013, s. 15. ISSN 1213-1385.
- VANČURA, Jiří. Amnestie 1990 - mýty a skutečnost. *Listy: časopis pro politickou kulturu a dialog*. Praha: Práce, 2001, č. 2, s. 8-9. Dostupné z: http://listy.ihned.cz/c1-10249920-amnestie-1990-myty-a-skutecnost. [cit. 2014-03-15].
- První krok Václava Havla v úřadu – rozsáhlá amnestie. In: *www.ceskatelevize.cz*: ČT24 [online]. 1. 1. 2010. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/76696-prvni-krok-vaclava-havla-v-uradu-rozsahla-amnestie/.
- Santos proti Portugalsku. *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: CODEX BOHEMIA, s.r.o., 1999, II., č. 9, s. 213-215.

Právní předpisy a interní normy

Ústavní zákony a zákony

- Základní zákon státní č. 144 ze dne z 21. prosince 1867, o moci soudcovské. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

- Nařízení Národního výboru československého ze dne 5. listopadu 1918 o amnestii, publikované jako č. 28/1918 Sb. z. a n. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 37/1918 Sb. z. a n., o prozatímní ústavě. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 299/1919 Sb. z. a n., jímž se zřizují lidové soudy cenové. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 121/1920 Sb. z. a n., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb. z. a n., Ústava Československé republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Ústavní zákon č. 100/ 1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o Československé federaci. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších právních předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21]
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č.

283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, a zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21]

- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

Rozhodnutí prezidenta republiky

- Rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ze dne 1. února 1994, publikované pod č. 33/1994 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Rozhodnutí prezidenta republiky o zrušení přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ze dne 4. srpna 2003, publikované pod č. 254/2003 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti ze dne 29. listopadu 2013, publikované pod č. 378/2013 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

Amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky

- Rozhodnutí presidenta republiky a vlády ze dne 4. května 1953 o amnestii, rozhodnutí č. UL01/53, uveřejněno v č. 57/1953 Úředního listu na straně 567. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí presidenta a vlády republiky Československé ze dne 9. května 1955 o amnestii, rozhodnutí č. UL01/55, uveřejněno v č. 46/1955 Úředního listu na straně 335. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta republiky a vlády Československé republiky o amnestii z 1. prosince 1957, rozhodnutí č. UL01/57, uveřejněno v č. 117/1957 Úředního listu na straně 765. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí presidenta a vlády Republiky československé ze dne 9. května 1960 o amnestii. Vyhlášené pod č. 54/1960 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9. května 1962 o amnestii, publikované pod č. 46/1962 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9. května 1965 o amnestii, publikované pod č. 43/1965 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9. května 1968 o amnestii, publikované pod č. 55/1968 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí presidenta republiky ze dne 8. května 1975 o amnestii, publikované pod č. 45/1975 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 8. května 1980 o amnestii, publikované pod č. 52/1980 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 8. května 1985, publikované pod č. 38/1985 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 27. října 1988 o amnestii, publikované pod č. 167/1988 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

- Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 1. ledna 1990. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 16. února 1990 o amnestii. Uveřejněné ve Sb., částka 10, ročník 1990. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 3. února 1993 o amnestii uveřejněné pod č. 56/1993 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta republiky z 3. února 1998 o amnestii, publikované pod č. 20/1998 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Rozhodnutí prezidenta republiky z 1. ledna 2013 o amnestii, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

Mezinárodní smlouvy a předpisy Evropské unie

- Listina základních práv Evropské unie. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod,vyhlášená sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., včetně jejích protokolů. In: Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf. [cit. 2014-03-16]

Podzákonné právní předpisy

- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

Interní normy

- Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3.12. 2001, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, původně publikované v 1/2002 SIS. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

Zahraniční předpisy

- Predpis č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21]
- Ústavný zákon č. 90/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21]

Judikatura

Ústavního soudu

- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 16. 5. 2000, sp. zn. II. ÚS 137/2000 (U 16/18 SbNU 421). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06 (N 130/42 SbNU 13, č. 397/2006 Sb.) - *Brožová*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06 (N 159/42 SbNU 305). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 12. 2. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 7/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-17].

Nejvyššího soudu

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9.4.2002, sp.zn. 4 Tz 18/2002, publikováno ve č. 4/2003 Sb. r. tr. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-21].

- Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 8 Tdo 202/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-02-10].

Nejvyššího správního soudu

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 27. 4. 2006, č. j. 4 Als 3/2005-35, č. 905/2006, seš. č. 8 Sb. NSS - *Langer*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

Zahraniční judikatura

- Usnesení Ústavního soudu SR ze dne 28. 6. 1999, sp. zn. I. ÚS 30/99 (zveřejněné pod č. 182/1999 Zb.). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2014-03-16].

Ostatní

Návrhy zákonů, důvodové zprávy, stanoviska k návrhům

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se uvozuje ústavní listina: Součástí Zprávy ústavního výboru k ústavní listině Československé republiky, usnesené ústavním výborem podle § 14. a 17. jednacího řádu. Zasedání Národního shromáždění československého roku 1920. In: *www.psp.cz* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t2421_04.htm.
- Důvodová zpráva k Ústavě ČR. In: *www.psp.cz* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0152_01.htm.
- Návrh poslanců NR SR na vydání ústavního zákona o zrušení některých rozhodnutí o amnestii předložený dne 29. 4. 2011. Tisk 366, 5. volební období NR SR. In: *www.nrsr.cz* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=3688.
- Návrh ústavního zákona na zrušení oprávnění prezidenta udělovat amnestii včetně důvodové zprávy, předložený PS ČR dne 4. 6. 2013. Sněmovní tisk 1075/0, Poslanecká sněmovna, 6. volební období. In: *www.psp.cz* [online]. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=1075.
- Stanovisko vlády ze dne 20. 6. 2013 k návrhu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR. Sněmovní tisk č. 1075/0, Poslanecká sněmovna, 6. volební období. In: *www.psp.cz* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=1075.

Soudní návrhy

- Návrh skupiny senátorů na zrušení části rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 14. 1. 2013. In: *www.usoud.cz*. [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.usoud.cz/aktualne/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=14&cHash=ca6679df87aa84aea0d19da8118b87c2.
- Návrh Městského soudu v Praze na zrušení rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 21. 1. 2013. In: *www.usoud.cz* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.usoud.cz/aktualne/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=20&cHash=6f7f543f58dfa1a517fd372f329bc5c5.
- Ústavní žaloba proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavu Klausovi, CSc. pro velezradu, schválená usnesením Senátu ze 4. 3. 2013. In: *www.senat.cz*. [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67578/56894.

Další

- KLAUS, Václav. Novoroční projev prezidenta republiky. In: *www.klaus.cz* [online]. 1. ledna 2013 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.klaus.cz/clanky/3267.
- Rozhodnutí prezidenta republiky Václava Klause: milosti a amnestie. *www.hrad.cz* [online]. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/vaclav-klaus/rozhodnuti-prezidenta/amnestie-a-milosti/index.shtml.
- Stenoprotokol k 50. schůzi Poslanecké sněmovny ze dne 17. 1. 2013, v cca 10:05 – 10:20 hodin. *www.psp.cz* [online]. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/050schuz/s050001.htm.
- Stav propuštěných na amnestii k datu 4. 3. 2013, 7:00. In: *www.vscr.cz* [online]. 4. 3. 2013. [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/vyhledavani?fulltext_search=amnestie&search=vyhledat&dokumenty=2.
- Proslov Miloše Zemana po jeho inauguraci před sochou T.G. Masaryka. Události. TV, ČT 1. 8. březen 2013. 19:00.
- Občané o ústavních pravomocích prezidenta – leden 2014: Tisková zpráva, pi140211b. In*: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. Zpracovala Naděžda Čadová. Zveřejněno 11. 2. 2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/instituce-a-politici/obcane-o-ustavnich-pravomocich-prezidenta-leden-2014.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Znění historických pramenů

Příloha č. 2: Míra využití institutu milosti v České republice

Příloha č. 3: Amnestie z 1. 1. 1990

Příloha č. 4: Amnestie z 16. 2. 1990

Příloha č. 5: Amnestie z 3. 2. 1993

Příloha č. 6: Amnestie z 3. 1. 1998

Příloha č. 7: Amnestie z 1. 1. 2013

Příloha č. 1: Znění historických pramenů

Základní zákon státní o moci soudcovské (č. 144 ř. z. z 21. 12. 1867)

Článek 13

Císař má právo, dávati amnestii, odpouštěti nebo mírniti tresty od soudů vyřknuté a promíjeti účinky právní odsouzeným, s výhradou obmezení, obsažených v zákoně o odpovědnosti ministrů.

Právo, nařizovati, aby se řízení trestního pro nějaký čin trestný nezavádělo aneb zavedené řízení trestní zastavilo, uspořádáno bude řádem soudu trestního.

Zákon o prozatímní ústavě (č. 37/1918 Sb. z. a n. z 13. 11. 1918)

§ 9

Prezident republiky nemůže být trestně stíhán.

§ 10

Prezident republiky:

f) má právo prominouti nebo zmírniti tresty i právní následky trestného činu, odsouzení nebo trestu, jakož i nařídití, aby trestní řízení nebylo zahájeno, anebo zahájené trestní řízení opět bylo zastaveno.

K vládním úkonům, jež prezident republiky vykonává, musí býti opatřen spolupodpis příslušného odpovědného člena vlády.

Zákon, kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky (č. 121/1920 Sb. z. a n. z 29. 2. 1920)

§ 64

(1) Prezident republiky:

11. uděluje milost podle § 103.

§ 66

Prezident republiky není odpovědnen z výkonu svého úřadu. Z projevů jeho souvisících s úřadem prezidentovým odpovídá vláda.

§ 68

Jakýkoli presidentův úkon moci vládní nebo výkonné potřebuje k své platnosti spolupodpisu odpovědného člena vlády.

§ 103

(1) Presidentu republiky přísluší právo udíleti amnestii, promíjeti nebo zmírňovati tresty a právní následky odsouzení trestními soudy, zvláště též ztrátu volebního práva do Národního shromáždění a jiných zastupitelských sborů, jakož i - s vyloučením trestných činů soukromožalobních - nařizovati, aby soudní trestní řízení nebylo zahajováno nebo nebylo v něm pokračováno.

(2) Tato práva nepříslušejí presidentovi republiky, jde-li o členy vlády obžalované neb odsouzené podle § 79.

Ústavní zákon Ústava Československé republiky (č. 150/1948 Sb. z. a n. z 9. 5. 1948)

§ 74

(1) President republiky:

11. má právo udílet amnestii, promíjet nebo zmirňovat tresty a právní následky odsouzení trestními soudy a nařizovat s vyloučením trestných činů soukromožalobních, aby se soudní řízení trestní nezahajovalo nebo se v něm nepokračovalo. Tato práva mu nepříslušejí, bude-li proti němu zavedeno řízení podle § 78, anebo jde-li o presidenta republiky obžalovaného nebo odsouzeného podle § 78 nebo o členy vlády obžalované nebo odsouzené podle § 91;

§ 76

President republiky není odpovědenz výkonu svého úřadu. Za jeho projevy souvisící s presidentským úřadem odpovídá vláda.

§ 77

Jakýkoli presidentův úkon moci vládní nebo výkonné potřebuje k své platnosti spolupodpisu odpovědného člena vlády.

Ústavní zákon Ústava Československé socialistické republiky (č. 100/1960 Sb. z 11. 7. 1960)

Čl. 62

(1) President republiky:

10. má právo udělovat amnestii, promíjet a zmírňovat tresty uložené trestními soudy a nařizovat, aby se soudní řízení trestní nezahajovalo nebo aby se v něm nepokračovalo;

(2) Presidentu republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavě uvedeny, stanoví-li tak zákon.

Čl. 61

(1) V čele státu je president republiky, volený Národním shromážděním jako představitel státní moci.

(2) President republiky je odpovědný z výkonu své funkce Národnímu shromáždění.

Ústavní zákon o Československé federaci (č. 143/1968 Sb. z 27. 10. 1968)

Čl. 60

(1) V čele Československé socialistické republiky je president. Volí ho Federální shromáždění.

(2) President Československé socialistické republiky je za výkon své funkce odpovědný Federálnímu shromáždění.

Čl. 61

(1) President Československé socialistické republiky:

j) má právo udělovat amnestii, promíjet a zmírňovat tresty uložené trestními soudy a nařizovat, aby se soudní trestní řízení nezahajovalo nebo aby se v něm nepokračovalo, a zahlazovat odsouzení.

Příloha č. 2: Míra využití institutu milosti v České republice

Tabulka A: Počty milostí za Václava Havla v letech 1993 - 2002

rok	počet žádostí o milost	počet udělených milostí	udělené milosti v %
1993	2 006	236	11,8 %
1994	2 483	382	15,4 %
1995	2 490	107	4,3 %
1996	2 706	77	2,8 %
1997	3 599	63	1,8 %
1998	3 528	72	2,0 %
1999	3 207	88	2,7 %
2000	4 644	105	2,3 %
2001	3 912	99	2,5 %
2002	3 555	81	2,3 %
Celkem	**32 130**	**1310**	**4,1 %**

Tabulka B: Počty milostí za Václava Klause v letech 2003 - 2012

rok	počet žádostí o milost	počet udělených milostí	udělené milosti v %
2003	1 158	5	0,4 %
2004	2 226	47	2,1 %
2005	2 242	50	2,2 %
2006	1 855	38	2,0 %
2007	1 974	53	2,7 %
2008	2 503	48	1,9 %
2009	2 627	69	2,6 %
2010	2 549	46	1,8 %
2011	2 697	24	0,9 %
2012	2 440	27	1,1 %
Celkem	**22 271**	**407**	**1,8 %**

Tabulka C: Milosti udělené Václavem Havlem v letech 1993 – 2002 z hlediska jejich formy

rok	počet udělených milostí	agraciace (1)	*agraciace samostatně*	*agraciace s účinky zahlazení*	abolice (2)	rehabilitace (3)
1993	236	62	*62*	*0*	174	0
1994	382	35	*34*	*1*	347	0
1995	107	81	*81*	*0*	26	0
1996	77	64	*63*	*1*	13	0
1997	63	51	*47*	*4*	10	2
1998	72	63	*61*	*2*	8	1
1999	88	80	*74*	*6*	8	0
2000	105	92	*80*	*12*	13	0
2001	99	83	*76*	*7*	15	1
2002	81	70	*63*	*7*	11	0
Celkem	**1310**	**681**	*641*	*40*	**625**	**4**

Legenda:

(1) všechny udělené agraciace, včetně agraciací s účinkem zahlazení odsouzení. Vyjma milostí, ve kterých by byla kombinována agraciace s abolicí

(2) všechny udělené milosti, jejichž součástí byla i abolice

(3) pouze rehabilitace

Tabulka D: Milosti udělené Václavem Klausem v letech 2003 – 2012 z hlediska jejich formy

rok	počet udělených milostí	agraciace (1)	*agraciace samostatně*	*agraciace s účinky zahlazení*	abolice (2)	rehabilitace (3)
2003	5	4	*4*	*0*	1	0
2004	47	42	*42*	*0*	5	0
2005	50	48	*45*	*3*	2	0
2006	38	36	*0*	*0*	1	1
2007	53	51	*50*	*1*	0	0
2008	48	44	*44*	*0*	3	1
2009	69	65	*63*	*2*	1	3
2010	46	41	*37*	*4*	3	2
2011	24	24	*23*	*1*	0	0
2012	27	23	*17*	*6*	4	0
Celkem	**407**	**378**	*325*	*17*	**20**	**7**

Legenda:

(1) všechny udělené agraciace, včetně agraciací s účinkem zahlazení odsouzení. Vyjma milostí, ve kterých by byla kombinována agraciace s abolicí

(2) všechny udělené milosti, jejichž součástí byla i abolice

(3) pouze rehabilitace

Příloha č. 3: Amnestie ze dne 1. 1. 1990

ROZHODNUTÍ
prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 1. ledna 1990

U příležitosti svého zvolení prezidentem Československé socialistické republiky využívám práva daného mi ústavou a vyhlašuji tuto

a m n e s t i i:

Článek I

Promíjím nevykonané tresty
a) odnětí svobody nebo jejich zbytky samostatně uložené za přečiny,
b) odnětí svobody podmíněně odložené,
c) nápravného opatření nebo jejich zbytky,
d) peněžité nebo jejich zbytky, pokud nebyly uloženy vedle trestu odnětí svobody,

které byly nebo budou pravomocně uloženy za přečiny nebo trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí s tím, že se na pachatele hledí dnem tohoto rozhodnutí, jako by nebyl odsouzen.

Článek II

1. Promíjím nevykonané tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, které byly nebo budou pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud nepřevyšují
a) dva roky za úmyslné trestné činy,
b) tři roky za trestné činy spáchané z nedbalosti,
c) tři roky u úhrnných a souhrnných trestů uložených za úmyslné trestné činy a trestné činy spáchané z nedbalosti,

2. Z ostatních trestů odnětí svobody nebo jejich zbytků, které byly nebo budou pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, promíjím
a) z trestů uložených za úmyslné trestné činy jednu třetinu, nejméně však dva roky,
b) z trestů uložených za trestné činy spáchané z nedbalosti jednu polovinu, nejméně však tři roky,
c) z trestů úhrnných a souhrnných uložených za úmyslné trestné činy a trestné činy spáchané z nedbalosti jednu třetinu, nejméně však tři roky.

3. Ustanovení odstavců 1 a 2 se vztahují též na tresty úhrnné a souhrnné uložené za trestné činy a přečiny.

Článek III

Tresty odnětí svobody, které byly pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, u nichž horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje jeden rok, promíjím s účinkem, že se na pachatele hledí dnem tohoto rozhodnutí, jako by nebyl odsouzen.

Článek IV

Nařizuji, aby nebylo konáno řízení o přečinech, které byly spáchány přede dnem tohoto rozhodnutí.

Článek V

Nařizuji, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání
a) pro úmyslné trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud je na ně stanoven trest odnětí svobody nepřevyšující tři roky,
b) pro trestné činy spáchané znedbalosti přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud je na ně stanoven trest odnětí svobody nepřevyšující pět let.

Článek VI

1. Ustanovení článků II a V se nevztahují
a) na trestné činy zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr.zák. a trestné činy a přečiny spáchané s nimi v souběhu,
b) na pokusy trestných činů a dokonané trestné činy teroru podle § 93 tr.zák., obecného ohrožení podle § 179 odst. 3 tr.zák., vraždy podle § 219 tr.zák., loupeže podle 234 odst. 2,3 tr.zák., znásilnění podle § 241 odst. 2,3 tr.zák. a pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 3,4 tr.zák.,
c) na osoby odsouzené jako zvlášť nebezpeční recidivisté podle § 41 tr.zák.

2. Z trestů, které byly nebo budou pravomocně uloženy za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí, pachatelům uvedeným v odstavci l písm. b), c) promíjím jeden rok.

Článek VII

Ukládám generálnímu prokurátorovi ČSSR, ministrům spravedlnosti ČSR a SSR a ministru národní obrany ČSSR, aby mi na základě

přezkoumání předložili k rozhodnutí návrhy na zastavení trestního stíhání nebo návrhy na prominutí nebo zmírnění trestů za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí u osob, na které se toto rozhodnutí nevztahuje nebo se na ně vztahuje jen zčásti, jde-li o

a) těhotné ženy,
b) matky, které pečují o dítě mladší 15 let, anebo jiné osoby, které se samy starají o takové dítě,
c) muže starší 60 let a ženy starší 55 let,
d) osoby, které trpí těžkou nevyléčitelnou chorobou nebo jsou invalidní,
e) osoby obviněné na odsouzené za trestné činy podle I. hlavy zvláštní části trestního zákona a za trestné činy zběhnutí do ciziny podle § 238 tr.zák.

Článek VIII

Ukládám generálnímu prokurátorovi ČSSR, ministrům spravedlnosti ČSR a SSR a ministru národní obrany ČSSR, aby zajistili provedení tohoto ustanovení nejpozději do 21. ledna 1990.

Havel v. r.

Příloha č. 4: Amnestie ze dne 16. 2. 1990

ROZHODNUTÍ
prezidenta Československé socialistické republiky ze dne 16. února 1990

V zájmu posílení záruk demokracie, veřejného klidu a pořádku využívám práva daného mi Ústavou a vyhlašuji tuto

a m n e s t i i :

Nařizuji, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání a aby nebylo konáno řízení o přečinu proti osobám, které

a) si bez povolení opatřily nebo přechovávají zbraň hromadně účinnou nebo součástky, jichž je k užití takové zbraně nezbytně třeba, a dopustily se tak trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 tr.zák.,

b) si bez povolení vyrobily, opatřily nebo přechovávají střelnou zbraň a dopustily se tak přečinu podle § 6 písm. b) zákona č. 150/1969 Sb., přečinech,

jestliže takové zbraně, součástky, střelivo nebo výbušniny samy dobrovolně odevzdaly po 1. lednu 1990 nebo tak učiní do 1. března 1990.

V. Havel v. r.

Příloha č. 5: Amnestie z 3. 2. 1993

ROZHODNUTÍ
prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. února 1993

U příležitosti svého nástupu do úřadu prezidenta republiky využívám práva daného mi Ústavou České republiky a vyhlašuji tuto

a m n e s t i i :

Čl. I

(1) Nařizuji, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání pro trestné činy spáchané z nedbalosti přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud za ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky.

(2) Promíjím tresty odnětí svobody, nevykonané peněžité tresty a jejich zbytky, pravomocně uložené přede dnem tohoto rozhodnutí za trestné činy uvedené v odstavci 1, s účinkem, že se dnem tohoto rozhodnutí na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.

(3) Ustanovení odstavce 2 se nevztahuje na úhrnné nebo souhrnné tresty uložené za trestný čin uvedený v odstavci 1 v souběhu s trestným činem spáchaným z nedbalosti, jehož horní hranice trestní sazby převyšuje tři roky, nebo s úmyslným trestným činem.

Čl. II

(1) Ukládám generálnímu prokurátorovi a ministru obrany, aby mi po přezkoumání předložili k rozhodnutí, ve kterých případech nebude zahajováno, a pokud bylo zahájeno, bude zastaveno trestní stíhání, nebo návrhy na prominutí trestů nebo jejich zbytků uložených přede dnem tohoto rozhodnutí za trestné činy nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 trestního zákona spáchané po 17. lednu 1992.

(2) Ukládám generálnímu prokurátorovi, ministru spravedlnosti a ministru obrany, aby mi po přezkoumání předložili k rozhodnutí návrhy na zastavení trestního stíhání, prominutí nebo zmírnění trestů uložených za trestné činy spáchané přede dnem tohoto rozhodnutí osobami, na které se toto rozhodnutí nevztahuje nebo na které se vztahuje jen zčásti, jde-li o

a) těhotné ženy,
b) ženy nebo osamělé muže pečující o dítě mladší 15 let,
c) muže starší 60 let a ženy starší 55 let a
d) osoby invalidní nebo trpící závažnou chorobou.

Havel v. r.

Klaus v. r.

Příloha č. 6: Amnestie z 3. 2. 1998

ROZHODNUTÍ
prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. února 1998

U příležitosti svého nástupu do úřadu prezidenta republiky na další volební období využívám práva daného mi Ústavou České republiky a uděluji tuto

a m n e s t i i :

Čl. I.

Nařizuji, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání

a) pro trestné činy spáchané úmyslně přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky,

b) pro trestné činy spáchané z nedbalosti přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující tři roky.

Čl. II.

(1) Promíjím

a) nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky pravomocně uložené ke dni tohoto rozhodnutí za trestné činy uvedené v článku I ve výměře nepřevyšující šest měsíců,

b) z ostatních nevykonaných nepodmíněných trestů odnětí svobody nebo jejich zbytků pravomocně uložených ke dni tohoto rozhodnutí za trestné činy uvedené v článku I jejich nevykonanou část nepřevyšující šest měsíců.

(2) Promíjím

a) podmíněně odložené tresty odnětí svobody,

b) nevykonané tresty obecně prospěšných prací nebo jejich zbytky,

c) nevykonané peněžité tresty nebo jejich zbytky,

pravomocně uložené ke dni tohoto rozhodnutí za trestné činy uvedené v článku I s účinkem, že se na pachatele hledí, jako by nebyli odsouzeni.

Čl. III.

Promíjím tresty vyhoštění nebo jejich nevykonané zbytky pravomocně uložené přede dnem tohoto rozhodnutí osobám, které k 31. prosinci 1992 byly občany České a Slovenské Federativní Republiky, za trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující pět let.

Čl. IV.

(1) Ustanovení článků I a II tohoto rozhodnutí se nevztahují

a) na osoby, které kromě trestné činnosti, o níž se rozhoduje podle tohoto rozhodnutí, byly v posledních deseti letech přede dnem tohoto rozhodnutí odsouzeny k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin nebo které byly v posledních deseti letech propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody za takový trestný čin, pokud se na ně nehledí, jako by odsouzeny nebyly,

b) na trestné činy

- porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 odst. 1 tr.zák.,
- pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 128b a 128c tr.zák.,
- vystavení nepravdivého potvrzení podle § 129 tr.zák.,
- maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 odst. 1,2 tr.zák.
- přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr.zák.,
- podplácení podle § 161 odst. 1 tr.zák.,
- nepřímého úplatkářství podle § 162 tr.zák.,
- pohrdání soudem podle § 169b tr.zák.,
- maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 tr.zák.,
- hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 189 odst. 1 tr.zák.,
- podněcování k národnostní a rasové nenávisti podle § 198a tr.zák.,
- ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr.zák.,
- neposkytnutí pomoci podle § 207 tr.zák.,

- ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 tr.zák.,

- pohlavního zneužívání podle § 243 tr.zák.

(2) Jestliže ustanovení článku I tohoto rozhodnutí nelze vztáhnout na celou trestnou činnost, za niž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, který ke dni tohoto rozhodnutí nenabyl právní moci, neužije se ho ani zčásti. To neplatí, jestliže výrok o takovém trestu bude později zrušen.

(3) Ustanovení článku II tohoto rozhodnutí se nevztahuje na tresty úhrnné a souhrnné, jestliže takové tresty byly uloženy též za úmyslné trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody převyšující dva roky, nebo za trestné činy spáchané z nedbalosti, na které zákon stanoví trest odnětí svobody převyšující tři roky, anebo za trestné činy uvedené v odstavci 1 písm. b).

Havel v. r.

Tošovský v. r.

Příloha č. 7: Amnestie z 1. 1. 2013

ROZHODNUTÍ
prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013

U příležitosti 20. výročí vzniku samostatné České republiky využívám práva daného mi Ústavou a uděluji tuto

a m n e s t i i :

Čl. I

Prominutí a zahlazení některých nepodmíněných trestů

(1) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 ve výměře nepřevyšující jeden rok.

(2) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 a pokud osoba, které byl trest uložen, dosáhla či v roce 2013 má dosáhnout věku 75 let a zároveň jí byl uložen trest ve výměře nepřevyšující 10 let.

(3) Na osoby, kterým se promíjí trest podle odst. 1 a 2 se hledí, jako by odsouzeny nebyly.

Čl. II

Zastavení trestního stíhání

Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.

Čl. III

Zmírnění některých nepodmíněných trestů odnětí svobody

(1) Promíjím s podmínkou, že se osoba, které byl trest prominut, nedopustí trestného činu v době odpovídající lhůtě pro zahlazení odsouzení, nepodmíněné tresty odnětí svobody uvedené v odstavci 2 a 3 tohoto článku.

(2) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013, pokud byl uložen trest nepřevyšující 24 měsíců a zároveň nebyl trest uložen

a) za zločin, při němž byla způsobena smrt nebo těžká újma na zdraví, nebo

b) za zločin proti životu a zdraví, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, anebo proti rodině a dětem, nebo

c) osobě, která kromě trestné činnosti, o níž se rozhoduje podle tohoto článku, byla v posledních pěti letech před 1. lednem 2013 odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo která byla v posledních pěti letech před 1. lednem 2013 propuštěna z výkonu trestu odnětí svobody, pokud se na ni nehledí, jako by odsouzena nebyla.

(3) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 a pokud byl uložen trest ve výměře nepřevyšující 36 měsíců a zároveň osoba, které byl trest uložen, dosáhla či v roce 2013 má dosáhnout věku 70 let.

(4) Jestliže prominutí trestu podle tohoto článku nelze vztáhnout na celou trestnou činnost, za niž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, neužije se ho ani zčásti.

Čl. IV

Prominutí dalších trestů

(1) Promíjím podmíněně odložené tresty odnětí svobody pravomocně uložené před 1. lednem 2013 osobám, které

a) dosáhly či v roce 2013 dosáhnou věk 70 let,

b) osobám, kterým byl trest uložen ve výměře nepřevyšující dva roky.

(2) Promíjím nevykonané tresty obecně prospěšných prací nebo jejich zbytky a nevykonané tresty domácího vězení nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013.

(3) Na osoby, kterým se promíjí trest podle odst. 1 a 2, se hledí, jako by odsouzeny nebyly.

Čl. V

Společné ustanovení

Trestným činem se též rozumí provinění spáchané mladistvým a trestem též trestní opatření uložené mladistvému.

Klaus v. r.

Nečas v. r.

Abstrakt

Instituty milosti a amnestie a jejich naplnění v rozhodnutích prezidentů české republiky

Předkládaná práce se věnuje institutům milosti a amnestie a jejich využití v České republice. Zaměřuje se zejména na jejich současnou domácí právní úpravu a její praktickou aplikaci konkrétními rozhodnutími prezidentů České republiky, přičemž se autorka snaží upozornit na výhody a nedostatky současné úpravy. Záměrem práce je poskytnout přehled o dané problematice a navrhnout možné změny současné právní úpravy. Práce je kromě úvodu a závěru rozdělena do pěti kapitol. První z nich poskytuje úvod do problematiky a charakterizuje institut milosti a amnestie a jejich tři formy. Jedná se o odpuštění nebo zmírnění trestů uložených soudy, zastavení trestních řízení a zahlazení odsouzení. Druhá kapitola se zabývá právní úpravou institutů milosti a amnestie. Nejdříve historií této úpravy a následně současnou právní úpravou v Ústavě České republiky a v dalších zákonech. Třetí kapitola se věnuje pouze institutu milosti. Zaměřuje se zejména na rozhodnutí prezidenta republiky o přenesení jeho pravomoci udělovat milost a na řízení o udělení milosti. V závěru této kapitoly je představena míra využití tohoto institutu Českými prezidenty. Čtvrtá kapitola popisuje institut amnestie a blíže představuje jednotlivá amnestijní rozhodnutí prezidentů České republiky. Poslední kapitola hodnotí současnou právní úpravu a navrhuje její případnou změnu. Práce obsahuje sedm příloh. První zahrnuje znění některých potřebných ustanovení z československých ústav. V druhé příloze jsou uvedeny výsledky zkoumání míry využití amnestie, a to zejména celkový počet udělených milostí v České republice. Posledních pět příloh obsahuje text amnestií vyhlášených v letech 1990 až 2013

Abstract

Institutes of pardon and amnesty and their fulfilment in decisions of presidents of the Czech republic

The present work deals with the institutes of a pardon and amnesty and their utilization in the Czech Republic. It focuses on the current domestic legislation and its application by the particular decisions of the presidents of the republic. The author points out the advantages and disadvantages of the current legal regulation. The aim of the work is to provide a summary of the issues and to suggest eventual alterations of the current legislation. The work is, apart from the introduction and the conclusion, composed of five chapters. The first one introduces into the subject of the work and characterises the institute of a pardon and amnesty and their three forms, i.e. a pardon and a mitigation of penalties imposed by the court, a suspension of criminal proceedings and a deletion of a sentence. The second chapter deals with the regulation of the institutes. First, it presents history of this regulation and afterwards it analyses current legal regulations contained in the Constitution of the Czech Republic and others laws. The third chapter concerns just the institutes of a pardon. It focuses primarily on the presidential orders delegating a part of his power to Minister of Justice and also on the proceeding of a grand pardon. At the end of the chapter, there is the utilization rate of the pardon institute presented. The fourth chapter is about the institute of amnesty and introduces particular decisions of the presidents of the Czech Republic. The last chapter reviews current legal regulation. It also recommends changes to be made in legislation. Seven appendices are attached. Appendix No. 1 contains the text of useful provisions of Czechoslovak constitutions. The second appendix provides the results of the pardon research including a total number of the pardons granted by the Czech Presidents. And the last five appendices contain text of all amnesties which were granted between the years 1990 and 2013.

Klíčová slova

milost, amnestie, prezident republiky

Key words

pardon, amnesty, president of the republic